

ప స్య కౌ వ్య ము లు

గ్రం 1-3 ర్కు ఆ.

అదినుట్లెలు, పునుండ్ల నారాయణమూర్తి	...	అచ్చు	
అభ్యర్థ రామాయణము, నాగమూర్త్యున గీతము	...	2	0
అనిరుద్ధచరిత్రము, కామ్యూమార్త్యున గీతము	...	1	0
అప్పరిపయము, పుస్తకము	...	3	0
అప్పరిపయము, శ్రీమదురావమూర్తిగారిది	...	0	12
అంబరీష చాట్టానము, పుస్తకము	...	0	8
అన్యవాసక రాహులము, ద్వీపము, అయిటిక	...	0	12
అంజనేయమండకము, హనుమద్వందనము	...	0	4
అంభోధానకము, అపరకావ్యము 2 సంపుటములు	...	15	0
అంధ్రమహాభారతము:—			
అనిరుద్ధము, వద్యకావ్యము, పెద్దచుట్ట	...	1	8
„ టీక (పాదని)	...	8	0
అనిరుద్ధము	...	11	4
యద్వందనము, శ్రీమద్వము	...	7	8
కాంతిసంగ్రహము	...	7	8
అవి సభాదర్శనములు	...	4	0
అరవిందము	...	4	0
విరాటాదర్శనములు	...	4	0
శిష్ట ద్రోణపర్వములు	...	4	0
విద్వత్, శబ్ద, సాహిత్య, శ్రీమద్వములు	...	4	0
కాంతిసంగ్రహము	...	4	0
అనుకావ్యము, అశ్వచరిత్ర, అశ్రమవాస, హాసల, మహాప్రస్థానిక,			
„ సర్వారోహణములు	...	4	0
అంభోధానకము, శ్రీమద్వాది మార్కనారాయణకాష్ఠిగారిది	...	1	8
అంభోధానకము, మూలము	...	0	4
„ టీక	...	0	10
అనుకావ్యము (భంధోద్భవము)	...	2	0
అనుకావ్యము	...	1	8
అంభోధానకము - అనిరుద్ధ సోమనాథరావు	...	0	12
అంభోధానకము, విమర్శిత	...	0	6
అంభోధానకము, అంభోధానకము, సంబంధములు			
(సంబంధము) కావ్యము	...	2	0

శ్రీరస్తు
శశి రేఖా పరిణయము

అప్పప్పకవిప్రణీతము.

చెన్నపురి:

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రిలఅండ్ సన్స్

వారిచే బ్రకటితము.

1954

All Rights Reserved,

Printed by
V. VENKATESWARA SASTHULU
of V. RAMASWAMY SASTRULU & SONS
AT THE 'VAVILLA' PRESS
Madras.—1954.

శ్రీ రస్తు శ శి రే ఖా ప రిణ య ము

పీ ఠి క

కన్యామణిగబ్బిగుబ్బయగముం జేత్తుంబునం జేర్చి తా
పీఠ నల్లెనుపేడ్చు జూడ్చు ఏడంగా ప్రదానభావంబుతో
జోకక బయ్యెదహొంగు జేర్చునతితో సొంపాప్పగా నవ్వుచు
న్నేకాంకుంబున ముద్దులాడుహరి ను మైల్లల్పడుక్ బ్రోవుతన్.

1

ఉ. పచ్చనిశోకయుక్ మెఱుంగుబుద్ధినుపింఛము సింద్రకార్డుకు
బచ్చుగ నీదుమెను జలదాభి మటంచని మెంచి యంచ నీ
పచ్చినచంచలించె నని పల్లభుతో సరసోత్తరాడు నా
లచ్చి యొసంగు మా కెపుడు లక్షకు మీఱిన ద్రవ్యమాలముల్.

2

మ. సరసాశ్రమము లాడుగౌరి గని హాసాస్యంబుతో పేడుకక
గిరిశోదండుండు గౌగిలించుకొనగా గ్రీవంబుపై హారముల్
కరమాశ్చర్యముగాంగ జూచి చెలి యాకంఠాయమానంబుతో
గరము ల్లాడ్చిన నవ్వుచేవు డొసంగుక గామ్యార్థము వ్రీతితోన్.

3

ఉ. అత్తటి నున్న జహ్నుసుత నౌదల జేర్చి నటించుచున్నయా
చిత్రజవైరిపై నలుకజేయుచు జారుసరోజలోచనక
నెత్తిన చేర్చుకొంటి విది నీతియె కా దని పల్కుగౌరి య
త్కుత్తమభోగసంపదల నొప్పుగ మాకు నొసంగు గావుతన్.

4

చ. వెలయంగ భారతీయువతి పీఠె గుచంబుల జేర్చి హాయిగా
సలితరాగవై ఖరుల జక్కంగ గానముసేయ వేగమే
వలపున గౌగిటక దిగిచి వాణిమనం బలరార జేయు న
జ్జలజభివుండు మాకెపుడు సత్కృపతోడ జిరాయు వీధితన్.

5

- మ. కమలాంబుఁ జేయు నే ప్రయఃకృపారంబు దస్సించి యా
కమలామిత్రుఁ డృఢము నాచుముఖసత్కారంతి నిర్మలాకించి ౪
స్వీమస్త్వీవముఁ దీర్చుచున్నచరుచిఁ బ్రేఁ జూచి యం చొప్పుగాఁ
చు నీవనిఁ జూచి నల్గురెఁకిం గావ్యసాంకముఁ మ్రొక్కెదన్. 6
- లే. అంతమై యెక్కులక్షణలక్ష మెఱుంగ, సంస్కృతాంధ్రాదిపదములజాడ తెఱుంగ
వాక్యరశి చాఁ. వయఁదేసి వయఁదయంబు, మమతతోఁ బ్రోవు మఱారాని మధురవాని.
- క. ఉదయంబుఁ ప్రహరము పై, నవయత మధ్యాహ్న వేళ శంకరురీతికా
మవమున నత్తమయంబున, విదితంబుగ విష్ణు వనెడువేల్పు నులింతున్. 8
- సీ. పంక్తింబునీరకపంక్తిఁ ద్రుంచి నరాయణచిత్తంబునకు మెప్పుచేసె నెవఁడు
కంక లేకకు వేగ లంకఁగాఱు నొచ్చి కంకక లంకింఁ గూల్చె నెవఁడు
నీరామహాదేవిచిత్తంబు కంజిల్ల నివకుఁగ్రణిముద్రి నచ్చె నెవఁడు
రమణి యిచ్చిన శిరోరత్నంబుఁ గొనివచ్చి యివకులధిపున కందిచ్చె నెవ్వఁ
- లే. డట్టిమలిమంతు నమలుఁ లే రని కలంతు, మహితగుణమంతు నెప్పుడు మది భజింతు
నగురవయల నువళించునని నులింతు, ప్రకటబలవంతు హనుమంతుఁ బ్రస్తులింతు. 9
- క. గౌరికి ముద్దులవి ద్దగు, వారిని విఘ్నాద్రి మేఘవాహను నంహా
దూరునిఁ గరిరాద్భవతుని, సారకు విరులింతుఁ గావ్యసాంకముఁ మ్రొక్కె. 10
- సీ. పల్లకజన్మవాహఁక విరులింతు బహైరహాశనఁ బ్రస్తులింతు
నన్నయభట్టున నన్నుతు న్నవింతుఁ దిక్కన కేప్రాద్ధ మ్రొక్కులిడుదుఁ
గాళిదాసాఖ్యని సుకముగాఁ బూజింతు భవభూతి నత్యంతభక్తిఁ దలంతు
ముక్కుటిమ్మన భట్టుమూర్తులఁ గొనియాడి యలసానిపెద్దనామాత్యుఁబొగడి
- లే. యాత్మగంకంటిపాపరాక్షాఘ్ని గొల్చి, రంగనాథుని గరుకాంతరంగుఁ దలంచి
యెఱ్ఱిప్రేగద మదిలోన నెంచి యెంచి, పంచన మొనర్తుఁ గవిరాజబృందమునకు. 11
- లే. పద్యతాత్పర్యజ్ఞానంబుఁ బరిహరించి, కవులు చెప్పినకావ్యముల్ చెవులు సారక
పాసగఁ బరిహరింపఁ తలఁ బ్రోద్దుఁ గడసి, చెలగుఁగుకవుల సభలందుఁ జెప్పినేల. 12
- వ. అని యిచ్చజేపతాప్తార్థవంబును సుకవినంత్తరణంబును గుకవితరస్కరణంబునుం గావించి
మఱియను. 13

కర్తృవంశవర్ణనము

- సీ. బ్రాహ్మణార్చనయందు బహుశ్రద్ధతో నుండు రవనిలో రత్నాకరంబువారు
అంభోనంస్కృతభాష లలికించి కృతిఁ జేతు రవనిలో రత్నాకరంబువారు
సంస్థానముల రాజసభలందు నులికెక్కి రవనిలో రత్నాకరంబువారు
పరిచ్ఛిందంబులో వర్ణింపఁ దగుధీరు లవనిలో రత్నాకరంబువారు

లే. వసుధ రత్నాకరం బహుళజలధి, వరయ రాకాసుదాతయః దేశః డటంచుః
గవుల వినుతింపఁగాఁ జాల ఘనత కెక్కి, రాజశేఖర సుజీవరాజఘనుడు. 14

సీ. ఆశుతమాజాతు లజనిధృష్టార్థాత్తు లతులప్రభ మోము లలరు వారు

రాజవశంకరతేజాల సలకారు మంజులభాషణుల్ మానభలు
బంధుజనాన్వేదసింధుకమీషివమలవాక్యస్ఫూర్తి వెలయువారు
ఏకపట్నవ్రతం బెల్లాడ్లు విదలక సన్నారవృత్తిచే నల్లుచారు

లే. చెలగి నుజులసౌఖ్యమే నేయవారు, భూమి నవృతంబు బలుకసి బుద్ధియుతులు
రవ్యమఁ బయగుచున్నారాజవియు, నలసివస్తుండు నారాయణాభ్యుకవియు. 15

క. హాన్నరరాజు విసుధలో, నన్నులి కెక్కినఘనుడు సంస్థానములక
బన్నుగఁ జెచ్చినబహుమతు, లెన్నెన్నోగలవు చాని చెన్నఁగ జశమే ? 16

క. సత్యవంతులు వదలం, డత్తుత్తముఁ డవుచు మెచ్చి యామోదముతోఁ
బ్రత్యక్షంబుగ మారులి, యచ్చుంపై యింబుతోడ నలసింబ్రోచున్. 17

ప. అట్టి యాంజనేయప్రభావంబున జేసి. 18

సీ. అతిదమత్కృతు లొప్పు నాశుకవిత్వంబుఁ జెలగి వాక్పటిమతోఁ జెప్పు నతఁడు
నవరసాలంకారనైపుణ్యమున మించి నకలప్రబంధముల్ నలుపు నతఁడు
ఆధికు నధముఁజేయ నధము నధికుఁజేయ ఘనమైనవాక్కుశుద్ధి గలుగు నతఁడు
అతిభీషణాకార మనురి యెల్లప్పుడు నభిగంభీరుడై యలరు నతఁడు

లే. విశదకరుణాకటాక్షసుపీక్షణుండు, భట్టుమూర్తికి నరి యనఁ బరగునతఁడు
పలుకుపలికిన జక్కరలొలకునతఁడు, సుతులు నలువురతోనుండె సుఖముగనుచు.

లే. అశనితమ్ముండు మతిమంతుఁ డమితయశుండు, కావ్యనాటకాలంకారకవనవేద్యుఁ
డతులితామో దుఁడాతని కరయ సుతులు, నలునమ్మద్రంబులనొప్పి వెలయుచుండు.

లే. అంజనేయుండు పిదహస్తపు మణియు, హనుమదాసును దత్తపు యమమదీయ
జనకు లన్యోన్యసఖ్యవిశాలమతులు, కీర్తి గాంచిరి యోగ్యసమ్మార్తు లనఁగ. 21

సీ. ఇలలోన నాంజనేయలవాచకస్ఫూర్తి మంజులస్ఫురణతో మధుర మగుచు
నేయరసంబున కేరాగ మొప్పిన నారాగమున రసం బమరఁ జదివి
యాలకించినవారి నానందవాద్ధిలో మగ్నులఁ గావించి మరులుగొల్పు
బంధుజనాళి నాభరణభావంబునఁ గన్నుకుగా నొప్పి ఘనతకెక్కి

లే. నతనిసుకృతంబు వర్తింప నగణితంబు, నతనివరగౌరవం బెన్న నగణితంబు
నతనికీర్తిని వర్తింప నగణితంబు, నతనిఘనమగుశేషుషి యగణితంబు. 22

ప. అని మణియును. 23

- క. పిరహనుమచ్చ మిక్కిలి, చారుకరం దైనమూర్తి సాహితీయందున్
శేరుపై కలిగియు సంస్కృత, సారాంశము తెఱిగి యతఁడు నన్ను తికెక్కెన్. 24
- తే. హనుమదాసు విజయం నాంధ్రమునను, జెలగి కృతిసెప్ప నాతఁడే చెప్పవలయు
చిరకవులను హృదయము చెంచనేల, ననుచు జనుములు వినుతింప నతఁడు చెలఁగె.
- క. వస్త్రవ్యవిధముఁ జెప్పెను, పుత్రముఁ దెలియు క్తివరుఁడు నుర్విస్థలిలో
చాత్రిసేవీస్సుకొనె, బొట్టిగ నరయంగ ఎదురుఁ బోనఘనుఁడె. 26
- ప. అని వెదియు. 27
- తే. హనుమదాసాస్య కృష్ణుడాభిచంద్రు, లవని సుబ్బన్న రామరా జనెడుసుతులు
రామరాజు భగీరథరాజుఁ బోలి, తీర్థకావడిఁ గొనితెచ్చి వార్తకెక్కె. 28
- క. పరచాటక కాన్యంబులఁ బరమాలంకారములను బండితుఁ డనుచున్
నరులు నన్ని సేయంగఁ, జరతర మగుక్తిఁ గాంచి చెలఁగుచు నుండెన్. 29
- ప. కవచంతరంబు. 30
- తే. అగ్రజుం దైనయాంజనేయార్జునకవికి, భార్య లిరువురు పతిభక్తి బ్రబలి రందు
నగ్రభార్యకమాజాతు లబ్బమిత్తు శేరుతావారినామము తేరుకొందు. 31
- క. చాయన్న పనుభలోపల, మాయన్నలలోన మేటి మానధనుం డా
చాయన్న చమప వినియెడి, ధీయుతు లానందవార్ధిఁ జేలుట యరుదే. 32
- తే. ఇంద్రముఁడు చెన్నపు యిరువురులక, జులులు వినుతింప నజ్ఞననంగుఁ డగుచు
నతిసుతులతోడ వేడ్కతో జగతియందుఁ, బరగి గురుభ్రాజ సేయు నదృక్తి గలిగి.
- తే. అంజనేయునిచెండవయాలు నుదతి, భాసురాంగి నవోరుహవృత్రనేత్రి
క్తిరమాజేవిరను యని చెలులు వొడఁ, జెలఁగు ముఖజితశశిబింబ శేషమాంబ. 34
- తే. అట్టిశేషాంబకృష్ణసాధిచంద్రు, లప్పసామియు నప్పపు యొప్పమిగుల
దాశపుత్రాదులు గూడి ధరణియందుఁ, బరమసంతోషయుక్తు లై ప్రబలి రందు. 35
- క. అప్పపు యీప్రబుధముఁ, జెప్పెద నని పూని వేడ్కఁ జెప్పెను దీనక
దప్పలుగల్గిన దిద్దుచు, నొప్పగ నరిచేయరయ్య యోముభులారా. 36
- ప. ఇట్టులాంధ్రగీర్వాణనాటకాలంకారాది ప్రాచీణ్యధురీణవిబుధచరణారవిందమకరందా
స్వాదనలందినిరాయమానహృదయండును, త్వాసురాశీర్వాదా మోదనుశీలవర్తనం
దును, ననవరతపుత్రమిత్ర సహాయసంపన్నుండును నగునాతం దత్యంతసంతసంబునం
బొడలుచుండ నొక్కచాటిరాత్రియందు. 37
- సీ. హాటకవర్తరాగాదుల విలసిల్లు డంబుమిఱిసకీరీటంబువాడు
మణిమయం దైనట్టిమకరకుండలరుచిప్రామిన భాసిల్లు మోమువాడు

మహానీయకౌస్తుభమణికాంతు లంతట రాజించు కంఠహారంబువాడు
 చూడ్కికి మిఱుమిల్లు సాసిపెడువహిలకంఠ రోజ్జ్వలచారుకాంతివాడు
 లే. కనుఁ జేలంబుఁ గట్టినకానువాడు, మొలకనవ్వులు మోముపైఁ బిలుకువాడు
 చాలఁ గృహగల్గి లోకంబు లేలువాడు, స్వప్నమున వచ్చి యెదుర సాక్షాత్కరించె.
 ప. ఇట్లు ప్రసన్నుండయి మహాకిరంబుగా నొక్కప్రబంధం బొనరింపు మనన విని
 సంతోషసాగరంబునం జేలి యచ్చుడు. 39

ప ప్త్యం తే ము లు

- క. పూజనప్రాణావిఘాతుకు, మాతకు సంతోష మొసగు మహానీయునకుఁ
 బాశభపచాశహరునకు, భూతదయామానసునకు బుధవిచతునకున్. 40
- క. దేవకివరతనయనకును, భావజనకునకు భక్తమందారునకుఁ
 పావనపదయుగళునకుఁ, గోవర్ధనభారవహనగోపాలనకున్. 41
- క. సరసిరుహాంచనునకుఁ, శరణాగతపాదకునకు జగతీశ్వరకుఁ
 పురుహూతాదివినుతునకు, పరిణయకేళిబింబపరిపూర్ణునకున్. 42
- క. అర్జునరథసారథికిఁ, దుర్జయఖిలదయజపరులఁ ద్రుంచినహరికిఁ
 నిర్జరపూజితమూర్తికి, నర్జునతరుమూలహతికి నాగమనులికిన్. 43
- క. నరకాసురభంజనునకు, మురదానవమర్దనునకు మునివంద్యునకుఁ
 సరసిజభవసన్నుతునకు, కరిమొర విని మకరిఁ ద్రుంచుకరుణానిధికిన్. 44
- క. శ్రీసత్యారుక్మిజులతో, రాసక్రీడలను సలుపురాజాస్యునకుఁ
 హాసాస్యంబున నెపుడును, దాసీదాసులను ప్రోచు ధన్యాత్మునకున్. 45
- ప. ఉంకితంబుగా నాయొనర్పంబునైన శశిరేఖాపరిణయం బశుమహాప్రబంధంబునకుం
 గథాక్రమం బెట్లు లనిన. 46

ప్రథమాశ్వాసము

కథాప్రారంభము

- క. విచిత్రాశ్వుకేతనాచళి, జనితం బగువాతహాలిని జుచల మగుచున్
 విచమున్ విచమునహయములు, ఘనభీతిం బెందునట్టి గజపుర మమరున్. 47
- తే. ఆపురం బేటజనవతి యబ్బవైరి, పంశవరిపాలనప్రతపర్తనందు
 పక్షులు ప్రోచు బ్రజలఁ బొరిక్షితుండు, గణతికెక్కినపేరోలగముననుండి. 48
- ప. ఇతిహాసకృతజనకూహలుం దై వై శంపాయనమహామునిం జూచి యిట్లనియె. 49
- క. శశికులం దభిమన్యునకున్, శశిచేభులు బెండ్లిచేసి జలజాతౌదుల్
 పసుధులు దా చెటుపెలఁగిరొ, విశదంబుగఁ బేటపఱుప వినియెద ననఘా! 50
- ప. పని యడిగిన జనమేజయనకు వై శంపాయనుం డిట్లనియె. 51
- క. ఖ్యాతిగల శౌనకాదులు, స్త్రీతిగ వరసూతు నడుగఁ బెంపలరంగా
 నాశఁడు నెప్పిన నక్కఱ, చేతోమోదంబు గాఁగఁ జెప్పెద నీకున్. 52
- సీ. గోపురం బటుచూచి యాపురంబునఁ గల్లు గోపురంబుల ముద్దు గొనఁగఁ దలఁచుఁ
 గోబొమ్మలు సప్తఘోటకంబులఁ దాఁకుఁ దద్రత్నరుచి భానుదారసించి
 వైడూర్యతోరణావళులతో నలరారి చూడవేడుక యైనమేడ లమరు
 నిందురత్నప్రభాసంధిపితంబుగా నందమై విలసిల్లుమందిరములు
- తే. నవ్యమణికాంతులకు నొప్పునాట్యకాల, లమరుఁ గర్పరవేదు లాయాథలంబు
 దిధితిద్వారహస్తాక్షితోరణంబు. భూమిరత్నంబు ద్వారకాపురవరంబు. 53
- క. ఆపవరియుప్పరిగలవై, నెప్పుడు సుయ్యాలలూఁగనింతులు శశినిన్
 జొప్పడఁ గరములఁ బట్టుచు, జుప్పట లిడ నుధయుఁ దొరఁగి సౌధము లయ్యెన్. 54
- క. ఆచ్చట మేడలలోకల, నచ్చనగం డ్లాడుచెలులయందము చూడన్
 ముచ్చటమీఱఁగ నాపురి, లచ్చియు వసియించు వేడ్క రమణీయముగాన్. 55
- కా. నీలాభ్రంబులఁ గాంచి పొంగుచు గజానీకంబుగా నెంచుచున్
 వాలాయంబునఁ దాఁగఁ బూని వరుసన్ వాలంబు లల్లార్చుచున్
 గాలన్ నేలను జీరి దంతముల నాకాశంబునం గ్రుమ్ముకాం
 త్కలొకించి సురాపగాబ్జముల వీరకన్ బీకు మత్తేభముల్. 56
- సీ. పాండుజాలము గప్పి పవమానవేగంబు మంద మాయె నటంచు మదిఁ దలంచు
 సింధుదేశముల నైంధవగమనంబు సౌధారణం బంచు సరకుగొనవు

హరిహరప్రయాణంబు హలోకమునఁ జేసి నేర్పుకొమ్మని నమనెద్యుఁ జూపు
మహి మనోవేగంబు మాకుఁ జెల్లు నటంచు జలధి దాఁచెదముఁచుఁ జొరకఱించుఁ

తే. గనకమణికాంతులను మించుకట్టెములను, మోము లెత్తుచు వంచుచు మోదములఁ
బుచ్చములు మీఁదికెత్తుచుఁ బొగరు మీఁటి, తోటలనుదాఁటు నాపురిఘోటకములు.

క. చతురాగమముల నీగిన, చతురాస్య నిరాకరించు నరసమనీషక్
క్షీతి షట్పాస్త్రధురీణులు. నతులితప్రతసాహసేంద్రు లవనిసురేంద్రుల్. 53

క. తేజోమదమున మించియు, రాజితరంగరంగభూమి రామునిమాడ్కి
జేజేలు నులింపఁగఁ బర, రాజుల చుట్టెను తెలమి రాజరహజుల్. 59

క. తొమ్మిదినిధులం దొరకెన, యెమ్మెలు గలరాజరాజు నెంచక మహి
నమ్మద మందుచు రత్నము, లమ్ముదు రావీటిపణిజు లనవరతుంబున్. 60

క. హరిభక్తియె యెల్లప్పుడు, గిరికొనఁగా చల్చుచుండి కృషితో నెపుడు
సురుచిరధనధాన్యంబులఁ, బరిబోషితు లెల్ల పాదభక్తు లప్పురిలోన్. 61

క. భూయుగము ముడివడఁగా, నాయుధములు చేతఁ బూని యతిభీకరులై
వేయుగజంబులబలిమిఁ, గాయము విలసిల్ల నుండు ఘనభటు లచటన్. 62

సీ. పరిమళయుక్తమా నరసిజంబులు లేవె నరసులకే కదా నరసిజములు
పల్లవాధరి మంచి మల్లెపూ లున్నవే పల్లవాగ్రజుల కామల్లెపూలు
భువన మోహిని మంచుకువలయుంబులు లేవె యవి రాజులకుఁ చూడ నందగించు
కరిగజామిని యరవిందములు లేవె యరవిందములు నుండు నతనుచేత

తే. ఘనసుమంబులు గలవటే కంబుకంకి, చిరతరంబుగ నున్న వాచెరువు కేగు
మనుచు విటులతో చాతుర్య మలరఁ బలికి, పువ్వులమ్ముదు రవిటిపువ్వుఁబోంట్లు. 63

ప. మఱియు నప్పట్టణంబు రాజవిరాజితంబు కావున సత్పథంబును, ద్విజరాజభౌసురంబు
గావున సుద్యానవనంబును, భుజంగసంచారికంబు గావున భోగవతీపురంబును, జాంబూ
నదభూషితంబు గావున జంబూద్వీపంబును, నవరత్నదీప్తికంబు గావున రోహణాచలం
బును, విబుధనివాసంబు గావున నాకలోకంబును, ధనవికేషంబు గలది కావున లంకా
పట్టణంబును, దివ్యభూజాతవంకంబు గావున నందనవనంబును శ్రీరామప్రకాశ
మానంబు గాన నయోధ్యాపురంబును బోలె నొప్పుచుండి మఱియును. 64

సీ. ఆపురిసౌధాళికాగ్రభాగంబుల కంట ద్రావుదు దిండిరీతు లరసి
పరమభయంబుతోఁ బాకారి గజరాజు పరువడఁగఁ గాంచి పద్మముఖులు
దరహాస మొదవంగఁ బరిహాస మొనరింపఁ బురుహూతుఁ డాలించి పురముఁ గాంచి
యెంతచిత్రము చూడ నీపురం బని మెచ్చి నరసిజాతలరూప మరసి యరసి

లే. నాపురంబును హామియించు నీపురంబు, నమరకాంతల నిందితు రబ్బముఖులు
నాహాయంబును దోలు నీనగరహాయము, లనుచు వినుతించియుందు డానందమొందు.

ఉ. అపుటభేదనంబు ననిశంబును బ్రోచు దయాంతరంగునికే
దీపితలేజునికే హరిని దీనదయాభుని దేవదేవునికే
గోపికలాలు నచ్యుతుని గోగణపాలుని వాసుదేవునికే
భూపతు ాపులు స్వచులు భూసురులాదిగఁ గొల్పుచుండఁగన్. 66

క. కొంతతడ వుండి పిమ్మట, కంతునిగన్నట్టిసతిని గనుగొనువేడ్క
సంతస మలరంగ మాధవుఁ. దంతఃపురభూమిఁ జేర నరిగిన నపుడున్. 67

క. వాకిటఁ గావలివారలు, ప్రాకటముగ ముందు నడువ ఫణిహారకులుకే
జోకఁగ నిరుపార్శ్వంబుల, లోకేశ్వర గరుడగమన లోలాత్మహరీ. 68

వ. అని యనేకప్రకారంబులఁ బ్రస్తుతించుజనుబులమనంబు లలర బహుకరింపుచు
డెబ్బదిరెండుద్వాంబులుం గడచి పద్మరాగస్థితసౌపానంబులు వేగఁ బ్రాతుచు
మహారజతసౌధాంతరంబునకుం జని రుక్మిణీదేవితల్పంబున శయనించి యచ్చటనున్న
సఖజంబులుం జనిచి రత్నికీడావినోదంబులఁ గొంతతడ వుండి వెండియు నాస్థానంబు
నకుం జని రాజకార్యనిర్వాహకుం డగుచు దుష్టజనిగ్రహంబునుం జేయుచుండె.

నీ. ఆమహాపురుషున కగ్రజాం దైనట్టి బలరామునకు ధర్మవత్నియైన
కమలాక్షిరేవతిగర్భవాసమునందు జన్మించె నొకబాల జలధియుదు
నిందిర యేచాయ నందమై జన్మించె నాలీల వేడ్కతో నవనియుందు
శంబరాంతకు నవ్యశర మనఁ బొగడొంది బంగారుబొమ్మ నారంగుకెక్కి

లే. ముదిత తలదండ్రీ కల్లారుముద్దుగాను, మఱియుఁ బినకల్లిగారికి మమత గలుగ
సారెసారెకుఁ బినతండ్రీ సంతసిల్లి, మాటలాడును శశిరేఖ మధురమొదవ. 70

పంచచామరము. సరోజవత్త సేత్రిరూపనందల్ నులింపఁగా
ధరాధరుండు నేరడంచుఁ దత్సఖజంబులుకే
బరాకు చెప్పుచుండఁగాను బాల స్త్రీజనాభికి
వరాసురాగ మొప్పుఁజేసి వాసికెక్కుచుండఁగాన్. 71

నీ. చందరీకచ్ఛాయమించు నాసతికురుల్విధురీతి ముఖకాంతి వెలయుచుండు
నాస చంపకసుమనాకారమున మించు దాడిమబీజము ల్లంతపక్షి
బింబోష్ఠిబాచువుల్ బిననాళములఁ బోలు వృత్తకుచంబు లాబిత్తరికిని
హరిపదాకృతిఁ గాంచు హరిజాక్షిమధ్యంబు సరసిజాక్షిపిఱుందు సైకతంబు

లే. నలివయూరులు రంధల నలిశయిల్లు, కాహళిలఁగిరు. జంఘలు కమలములను

- పాదయుగములు నిరసించి వా దొనర్చు, జవ్వనంబున శశిరేఖ నివృత్తిల్ల. 72
- వ. మఱియు నబ్బాలికారత్నంబు సఖిజనంబులతో వినోదంబుగా నాడుచు హంసలకుఁ దనగమనవిలాసంబు నేర్పుచు మహాసంతోషంబునం బొదలుచు దినదిన ప్రవర్ధమానయై బెరుగుచున్న సమయంబున. 73
- లే. దేవకిదేవి యొకనాఁడు దివ్యమైన, భవమున నుండి కోడంద్రు బలిసి కొలువ సంతసంబున నుండెడు సమయమునను, ముచ్చటలరంగ శశిరేఖ వచ్చి నిలిచె. 74
- సీ. ఆవేళ దేవకి యత్యంతముదముతో మనుమరాలిని గాంచి ముతకమించి తల్లి రా రవ్వని తనచేత గదియించి తొడలయం దిడికొని నిడుదలైన కురులు దువ్వచు గొప్పకొప్పిడి వేడ్కతో ముద్దాడుచున్నంత ముసలి హఠయ్యఁ జనుచెంచి భక్తితో జననికి మ్రొక్కినఁ గొడుకుల దీవించి కోర్కె మించి
- లే. తనమనోభీష్ట మెఱిగింపఁ దలంచి రామ, కృష్ణులను జూచి తనకోర్కె క్రేస్తువారు చున్నదది మీకు వినుకొంటు' శుభమెలర్చ దేవనుతులార యని దేవి పలిక నపుడు. 75
- క. బాలామణి శశిరేఖను, బాలుం డభిమన్యుఁ డింద్రపాత్రున కెలమిక్ మేలమునఁ బెండ్లిసేయుం, డీలాగున జాగుసేయ నేలా మేలా. 76
- క. అనిని విని రామకృష్ణులు, మునుకొని నీయాజ్ఞ మాకు ముఖ్యం బనుచున్ వినయవిచారము లొప్పఁగ, జనని స్విడ్కోనుచుఁ జనిని సంతోషముతోన్. 77
- వ. అని చెప్పి వై శంపాయనుడు జన మేజయున కిట్టనియె. 78
- శా. ఇంద్రగ్రావచిత్రోన్నతామితమణిహేరాశసౌపానభా క్షంద్రప్రస్తరవేదికానికరమై సాధాగ్రభాగోన్నమ త్సాంద్రద్యోతితకేతనాంబరమరుత్సంపీడితాంభోద మై యింద్రప్రస్థపురంబు భాసిలె మహాహేమోజ్జ్వలాగార మై. 79
- లే. ఆపురంబునఁ బాండవు లేవు రరిగి. సంతసంబున నుండెడి సమయమునను బరమసాహసుఁ డైనట్టిపాదుఁ జూచి, భద్రమత్రేభయాన శుభద్రప్రేమ. 80
- మ. కరము ల్లాడ్య మహాత్మ నామనవి మిఁకర్ణద్వయం జేర్చు మీ చరణాబ్జంబులచెంతఁ జేరి వరుసకొ మ్మనము ల్లాల్పిలికొ పరిణామంబున నన్నుఁ బుపు గురుని నృద్వాక్షి యాతల్లినికొ సరసాగ్రే సరులొ మదగ్రజాల నే సంతోషి నై చూచెదన్, 81
- క. సరికోర్కులు కడలేర్చును, పలియే మఱి లొకమందుఁ బరికింపంగా, మఱి దలంచి నన్నుఁ బంపిన, నకులితు లగువారిఁ జూచి యలిపేగముగాన్. 82
- క. వత్తు నని విన్నవించినఁ, జిత్రము రంజిల్లఁ బాండుసింహుండు సరినికొ హత్తుకొని రథమునం దిడి, యుత్తము లగువారివెంట నూరికొ బనిచెన్. 83

- క. చనిచని సుభద్ర చూచెన్, వననిధిమధ్యంబునందు బరగెడుదానిన్
వనమాల నమచనగరముల, గనుగొని మల్లేభయాన కరములు మొగిచెన్. 84
- వ. ఇవిద్విధులనఁ బురలక్ష్మికి ముకుళితకరాంబుజయై తదనంతరంబునఁ బురప్రవేశంబుఁ
జేయుచున్న సమయంబున సుభద్రాగమనంబు విని తత్పురీజనంబు లెదురుపచ్చి
తోడ్పొని పోవ నంతఃపురంబునకుం జని తనరాక కెదురుచూచుచున్న జనసీజనకులకు
మ్రొక్కి తదగ్రజు లగురామకృష్ణులకుం బ్రణమిల్లి వారివలనన్ దీవనలఁ గైకొనుచు
దనకుమారు నభిమత్యుని వారిపాదంబులకు మ్రొక్కించుచున్నసమయంబున. 85
- క. చందురునిఁ బోలుముఖురచి, కందర్పుని నిందసేయు కరచరణాంగం
బుదండఁ జూచి మెచ్చుచు, నిందితరసేత్ర లెల్లఁ రెంచిరి మదిలోన్. 86
- తే. ఎన్ని నోములు నోచెనో యీసుభద్ర, తీర్థయాత్రలు యెన్నిన్ని తిరిగినదియొ
పరమపుణ్యాత్మరాలవ్వు పార్థవత్ని. యిట్టితనయునిఁ గని పెంచె నింపుగులక. 87
- క. అని యింతులు కొనియాడఁగఁ. దనతనయుడు ముద్దుసేయఁ దనపుట్టింటన్
జనసీజనకులఁ గొల్పుచు, మన మలర సుభద్ర కొన్నిమాసము లఁడెన్. 88
- సీ. అంతట నొక్కనాఁ డరవిందలోచనం డంతకపురంబులో నంద మలర
సీతాంబురండు తాను నిజసీతములమీఁద వసియించి యుండఁగా వారికడకు
జననియు జనకుండుఁ జనుదేరఁగాఁ జూచి దిగ్గన లేచి యాదేవనిభులు
సాష్టాంగ మొనరించి నతీతములమీఁద నుంచినసుతుల దీవించి రపుడు
తే. మాటలాడుచు నంతువృమానసములఁ, జెలఁగుచున్నట్టిభ్రాతలఁ జేరి తాను
గురుతరంబుగఁ బిటవై గూరుచుండె, భాసురాకారగుణభద్ర యీసుభద్ర. 89
- వ. అని చెప్పి వైశంపాయనండు వెండియు నిట్లనియె. 90
- క. సభయు లగురాజపుత్రుల, కథయంబు లాసంగి ప్రోచునర్జునునూనుం
డిభరాద్రిపుష్కముఁ డా, యభీమన్యునిఁ బోలువీరు లవనిం గలరే. 91
- తే. అట్టిసౌభద్రుఁ డావేళ నాడుచుండి, తల్లిదగ్గర కేలేర ధర్మరతుండు
కృష్ణుఁ డప్పుడు సౌభద్రుఁ గృపను జూచి, కరము చేజేతఁ గీలించి కొంగలించి.
- తే. కిరము మూర్ఖుని ముద్దాడి శ్రీధరుండు, తొడలమైజేర్చి చుంచుదా దువ్వుచున్న
సమయమున పచ్చి శశిరేఖ సంతసమున, నుందరాకారు నభిమన్యుఁ జూచి యపుడు.
- క. పినతండ్రి సేయుమాలిమి, ఘనమై విలసిల్లుకతన గ్రక్కున దానున్
జనురెంచి కృష్ణులొడవై, వనితామణి యిందులేఖ వసియించుటయున్. 94
- క. అభిమన్యుండు శశిముఖి వా, రుభయులు నిరుతొడలయందు నుండఁగనినయా
సభికులపుణ్యము లురగుల, ప్రభునకు వశమగునె బొగడఁ బార్థివనాథా. 95

- ఐ. ఇట్లున్న సమయంగాన.
- క. ముద్దుల గులికెడు నల్లని, నల్లంబుల గేదచెక్కుల మురిసపుల్లికై
బద్దికగలదంబతు లని, తద్దయు మువమంది హరియు బాహునితోన్.
- చ. మనశశిచేఖ కర్ణులు నమారునను న్నది శెంచి చూడంగా
ననవిలుకానికికై రతికి నవ్యముగా నొనగూర్చినట్లు నా
చనజభవుండు గూర్చె నిక వానరము ల్లడవంగ నొప్పు దీ
జనములు సుకసిల్లంగను జయ్యనఁ బెండిలి నేయు మ్రజా.
- వ. అనిర విని యవ్వుడు.
- ఉ. అన్నలు మాటలాడునమయంబున లేచి సుభద్ర ప్రితితో
నన్నయకాలి యైనముసలాయుధుఁ గన్గొని సేమణుండియున్
నన్నిట బంపుచుండి పరిణామము వేడి భవత్కుమారి యా
కన్నియ మత్సుతాగ్రణికి గారుణితోత్తమ పెండ్లిసేయవే.
- వ. అని పార్థుండు మీతో విన్నవింపు మటంచుఁ జెప్పెనని సుభద్ర పెండియు.
- క. అన్నా చిన్నకొమారికె, బన్నగ నానుతున కిచ్చి బహు మోదముతో
సెన్నుండు పెండ్లి యొనర్తువొ, వెన్నుండు వినఁ జెప్ప మనిన వికవిక నగుచున్.
- క. అమ్మా యెంతటిబేలవె, కమ్మనివిలుకానిసాటిఘఁఁ డల్లనకున్
కొమ్మ నొసంగెద నీవున్, నెమ్మదిగా నుండు మమ్మ నీరజనేత్రీ.
- లే. అనిన సంతోషమంది యయ్యంబుజాక్షి అన్న యామాట నిజ మని హస్తమందు
హస్తమిడుమన్న బలదేవుఁ డాసుభద్ర, పాణితలమునఁ గరమిడి పలికె మఱియు.
- లే. మగువ నీ ప్రాణవిభుఁ డైనమఘవసుతుని, వియ్యమునకంటె మా కింక వేజే కలదె
తరుణి నీ వింతగా దీనిఁ దరుచనేల, విశదముగ నీవు పార్థతో విన్నవింపు.
- వ. అనిన నవ్వుడు.
- క. రేవతిపతిమాటలు విని, భావం బలరంగ బార్థవత్నియు మఱియున్
దేవసుతుఁ డగ్రజుం గని, నీవచనమె వరము నాకు నిర్మలచరితా.
- వ. అని యివ్వధంబున సుభద్రాదేవి జనుసీజనకులు మన్నన గావించ సహోదరులు బహు
కరింపఁ బరమా మోదంబున వర్తించునమయంబునం దొక్కనాడు.
- లే. దివిజరాచాలిపత్నికి దివ్యమైన, వజ్రమాక్షికభూషణవస్త్రములను
దానదాసీజనంబు లాతరుణి కొనగి, యట్జులొచనుఁ డత్తింటికనిపెఁ జెలిసి.
- క. పరువిడురాజులఁ బూనిన, యరదంబున సుతుండు దాను నతివేగముతోఁ
గరిరాజగమన చని చని, పురుహూతసుతాదు లున్నపురముం జూచెన్.

- సీ. ఘట్టాబ్జనేత్రి తత్పురము చెంతకు నేగి నగరులోపల కొచ్చి నయముతోడ
నత్త కుంతిదేవి కత్తంతభక్తితో జరణాబ్జములకును సాగి మ్రొక్కి
పాంచాలికిని కేతు లంచితంబుగ మోడ్చి వారిచే దీవన ల్పరుగ గాంచి
వెండియు బీభత్స డుండు హముఁ జేరి పలిపాదములకుఁ దా నతు లానర్చి
- తే. ద్వారపతియందు జనుగువృత్తాంత మెల్లఁ, దెలుప విని పార్థుఁ డానందజలధిఁదేలి
నీలవస్త్రంబుదాల్చుతో నెలఁత మనకు, వియ్యమందంగఁ జేసిలే విద్రు మ్రాష్టి. 111
- తే. అనుచుఁ దనపల్నిబుద్ధికి నాత్మ మెచ్చి, వెలది తలిదండ్రులనుజూచువేడ్కఁబోయి
షేటు చేసితి నని చాల లోలుఁడగుచు, శ్వేతవాహనుఁ డావేళఁ బ్రీతిఁ బొంది.
- క. ఇంటిని దోడ్కొని ఫల్గును, డంతకనుభీమయమగు లాత్తజ్జు లింతుల్
కుంతియు నున్నెడకుం జని, సంతోషితహృదయుఁ డగుచుఁ జయ్యనఁబలికెన్. 112
- క. బలరాముఁ డడనికమ్ముఁడు, జలజాత్మం డాత్మ నలరి సౌభద్రునకున్
గలక న్నని శశిరేఖకు, సలలితముగఁ జెండ్లిసేయ సమయం బనుచున్. 114
- క. బిసరుహలోచనయెదుటకొ, ముసలియు గోవిందుఁ డిట్లు ముద మలరంగాఁ
బగులంగ నాడుకొన్నా, రసదృశు లగువారిమాట లన్మతము లగునే. 115
- క. ఆనిన విని వారలందఱు, ఘనవేణి సుభద్ర సేయుకార్యము నెంతో
పనిపడి వినుతు లానర్చిరి, కనుగవ లానందబాష్పకణిములు దొరుగన్. 116
- ప. తదనంతరంబు. 117
- క. అంతకనుకుఁ డనుజన్మలు, సంతసమున లేచి కొలువు నభి కేగినచోఁ
గుంతియుఁ గోడండ్రు దా, సంతఃపురి కేగె నప్పు డవనీసాథా. 118
- ప. ఇవిధంబున. 119
- సీ. కాంతేయు లేత్రురు సంతోషయత్తులై బాహుబలంబుతో నాహవమున
శరచాపములఁ బట్టి పరరాజులను గొట్టి వారిచే నరిఁ గొంచు వసుధయందు
రాజసూయము చేసి రంజిల్లంకీర్తితోఁ బాకశాసనభోగపటిమ మించి
కృతయుగధర్మంబు ఊతితలంబున నిన్ని రాజ్యంబు బాలించు రాజసుతుల
- తే. సురుచిరుఁడైనవిభవంబుఁ జూడలేక, శ్రోధమదయుక్తుఁ డైనదుర్యోధనుండు
కటకజూడంబునను రాజ్యముపహరించి, యడవ్రలకుఁ బండు బాండవు లడవియందు.
- మత్తకోకిల. ఉన్నవారని చెప్పఁగా విని యల్లమందునఁ జింత న
త్యున్నతం బగువాచనంబుల నొప్పు గొప్పరధంబుమై
దిన్నగా పసియించి సారథి లేరుఁ డోలగ వేగమే
పన్నుగారితురంగుఁ డేగెను బాండుపుత్రులఁ జూడఁగాన్. 121
- ప. అట్లు దామోదరుఁడు ద్వైతవనసమీపభువనకుం జని, తద్వనంబున ఫలంబు లాహు

రంబులుగాఁ బుత్రమిత్రవహోదరులతో వనవాసంబు నేయుచున్న యజాతకత్తుం
గని యుచితోపచారంబుల వాసిమనంబు లలరంజేయుచు ద్రువదరాజపుత్రి యొన
ద్రావది నూరార్చుచుఁ గొన్నిదినంబు లుండి యొక్కనాడు. 122

సీ. వరమధర్మాత్మ తాపాండుపుత్రులఁ జూచి హరి యిట్లు లనియె మీ రాత్మయందు
వంతుఁ గుండఁగ నేల వనవాసమయంబు గడచిన రాజ్యంబు గల్లు మీకు
వైవనహాసంబు తద్దయఁ గల దని మఱియు సుభద్రాభిమత్యు లిట్టి
యడవుల బహుకాల మిడుమలుఁ బడనేల పుత్రము ద్వారకావట్టణమున

తే. కనిఁ గోవిందుమాటల కలని పార్థుఁ, దాసుభద్రను నభిమత్యు నచుపుటకును
నస్తులించిన సారథి కౌరి చూచి, రవ్యములఁ బూన్చి వేగమె రవముఁ చెప్పు. 123

వ. అనిన విని దారుపండు వైన్యసుగ్రీవ మేఘపుష్పవహాహకంబులం బూన్చి రథంబుఁ
జెచ్చినం జూచి గరుడధ్వజుండు కౌంతేయాగ్రజాననుమతంబు వడసి సుభద్రాభిమ
త్యుల రథంబువై వసియింప నియోగించి తానుం గూర్చుండి ద్వారకానగరంబునకుం
జని జనుజనకు లైనదేవకీవసుదేవులకు మ్రొక్కి పాండవుల వైకవనంబునం
దున్నవా రని చెప్పి మఱియును. 124

క. చెల్లెల సుభద్రహృదయం, బుల్లాసము గలగఁ గోచ్చె లానఁగుచుఁ గృష్ణుం
డల్లని లాలన సేయఁగ, నుల్లము రంజిల్లఁ జెలఁగుచుండిరి యచటన్. 125

క. అన్నలు వదిలెలుఁ దన్నుకొ, మన్నన గావింప వగపు మాని ప్రహృష్టో
త్పన్నమతి సుతయుతంబుగ, వెన్నునితోఁబుట్టు వుండె వేడక లలరన్. 126

వ. ఇ ట్లున్న సమయంబున. 127

క. శశిరేఖ యావనంబునఁ, బసిడికి నామోద మబ్బుపగిదిఁ జెలంగెకొ
శశి నిరసించినయాస్యం, బసియాచెడుకౌను నూరు లరటులు దలఁపన్. 128

సీ. కలకంఠిశృంగారజలధిమధ్యంబునఁ గురుమంజరాద్రి గాఁ గుదురువరచి
వెలది వెన్నునఁ దూగువేణికరిత్రాటిఁ గరతలంబులఁ బట్టి కాంక్ష లూరఁ
దరచఁగా నమృతంబు తఱచుగా జన్మింప నరవిందశరదు తా నాక్రమించి
నందులో నగపాలు నతివ మోవిని జేర్చి నిలచిన నగపాలు నేర్పు మెఱయ
తే. నంద మమరంగ తనధనువందు నిలిపి, యవనిలోఁ దీయవలకాఁ డనంగఁ బరగె
ననుచు మగువలు వినుతింప నాత్మయందు, సంకసిల్లుచు నొప్పె నాదంతిగమన.

సీ. చగడంబు వేడ్కతో జగడంబుకొన వచ్చి కఠినమై సఖాయచేకట్లఁ బడియె
నింపైనరుచికెంపు నిగ్గున సరిరాక రంగుమీఱినయంగరమున నిలిచె
పంచినప్రభ నొప్పవలంబుఁ బరికించి తులగాక స్త్రుక్కుచుఁ దొలంగెఁ జోటు
భ్రాంక మైనట్టియామంకెనకుదుఘంబు బోధుఁ బూనగలేక వాడుఁ బూనె

తే. పల్లవంబులు నరిగాక పనరు లొండె, నన్నెలంతుక యచ్చుతాగ్రజునిపుత్రి
యచ్చుత స్తని శశిరేఖ యధరమునకు, నన్నియును దుల్యరహితంబు లయ్యె నౌర. 130

క. అక్కరికి మొలకనవ్వులు, చెక్కులజిగి నప్పులింప శేషనివశమా
చుక్కల నేలనఖంబులు, చక్కని శశిరేఖసాటి సఖులం గలరే. 131

తే. అట్టి శశిరేఖ ముదముతో నైదువులను, బసుపు కుంకుమ గంధంబు కుసుమచయము
లందముగఁ జెచ్చియిచ్చినఁ గుందరదన, లంద జానందహృదయారవింద లగుచు.

క. మృగనేత్రయిందురేఖకు, దగుమగఁ డభిమన్యుఁ డగుట తన్యం బనుచున్
మగువల పాటలు పాడగ, నగరాట్కుచ నవ్వుకొనుచు నామోదముతోన్. 133

సీ. అంతిపురంబులో నింతులతోఁ గూడి చవరంగ మాడెడు సమయమందు
నచటికి సౌభద్రు డరిగిన శశిరేఖ రెప్పవేయక వానిరీతిఁ జూచి
యాత్మలోఁ బలమారు నతనిరూపము మెచ్చి చిత్తజ్ఞుఁ బోలుమేనత్తకొడుకు
చిత్త మెట్లున్నదో బొత్తిగాఁ దెలియరా దెవరిఁ బెండ్లాడునో యింద్రపాత్రు

తే. చక్కదనమెల్ల ముల్లెగా నుతరించి, అతిశయంబుగ నిర్మించినట్టియజాని
మెచ్చవలె నని మదిలోన మీననేత్ర దర్పకాకారు సౌభద్రుఁ దలఁచి మఱియు.

క. చక్కదనంబున మిక్కిలి, చుక్కలగమికాఁడు నలుఁడు సురపతిసుతుఁడున్
జక్కులతేనికమారుఁడు, చక్కెరవిలుకాఁ డటంచు జను లన విందున్. 135

క. వివివి కర్ణేంద్రియములు, ననుదిన మానందమొందె నర్జునసుతునిన్
గనుగొని నేలేంద్రియములు, ఘనమోదము నొందె ననుచుఁ గౌతుకమతి యై.

తే. మఱియు నభిమన్యుశృంగార మరసియరసి, ప్రస్తుతింపుచు మోహవిభ్రాంతినొంది
తనమనంబున మగనిగాఁ దలఁచి తలఁచి, యితరకోర్కెలు గోర కాయితి యుండె.

ప. ఇ ట్లున్న సమయంబున. 138

తరల. రలినిబోలిన యిందురేఖను రాజసూనుఁడు చూచుచున్
మతిని దిగ్భ్రమ నొంది వింతగ మారుబారికిఁ జిక్కినన్
అతిశయం బగుమోహతాపము అంతరంగము నేఁచగా
హితులతోఁ బ్రతిమాటలాడక యేమిచేయగ నేరకన్. 139

సీ. ఇభరాజగమనుఁ డా నభిమన్యుఁ డావేశ మాటాడుకోర్కెతో నూర్పు లిడుచుఁ
బచ్చవిల్తుఁడు తన్నుఁ బట్టి బాధింపఁగా మచ్చుఁ జల్లినరీతి మందుఁ డగుచు
బలరాముపుత్రిత న్వలరాజుకేళిలో నేలునో లేక తా నేలుకొనదొ
యేలకుండిన మారుఁ డేల మన్ననసేయుఁ దుంటవి లైక్కిడి పెంటఁ దగుల

తే. కనుచు మోహపురాళిలో నతఁడు మునిగి, తరుణిశృంగారమాత్మలోఁ దలఁచి తలఁచి
జలలోనను మర్తంబు దెలియ దనుచు, దొరకుమారుఁడు లేచి భూఁదోట కరిగె

ప. మఱియు నక్షయ్యవోటయందు మనోహరుని దైవమైక మెల్లలు జాబులు విరవాదియగు గోరుటలు జేపకొండగల పురుషులు గొప్పగులు కేళకేదగయులు చేమంబిడియమతు లాదిగాగల తులకామెందయు గొప్ప విశోదయుగా మకరంద పానముజేయుచున్నదంబులు యుష్టుయు మునిక్రాయఁ జరించుచుండెడు లతా కదంబులును, జంద్రకాంతపుమణిమయంబు లైన నాపాదంబులపై మనోరంజకంబుగా విహరించుచక్రవాకబకక్రాంచసికమరాళంబులు నున్నదంబులతో నాదంబులుజేయ కళకత్తనహస్తప్రకమలంబులతో నలంకృతంబు లైననరసింహరుంబులును, జంబూతరువిటంబుల నల్లునినగలేలకిలకావిశేషంబులకొండుంబుక్రిందఁ బద్మరాగ స్థిరపేదికాన్థంబున మనోభవసాయకంబుల కలుకుచు సౌభద్రుండు పసియించి యుండునమయంబున.

141

క. అప్పుడు బలభద్రాత్తజ, ముప్పిరిగోను మోహ మాత్మ మువ్వర మగుడుకొదవ్వుక నభిమన్యుడు చనె, నప్పుందోటకును జేడె లందఱు గొల్వన్.

142

రగడ. చనిచని చూడంగ సహకారుంబులు, కనుగొనఁగా బహుభద్రురంబులు కంటికిఁ బ్రియ మగుకదలితరువులు. పంటపలాటికి బహుభూషణ మై నలలిత మై తగుజంబీరంబులు, ఫలముల నెవ్వడు భాసిలు వనసలు మధురఫలంబుల మాకందంబులు, మది ముద మొనవెడు మాధవితరువులు విమలౌదకముల వెలసిన సరసులు రమణీయము లగరాజీయంబులు నిసుకదిన్నియల కిరవగునేలులు, నననుబాణంబు నానందముగాఁ బరిమళయుత మగుబహుపుష్పంబులు, పరిపరివన్నెల పాఞాతములు గలిగినతావుల గాంతలు గొల్వంగ, హరిపుత్రిక పార్థాక్షజాతియై వేడుక లలరంగ విహరింపుచుఁ దరు, నీడలు గను గొని నెలకలుఁ దానున్.

143

సీ. ఆనమింబునం దరిరమ్య మైచట్టి నైకకన్థలి కేగి సుభిమునున కలకలంబునఁ బల్కుచిలుకల నటుడించి వేడ్కతోఁ గూర్పుండి పిణె లెమిఁ గుచములపైఁ జేర్చి రిచనగా గానంబుజేయుచు శశిరేఖ చెలులఁ జూచి పంచమస్వరరాగపటిమ దివ్యక మీర పాడరే యనఁ జెలువ్ పాడుచుండ

లే. నావనంబున నుండిన హంసములును. శాకికాకిరవికములు చాలఁ బలుకఁ బలుకు లాలించి నఖులచే చిలుక లన్ని బలగములఁ జూచుకోర్కెతోఁ బాఱి వనికి.

క. పాఱినకిరంబులఁ గని, హరిమి శశిరేఖచిలుక గొబ్బునఁ జని తా నారామసీమలొకల, భూరితరం బైనజాటిపూఁబొద వ్రాలన్.

145

క. కనుగొని సుభద్రసూనుడు, వినియంబున దానిఁ బిలువ విని యాశుకముక ఘనుఁ దక్కిమున్యుం గనుగొని, చను వమరంగఁ జేరిమీఁదఁ జయ్యన వ్రాలన్.

146

- తే. కరముపై ద్రావు శుకరాజు గగనుక్రింది నడకబొందిముదముతో శక్రపాత్రు
దోశుమనీ మేరాచవలె నిన్ను, ప్రేమతో బెనె జెప్పమా రామచిలుక. 147
- ప. ఆనిన విని. 148
- క. మారునిఘోటక నిట్టమె, గారునిరోత్తాన వియమ ఘనమగుమనితో
సిరిచనూభవ శశిముఖ, హరిమితో నన్ను బెనె గురువలతిలకా. 149
- క. ఆరామసీమగోడల, నారామగు బాసి గేమ నలిపేగముగా
నారామచిలుక లరయుచు, రా రాసుక నిన్ను జూడ రవ్యం బయ్యెన్. 150
- ప. ఆని. 151
- క. హిల శుకము వలెన, బాలం దభిమయ్య దంత బహుమోదముతో
లాలాక్షిరాకం గోరుచు, నాలోకన సేయుచుండె నాచనసీమన్. 152
- సీ. కంజాక్షు లావేళ గానంబు చాచించి విమలనైకతముపై వీణెలుంచి
పాటిపోయిన భవ మూమి చిలుకల నరయంగ సేగిన నరసజాక్షి
బలపుత్రి తనముద్దుచిలుక పోయినజాడ బోవుచు మల్లెపూబొదలు చూచి
జాబిపూలతలన్ని జలజాక్షి దీక్షించి దాడిమిశరవు లాశరుని గాంచి.
- తే. భూరికాఖల విలసిల్లు పొగడతరుల, గజ్జామామిడిభూజాలపజ్జ నరసి
కదళికాకర లరయుచు గలికి కర్పూరి, చిలుక గానక చింతించి చెలులక దలంచి.
- క. భామలు రా కిటు మనలెరి, కామనితురంగు నరయం గనుపడ దోహా
యేమని చెప్పుదు నని యా, రామయు నారామసీమ రా రాసుతుడున్. 154
- తే. చూచె శశిరేఖ సొగడుచాలాపువదాని, కొప్పు మైచుచునవరంపు గుప్పెబిళ్ల
లాణిముత్యాలబాణలి లందమైన, భూషణంబులు మించుపూచోణి నకడు. 155
- ప. ఇట్లు శశిరేఖ జూచి సొగడుండు తనమనంబున. 156
- క. సుందరి శశిరేఖను గల, సుందెమ లలమైత్రుకలకు నమమగుచందా
బంద మగుమోము గనుగొనె, గందర్వని కేనమామగతి నలరాచెన్. 157
- ఉ. చూచితి నిర్దంగానల సుందరి నిదు సెరాచె జూచితిక
చూచితి నాగకన్నయల సుందరూపవిలాసవై ఖరుల్
చూచితి రోహిణి రతిని జూచితి యక్షసరోరుహాక్షులక
చూచితి గాని దీనిసరిసుందరూపము లేదు వారికిన్. 158
- మ. పురుషాతోపలకాతు లీగరులతో బూర్ణేందు డీమోముతో
నరజాబిల్లిమెఱుంగ నెన్నుదురుతో నబ్జంబు కందోయితో
మరుచాచం బరయంగ భూయగముతో మత్తాళి దృక్పాళితో
సరి గా నీచెలిసాకుమార్మ మిలలా శక్యంబె వర్ణింపగాన్. 159

- క. ఆబ్రబ్బ యీరభిమతి, గుణ్యుల న్నెఱుంగు న్నెఱుంగు న్నెఱుంగు లే
కబ్బుర మగునీవచంబుల, హుద్దియ న్నెఱుంగు న్నెఱుంగు న్నెఱుంగు. 160
- క. చక్కనిమా క్తిక హారం, బక్కజనుగురక్ష చక్క మమనగమనముక
చక్కెరమిడివజేయని, చొక్కపుసీమననంబు పొయ్యి దహించెన్. 161
- క. నారీమయితోడ లనఁబులు, వారక నయకాలు లరయ వనితగుజుఘున్
వారిజముఞ్జపాదంబులు. సారపములు కారకౌడ నల్ప మయ్యెన్. 162
- క. శశిముఞ్జపభారంబున, నసియాడుగు నౌ నలుచు నల్పభవుడుకొ
విశవమలి లోహాలతికొ, బొసఁగించెనొ యెఱుంగ నారు పాలితికి నొప్పెన్. 163
- వ. ఆని సాధన్రుండు శశిరేఖరా పాతికయంబుఁ గొనియాడుచున్న సమయంబున. 164
- సీ. చెలియ ధమ్మిల్లంబుఁ జేర్చినవిరహాజి వరిమళం బంతటఁ బ్రబ్బికోనఁగ
నళికంబువై దీర్చుతిలకంబుకన్నూరి న్నల్లం బగుతావి నస్తుగురియ
నల్లాక్షి గుబ్బల నలఁదినగందంబు గుచ్చన నామోద ముచ్చతిల్ల
సాంబ్రాణిధూవనాన మించుచేఱించ లంబు నుచద్యయి లలిని వార
- తే. మరుసిగ జ్వలసంజ్ఞంబు వరువువారు, కరవె నూపురములు గల్లంగల్ల మనఁగ
సొగసుయాచంబుతో వచ్చునుఁదలఁ జూచి, కలకలంబునఁ బల్కె నాకరికిచిలుక.
- వ. ఇట్లు చరికిన విని. 166
- తే. శుకముకై చూచె శుకవాణి సొగసుకాని, నోము నిరసిండురుచులనెఘ్రామువాని
సొగకన్నులవాల్టాపు చూచువాని, మొలకనవ్వులు మోమువై జిలుకువాని. 167
- క. హనుమ త్కేతుకనూజూం, గనుగొని భుక్తాబ్జ నేత్ర ఘనలజ్జిత యై
చనిచని మాటున నిల్చిన. మనసిజాఁ డెనాఁడె బుచ్చుమార్గ రాచయమున్. 168
- ఉ. అండజయానకు నిర్విహ మగ్గల మై ప్థుతిదూరి యితుకో
దండునిబాణవేదనయ న్నదయ మూర్ఛ మునిగి కిష్టట
గొండొక వేళకుఁ జెలిసి కోమలి పార్థిని జూచి సిగ్గుతో
వెండియుఁ జిల్క నివ్వునచు వేడక యూరకయందె నచ్చటన్. 169
- వ. ఇట్లు లజ్జానన యై యున్న శశిరేఖా నూట సాధన్రుం డిట్లునిను. 170
- సీ. నఖయ నీమోముతో సరిగాక చేరాజు మదిఁ గుండి మిక్కిలి మలినుఁ డయ్యె
నింది నీకురులతో నించుకసరిగాక తువలయంబులు చూతగొనియెఁ బవలు
అతివ నీతెక్కుల కద్దము ల్పరిగాక రసయం క్షమై కొంత వసుధకెక్కె
తుంజరయాన నీకురులతో సరిగాక సారం ములగుంపు చనియె దివికి
- తే. చూడ్కులకులొగి జింకలు సొచ్చెఁ బొడగ, యానిమున కొడి సరసికి నంచలరిగ
నీళ్లు పల్కెడివల్కులు నేర్చుకొను, చిలు నిగ్నాశ్రయింపనే కులుకులాడి. 7

- క. లలనామయి నీకు గల, చెలువము గణునొక నావిశేషునివశమా
వలరాజు బాని కోర్వక, వలపున నీరొను నొంత వర్ణన సేతున్. 172
- సీ. నీసౌలతలముతో నెనగాక జాబ్బి తొల్లనే వసుధగా దూహ్యుడయ్యె
నీకన్నబొమలతో నెనగాక మరణిల్ల తుంటయై మిక్కిలి గంటులాదవె
నీమోవికొంతితో నెనగాక పుడుబు కాశ్యమై చేతికట్ట బడియె
నీమేనిచాయతో నెనగాక కనకుబు కమటుబులొ జొచ్చి కాక నొంచె
తే. తెరవ నీకుచయగముతో దీటు గాక, పటుతరం బైనజక్కవత్ పక్షు లయ్యె
బోటి విను నీదుకాయతో సాటిగాక, గురుతరం బగుసింగము ల్గుహలు సొచ్చె. 173
- వ. అని వెండియు. 174
- కా. బాలా నీమృదుగానమాధురిమచే భావంబు నీరయ్యె ని
న్నాలోకించినాదుచూడ్కులకు నానందంబు వర్ణిల్లె నీ
లీలా ద్యానవిహారము న్గనన హళిం జెంచె నాచిత్త మో
లాలాక్షీ నను గాముబాణములకున్ లోకజేయకే వేడెదన్. 175
- క. అని సౌభద్రుడు వచ్చిన, విని కోమలి సంతసించి విజయతనూజుం
గనుగొని హాసానన యై, వినయంబున నిట్టులనియె వీరాగ్రణితోన్. 176
- ఉ. మేరుగిరింద్ర ధైర్యజిత మేదిని గామిను లొచిచూచినన్
ధీరతః బాపనేర రు తెప్పి శుకంబును గాన కీవనిన్
వారిజనేత్రుల నివ్వడిచి వానిగ వచ్చితిఁ జిల్క నీయవే
కారుణికాగ్రగణ్య యని కుజవశేక్షణ విన్నవించినన్. 177
- చ. జలధరవేణిపల్కులకు సంతనమొంది సుభద్రనూనుఁ డా
చిలుకలకొల్కి కిట్టనియెఁ జిల్కలు నీవలె బల్కనేర్పునే
కలికిరా చిల్కవైమమత గల్గినఁ గైకిను సంతయించినన్
బలుమరు నాలు లేమిటికిఁ బాకజలొచన కొం కొకేటికిన్. 178
- క. ఆమాటకు బింబాధరి, మోమోటము మాని పల్కె ముద మలరంగా
సామాన్యమె పరపురుషుల, సామాన్యముఁ జేరి సఖులు సంభాషింపన్, 179
- క. వలవనిసుద్దులు వల దీ,చిలుకను దయచేయు మింక జేరెద సఖులన్
పలుమరు పల్కుట మాకుం, గులధర్మముగాదు దేవ కోపింపకుమి. 180
- వ. అనిన విని సౌభద్రుఁ డిట్లనియె. 181
- చ. పరపురుషు డటంచు ననుఁ బల్కుగ నోరెటు లాడె బాల్మముం
దిరువురఁ జూచి నీజనప లద్దఱుపల్కినపల్కు లన్నియున్

మరచితై యావనం బనైదు మాంద్యము గల్గిన విజ్ఞప్తిగనుక
పరిపరితులం బలకఁ బాడియె నీకు నహోబలమచనా.

182

ఉత్సాహము. హామలాంగి నిన్ను నేను కోరినదియె కేమి నా
కామితంబు వ్యర్థమాయెఁ గాముబాధ నోర్వ నెఁ
కేమి నేతు మామకూతు రిట్టిమాట లాడ నె
కేమిబోధఁ గల్గెఁ జెప్పు మింటి దీని దాఁచకన్.

183

వ. అని మఱియును.

184

క. వలమరుఁ నాతోఁ బల్కుట, వలభర్తయు గాకటంచుఁ నొంకక నీవుకొ
బలికన వల్కులు మదికి, చులుకులవలె నాపె నింక ముచ్చట లేక.

185

వ. అనివల్కి సౌభద్రుండు తనమనంబున నిట్లని విచారించె.

186

క. ఈలదణి వల్కువల్కులు, నీలిహం బగుచుఁ దోఁచె నే గాడినవే
నీలికి బాహర మైనది, నాటికి బాహులు లగుచు నాటక యున్నె.

187

తే. ఏను బల్కిన వల్కుల కింటిమనసు, నొచ్చునో దీని కేమనవచ్చు మదికి
సంకయము గల్గెనని నవ్వసాచిపుత్రుఁ, డేమిలోచక తలయూచి మోమువంచి.

తే. విన్నవై యున్నయాలనివిధముఁ జూచి యందుముఖ చాల చింతించి యేను వనికి
నేల వచ్చితి శుక మేల యితని లఁ, బట్టు వడె నని మదిలోన నిట్లు అనియె.

189

ఉ. మక్కలజేసిమైత్రకుఁ జూచి హాసించుట వీని మోము యా
చక్కరధవ్యు లోవుగను సారెమ నోవ్వును వీరినుచురం
బక్కజమయ్యెఁ జూడ్కులకు నంబుజనేత్రులు వీనిఁ జూడఁ దా
మక్కర గల్గి రమృతయంగజాకెళికి మాటిమాటికిన్.

190

వ. అని వెండియు.

191

సీ. నోరెఱుంగక నేను నుడిచితిఁగా కొన్ని యందుకు హృదయంబు కంచనేమొ
ఏ సంత నిజనికి నిండుబింబనన ల్లముదామె వలతురు తలఁచి చూడ
నీగుణాధ్యుండు నాకు నీకుండు గాకన్న సొగసేల చిలుకేల సొమ్ములేల
వగకానిచిత్తంబు వగపెట్టఁగా నొసె యనివల్కునంతలో నతకుఁ డేసె

తే. నవుడు పనితకు మోహ మత్యధికమైన, దరువుమా టేల నని నచ్చి దద్దరిలక
దేవదత్తభరాత్తజ్ఞుఁ డేరి చూచి, పడఁతి డేతులు జోడించి పలికె భక్తి.

192

క. నేను వచించినవాక్కులు, మానసమున నుండవలదు మామా యిపు డీ
ధీనతఁ బొందఁగఁ బనియే, మానస మితి నెత్తి మాటలాడుము నాతోన్.

193

వ. అచియునుం గాక.

194

క. రాజాస్థలవై మిక్కిలి, రాజులు మఱి కోపగించులా గరయంగా

- గాజులగుదెక రోకలి, రాజితముగఁ బూనినట్లు రాజతనూజా. 195
- వ. అని మఱియును. 196
- సీ. వాసవివరపుత్ర భాసురింబుగ నీకు దేవి గాకున్న నాదేహ మేల
చెలవొంద నినుఁ బెండ్లి చేసుకోవలె నంచు ననవరతంబు నే నాత్మఁ దలఁతు
బాగుగా నాకోర్కె ఫలత మా బెన్నఁడో వనజసుభవుఁ డెట్లు ప్రాసినాఁడో
అవిఁక నీచిత్త మరయంగ నెట్టివో దేవ నామది కేమి తెలియ దనుచుఁ
- తే. బలు శశిరేఖ జూచి సౌభద్రుఁ డాత్మ, సుతసిల్లుచు నిట్లు దంతిగమన
మనసు మర్చింబుఁ దెలియక మందబుద్ధి నగుచుఁ బల్కితి నాపల్కు లాత్మనిడకు
- సీ. కలక నీతైఁ గోర్కె గడిగినందుకు నీవు కరుణించకుండిన గంతుఁ డేల
మనసిచ్చు నామీఁది మార్గణంబులు పూని మది నాట నేనె నామాట వినుము
వసుధలో త్పత్రియచరులకు గాంధర్వపరిణయం బొకటొప్పు బంకజాక్షి
ఆదియె యోగ్యంబుగా నగుపడె సివ్వడు జాగు నేయఁగ నేల శంబరాది
- తే. కేళిలో నన్ను నేలవే బాల యనుచుఁ, బలుకు సౌభద్రువలపు భావంబు తెలిసి
వెలది చరణంబు లొక్కింత వెనుక కిడుచు, దిట్టశనమున నతనితో నిట్టులనియె. 198
- క. ధారుణిలో మగవారలు, ధీరు లటం చనఁగ విందు చేవా నీ వా
ధీరగుణం బెడనేయుచు, నీరిలిం ద్వరపడంగ నీకుందగునే. 199
- క. వెడవింటివానిబాధకు, దడ వోర్వఁగలే నటుచుఁ దత్తరపడుటక
గడుఁ బరమాన్నము నార్పక, నుడుకుడుకుది జాణునట్లు లున్నది చూడన్. 200
- క. పెద్దలు బలకృష్ణులు మన, కిద్దటికిని పెండ్లి నేతు రింతకు లోకగా
నిద్దఱుఁ గలసియు ధరలోఁ, బద్దుకు రానేల వినుము పార్థతనూజా. 201
- తే. మగువలకుఁ బెండిలికిమున్ను మరునికేళి, జొచ్చి పురుషులఁ గలసిన మెచ్చ రవని
జనులు గిందింతు రటమీఁదు జననిజనకు, లరివిధంబునఁ జాతురా యుజ్జముఖిని. 202
- క. తలవంపు లేలఁ జేసెడు, కులకాంక్షలతోన నాకుఁ గురుకులలిలకా
చిలుక నొసంగినఁ బోయెద; వలపున హృదయంబునందు పగవకు మామా. 203
- వ. అని యివ్వధంబున. 204
- ఉ. సుందరిపల్కువల్కు లొకసొంపుగ నీనుల నాలకించి యా
నందవయోధిఁ డేలి నరనందనుఁ డాచెలి డాసి వేగమే
యిందునిభాగ్య నీచిలుక నిచ్చెడఁ గొమ్మని చూపి డెందముం
గొందలమందఁగా నొడిసి కోమలిహస్తముఁ బట్టి యిట్లనెన్. 205
- ఉ. శంబరతై రివేదనకు శక్యముగాదు మనంబు నిల్పఁగా
నంబుజనేలి నీదుసధరామృతపానము సేయకున్నఁ బ్రా

బంబులు ఏకస్థానం పని నాహృదయంబున హోచే నన్నుఁ గ్రే
మంబున నేలపై రమణి మాటలతో నెవ జాగ్రత్తయినన్.

206

చ. కులకుమిటారి నీబట్టువుగట్టులు నాయెవ నుంచి పెద్దయ్యో
పలపునఁ గొంగెటకొ విగించి వాతె నొప్పును మున్ను చిచ్చి చ
క్కచిగిలిపెట్టి నామహాకీ గీల్కొన నుండుమందు జేసెను
జిలుకవటాణికాకు నొకచీకె గొంగుకె హంసగామిని.

207

ఈ. చిత్తజ్ఞుఁ డేయురూపులనుఁ జిత్తము తత్తరపాటుఁ జెందుచుం
గుత్తుకబుటి మోహమున గ్రంథముఁ జేయుచు నన్నుదాడ నీ
చిత్తము నామభాగ్య మని జేపెట్టి నెత్తునపుత్తుఁ జూచి యా
మత్తగ జేవ్రయాన మరుమాటపెచ్చింపె నుండుమనన్.

208

నీ. వెండియు సౌభద్రుఁ డండజయానతోఁ బొకె నాపై నింప వంశమేల
కంతునికేళి కై యించగాఁ బ్రాశ్నిండు గదల యావలచైవఁ గలుగ నులు
మామకూతురటంచు మది నమ్మించుటకు వృత్తేయచే నన్ను బ్రభునికుల
యేలనే యనుమాన మేల నీలాలక యేలనే భయము యింకేల సిగ్గు

తే. ముదిత వియ చల్లకై పచ్చిముండు దాచుఁ చుడిమైతోచె నిరంజాని జాలఁడుఁ
బలుకుసౌభద్రు తత్తరపాటుఁ జూచి, విరుగుకనన శశిలేఖ భీతిఁ జొంది, 209

వ. ఇవిధంబున నీలాంబరకనాజాత భయాకలచిత్తయై సౌభద్రునికరంబు విడిపించు
కొనుసామర్థ్యంబు లేమింజేసి తనమనంబున నొకయు పాయంబు చింతించి యిట్లు
నియె.

210

క. అదె నానఖు లరుచెంచిన, వదలు కరం బునుచు పలుక జానవిమాచు
డెద చెడి కరము నీవడినఁ, బదములు వడంక నరిగి వణఁతులఁ జేరెన్.

211

వ. ఆనమయంబున.

212

నీ. వంకజానన తన్ను బొంకించిపోయిన దిశదిశ త్వక్షించి తాల్చి డించి
పెన్నిధిఁ గోలాపువేదచందంబున విన్నవై కలమాయ వెచ్చ నూర్చి
విజయతనూజాడు విరహతాపంబుతోఁ దనకుఁ దా నాత్మలోఁ దలచె నపుడు
మాయ చేసి తొలంగె మరల రా దాకొప్పు యేయఁపాయము తోచె దేమిసేతు

తే. దానిమద్దులనగుమోము దానిసొగసు, దానిచూపులు జెరుకులు దానిపూయలు
ధానికులుకులు నడకలు దానినడలు, కప్పులకుఁ గట్టినట్టుగా నున్న విపుడు.

213

క. అంగజారణరంగంబున, నంగనకును నాకు నాల్. మద్దినయపుడే
బంగరుకునుమంబులతో, నంగజా నర్పింతు మదికి నానందముగాన్.

214

వ. సౌభద్రుం డివ్విధంబునఁ జింతింపుచు నుద్యానంబువెలువడి మందిరంబుఁ బ్రవేశించి
నంత నక్కడ.

215

సీ. బేసిరూపులవానిగాసి కోర్వంగ లేక మౌతాప మొందెడు భాసురాంగి
శశిరేఖ నీక్షించి జలజాక్షు లావేశ యెలనాంగ చింతింపవలవదమ్మ
రాచకన్నయ లిట్లు రెమణుల నెడఁబాసి పోవుట నుచితమే పుష్పవోడి
యేమిచిత్రము గంటి వింతలో నీనింప ఓన్న హోనేటికి సింహమధ్య

తే. మంచుపొదివినకమలంబుమాడ్కి నీదు, మోముపై జెమటగిందువు ల్పవిత్ర వాడము
గారణం బేమి వేగమే కల తెలుగు, బాల శశిఫల చెప్ప మింకేల భయము. 216

క. అని పలికినఁ జెలికత్తెలఁ గనుఁగొని తాళాంతుపుత్రి కంపితమతితో
వినరమ్మా వివరించెద, వనజాయతనేర్పూర వారనిప్రేమన్.

217

సీ. ఈరామచిల్కై యారామసీమలో జంట నెవ్వరు లేక యొంటి నరుగ
నానమాపంబులో నభిమన్యు డేకుకిపండి జేతఁ బట్టుచు మధురమైన
వాక్కుల కానందబాధి మగ్నత నొంది ననుజూడ గాండ్లించుకునుఁ జూచి
నంతలో నరవదియాకుంబులు పూని కంఠుఁ డిద్దఱిమీఁదఁ గడిలె నపుడు

తే. విరహతాపాతిశయముతో విజయనూరు, దుంగ ముప్పొంగ నను బట్టి యశ్రువశ్శి
బ్రోవు మని చాల వేడఁగా బొంట్పఱచి, శిశిఃతనమునఁ జనుచుచి బేలనైతి.

వ. అని మఱియును.

219

తే. వానిరూపంబుఁ దలఁప నాహునసము, చంచలత నొందె నివ్వు దాచంచశరుని
బారిఁ బడసిక వేగమే పూరికృపంబు వాని ననుఁ పూర్చి కావరే వనితలార.

220

క. అని వివశక్త్యము నొందిన, కనకాంగిని జూచి యెలు కళవళపడుచున్
మనమున భయవిహ్వలలై, వనితామణి కీట్టు లనిరి వారిజనేత్రన్.

221

క. లలనామణి నీమాటలు, విలసితముగ నాలకింప వింతగఁ దోఁచెన్
వలుచగువలపువహించుట, కలికి ము న్నెఱుంగవేమె గాండ్లిమకునున్.

222

మ. అతఁ డేలాగనఁ బట్టె నీదుకర్త మాహా యుక్తమే వానికిన్
మలిలే మగ్గత నిన్నుఁ బట్టినపుడు నన్నించి రావచ్చునే
పతి నీతండ్రులు మాతలు నిద్రినిసీచుదంబు దా మెత్తురే
యితరు ల్పల్కినమాడ్కి బల్కు దగునే యిచ్చానుకూలంబుగాన్.

223

క. జడుఁడై నుభద్రనూరుఁడు, దుడుకున నినుఁ బట్టుకొనుట దూష్యము వానిన్
విడనాడి వచ్చినా నని, కడువడిఁ జింతించు దగదు కలికి నీకున్.

224

క. అని మోహ మెడలఁ బల్కిన. విని కోమలి సిగ్గువాడమ విహ్వలమతితో
వనజదళాక్షులఁ గనుఁగొని, గనుఁగవ లరుణములుగాఁగఁ గామిని పలికెన్.

225

ఉ. కామినులార మీతెఱుగుఁ గానక మిక్కిలి యాప్తులంచు నా
భామినులంచు నమ్మి బహుభంగులఁ జెప్పఁచు మోసపోలి నా
కామము లింత చేసె నని కన్నుల నీ రిడి మాటిమాటికి
సామజరాజకామినులఁ జంద్రసింహాసన మాచి యిట్లునెక్. 226

ఉ. కప్పయెలుంగువాములుచు గారె చుడిం దలపోసి మాచినకే
తప్పలుగావు బన్గి యిది తామరసేక్షణలార పూర్వమా
దొప్పగ రాచున్నయల కొక్కొకవేళల మోహ మస్మిసకే
జెప్పరె తోడిచేడెలకు జేరిని చారలు కొక్కొక రిద్దరే. 227

క. మీవలెను బల్కుచెలు ప్రి, భూపలయమునందు లేరు బుద్ధులు వెలుపక
కోవిదు లెందుకు మీరే, భావజా మోహభిః చక్షురచక్షుశ్రేత్. 228

వ. అని మఱియును. 229

క. ఆదయ లయి నన్ను నాడిన, నది సప్తక మగునుగాని యప్పుగుతునెక్
మనయుతులై యీ తెఱుగునఁ. జనపడి నిందింప మీకుఁ బాడియె లలఁపక. 230

వ. అని సఖిజనంబులతో రాహిణీమూర్తజ పెండియు నిట్లును. నళిని సాదఘాతంబునఁ
బొరలుదాసికి గొరవి జూ. తెఱుగున వనయగల మనసుబాణంబుల బ్రకటింపె
డునన్ను ముఖంబుపటిపలుకుట సులువపడ జేసితిరని గద్దనకుంతంబుతో నెలుంగెత్తి
యెట్టె నయ్యుచుండును. 231

నీ. కలకంఠ లక్ష్మీతికపితహృదయలై కామపాటనిపుత్రి మోముఁ జూచి
హాస్యరసంబుగా నాడినాస్యము ల్విరసంబుగాఁ దోచె వెలుది నీకుఁ
బ్రా. పడు బ్రెనఁపఁతులవై చింత కోపంబు నేతురే తుదరంస
నీలాంబుడు భామ నిన్ను సాధద్రువ కిచ్చి పెండ్లిని జేయు నేల చింత

తే. పరగ నాతనిసింగార మరసినంత, మరులు పుట్టుట చోద్యమే మందగమన
కుముదమిత్తుండు రోహిణిఁ గూడునట్లు, రతిసుఖంబున నేలజే రాజసుతుని. 232

వ. అనుచు నిద్విధంబున నయ్యతాగ్రజానిపుత్రి నుల్లాసంబు లగునల్లాపంబుల నూరార్చి
వైత్యోపచారంబులు నేయ నొక్కింతసేపునకు నేదజేరి కలహంసకామినుల కరంభు
లూతగొని యారామంబు వెదలి నగరు ప్రవేశించి మణిమయసౌధాంతరంబునకుఁ
జని శయ్యాంతలంబుఁ జేరి మోహతాపంబునం బొరలుచుండ నాశశిరేఖ విధంబు
గనుగొనఁ జాల కేదెగినో యన నుత్తరండు పశ్చిమావలంబున కేగ నానమ
యంబున. 233

వ. పదపడి సంద్యకాలుఁ దనుపాంథుడు కృష్ణ హరింపఁగోరి తా
జదలన నెఱుఁగేభి లనుసాంద్రపురజ్జాల నుట్టిగట్టి తా

- నదమలమైనస్వర్ణకలశంబును వారిధి డించెనో యనన్
ముదమునఁ బశ్చిమాంబునిధి మున్నెను దోయజమిత్రబింబమున్. 23.6
- క. తమ్ములు ముఖభించెను భయ, దమ్ముగఁ జలియించె జక్రదంపతు లీలా
కమ్మన నుండినవల్లి, కమ్మలలోనుండి వెడలె ఘనసర్పములున్. 235
- క. పగవఁడు వార్ధిఁ బడె నా, పగపాసెను బొమ్మటంచు వడిఁ బరువిడుచున్
జగతిని జోరులు మెచ్చగఁ దగ ధనికులు భీతి జెందఁ దమము చెలంగెన్. 236
- క. హరిపద మనుకన్యామణి, మురిపంబునఁ గాలవిటుని ముద మొనరింపన్
దిరముగఁ గొప్పన నుంచిన, విరులన నక్షత్రసమితి వెలసెం దరుచై. 237
- చ. వెలయఁగ పూర్వదిక్కుదతి వేడ్కఁ జెలంగెడుమానసంబుతో
జలనిధి పెట్టెయొ దిడినచారుతరం బగువజ్రరేకడిన్
మలినము వాయఁగా మెఱుంగుమాక్కికహారము చేతఁ బట్టి తాఁ
దల నిడుకొన్నది దోయనఁగఁ దమ్ములకాత్రపుఁ డొప్పె తూర్పునన్. 238
- క. కప్పరపుభరణి విప్పిన, చొప్పున బ్రహ్మాండమెల్ల సొంపుపహింపన్
ఒప్పుక వెన్నెల దోచెను, గుప్పన దస్కరులు భీతి గుందుచు పగవన్. 239
- తే. కువలయంబున నుండినకువలయములు, పృథ్విచయమున వసియించుపక్షిచయము
గాన మొనరించుగంధర్వమానిచులును, సంతసిల్లుచు నుండి రాసమయమునను. 240
- ఉ. కంతుఁడు రం తొనర్పుచును గార్చక మెక్కిడి నారిఁ దీడి య
య్యింటిని బేసిబాణముల నేసిన వెంటనె మందమారుతం
బుతనె వచ్చెనభ్రమున నంగజమాతులకాంతు లింతికి
న్వితగఁ దోచిన న్విరహవేదన కోర్వక బెగడిల్లుచున్. 241
- ఉ. భావజుఁ గూర్చి యిట్లనియె పంకజనాభునిపుత్రుఁ డంచు సం
భావన నేసి చెప్పుదురు భావజ నీ కది యొప్పు దుర్విలా
వావి యెఱుంగ కీవిధము వారిజనేత్రుల తల్లి చెల్లెల
న్భావము లేక వైబడిన భావులు తిట్టక మాననేర్తురే. 242
- క. అద్రిధరతనయ నీ వా, దుద్రునిశగకంటిచేత రూపము చెడియెన్
విద్రుమరుచిరోష్ఠలవై, నద్రైకము చూప నీకు నుచితంబగునే. 243
- క మామా యెల్లుండు నొకటై, మామానముఁ బాపి మమ్ము మననీయరుగా
మిమిగర్పము లరయంగ, కామా ! వివరింపఁ గొంతకాలమె చెల్లెన్. 244
- మ. అని పల్కి శశిరేఖ చుక్కలజేసిం జూచి యిట్లనియె. 245
- సీ. చల్లనివాఁ డంచు గల్లలాడుడైగాని, తాపంబు నొందించుపాపి పీవు
నక్షత్రభుం దని నిన్ను నరసు రెంచుటె కాని యాశ్రితతేజంబు లణఁతు పీవు

సన్తార్ధుఁ డనిబుధుఁ డ్బుటుచుందురుగాని సతులపాలిటి సితాచరుఁడ పిల్ల
మాధవు ముఱుదనుమాట యొక్కటెగాని యక్కమందిరమున కపాతుఁ డీవు

తే. ఇట్టివాఁ డని తెఱయక నీశ్వరుఁడు, చేరసిన శిరముపైఁ జేరి తీవు
వరమదుర్తార్ధుఁ డని నిన్నుఁ బలుకవలయు, వసుధ సన్తార్ధుఁ డందుచే వారిజానీ. 246

క. సర్వజ్ఞ శిరముఁ జెడితి, సర్వము నే నందుఁ దలఁచి సుతసవడుచుఁ
గర్వమున నఖిల నేఁచినఁ, బర్వమునను నిన్నుఁ బట్టి పాము కరవదె. 247

క. చక్రైరదిండిసిపాయుక్, దిక్రైవి నేఁడు సేతు దిక్రైవ్వరురా
యొక్కొకవత్తుమలొనక, చుక్కలగమికాడ తగదు సుదతులనేఁచన్. 248

వ. అని మఱియును. 249

క. మలయానిల నీ వింతగ, జలజాక్షులమీఁద జలము సాధించినచో
ఫలమేమి వసుధలోఁ గల, పాలఁతులగో డెల నీకుఁ బో తెచ్చరమా. 250

వ. అని యిద్విధంబున మదనశశిసదురుల నిందింపుచు విరహనలంబున కొర్వక డగ్గర
నున్న సఖిజనంబులతో నిట్లనియె. 251

తే. వినఁడు కంజాక్షులార నావిన్నపంబు, సార్థపుత్రుఁడు చెప్పిన వల్కులకట !
వినక నిటు వచ్చి నే నెంత వెఱ్ఱినైతి, దమ్మిబాణునిబాధకుఁ దాళలేను. 252

తే. అనిన శశిరేఖ నీక్షించి యబ్జముఖులు, పాలఁతి విజయాల్తజుని నీవు పొందినపుడు
మరుఁడు చంద్రుఁడు గాడ్పు నీమందిరమునఁ, గాచియుందురు వగవేల కమలనేత్ర. 253

క. మగువలు వచ్చిన వల్కులు, తగ వొప్పగ నాలకించి తక్షరఁడ క
వ్వగమాని యూరకుండెను, భగవాహను నన్నపుత్రి గాసిం బడకన్. 254

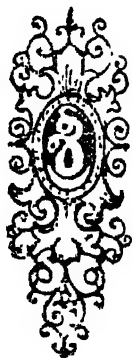
భుజంగ ప్రయాశము.

మరారి న్రమానాథు మోదంబుతోడ, న్నరాకంచు సద్భక్తిభావంబుతో మ్రొ
క్కి రాజీవనేత్రాస్వకీయాదులం బ్రోచి రాజిల్లఁగాఁ జేయు శ్రీకృష్ణమూర్తి. 255

గద్య. ఇది శ్రీమ త్సూర్యనాథాయణ కరుణాకటాక్షపీఠజాలంకారసుస్థిరామృతవాక్య
జనిత కవిత్వ రత్నాకరవంశవయఃపారావారరాకాసుధాక - రాంజనేయాభ్యుతనూజ
అప్పప్పనామధేయప్రణీతం బైన శశిరేఖాపరిణయం బను మహాప్రబంధంబునందు
ప్రథమాశ్వాసము.

ద్వితీయాశ్వాసము

రుక్మిణీమనోహర

కారుణ్యసుధావదీన భగరాధమచా

వారిజభవసుతచరణా

క్షీరాంబుధిశయన భక్తవేదాదరణా.

1

వ. అకథగింపుము సూతుండు శౌనకాదిమహామునులకుం జెప్పినట్లు వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె.

2

ఉ. భండవః ధీతో త్రమలః బాండుకుమారులః న కంపి వే
దండపురాధిచాయకుండు ధారుణినంతయు నాక్రమించి యా
ఖండలః డేలుమాడ్కి మణికాంచనపస్త్రసమృద్ధి నొందుచుకొ
నిండుమనంబుతోఁ బ్రజల నేలుచుచుండెను భానులేజుడై.

3

ఉ. కర్ణుండు ప్రోజుండుం గృపుండు గర్జనుతుండును ధృవ్వకేతుండుకొ
న్దియవర్తి భీష్మఁ డవినీతులు సౌబదుస్ససేమకొ
వర్జితవిక్రముండు శ్రుతవర్షుండు నాకనిబంధమిత్తులుకొ
దుర్జయుండైననైంధవుండు దుర్జముఁ డాదిగఁ గొల్చియుండఁగాన్.

4

వ. కిష్కింధంబునఁ గౌరవేశ్వరుండు విబుధగణసేవితం దైన మహేంద్రుండును బోలె
బ్రతిదినంబును గొలువై మహాసంతోషంబునం బొదలుచుండె నంత.

5

సీ. దివ్యయోబువ్వగా జీవించు జడదాల్చు పుండరీకాక్షనిపురముఁ జూడ
నరిగి శ్రీకృష్ణుని యంతఃపురంబులొక బొడఁగాంచి యతనిచేఁ బూజలంది
కామపాలుండు తన్నుఁ బ్రేమతో లాలించి యర్చన సేయుఁగా నతఁడు గొన్ని
వాసరంబులు నిల్చి పనకాక్షి శశిరేఖ యాకార మరసి తా నాత్మయుండుఁ

తే. దలచె నీకన్య సౌభద్రు తరుణికాం, సంబుజాత్ముండు మది నెంచు నదియుఁగాక
బలుండు దుర్యోధనునియుండు బక్షపాతి, గనుక నొకవంతు గావించు ఘనముగాను.

6

క. కలహము గానక. యిట్లుకొ, కలకాలము ప్రొద్దుగడఁపఁగా వశ మగునీ
బలరాముప్రతిక్రియకుకొ, కలహముఁ గావించు ననుచు గలకల నగుచున్.

7

- సీ. కనకాంగివిధము నే విరుపింప గుహారుం డానిపుష్పనకుఁగా నడుగ వచ్చు
వచ్చిన బలుఁడు తా మచ్చిక లాపించి రమణీలఱుమరు లక్షణునకు
నిచ్చెద నని మాట యిచ్చుచుక్కలై గాని చదువు విప్రుముసేయు నగధరుడు
కయ్య మీరుక యైనఁ గలుగకపోరాదు చయ్యనఁ జేతు నీసాహుదులు
- తే. చెడుగు దుశ్శోధనున కైనచేటు కేల, పగవ నని యొచి ముదముతో వారిజాక్షుఁ
జూచి పయనంబుఁ చెల్పుచు సొంపు మిగుల, నంబుజోద్భవవతుఁ డేగ హస్తీపురికి.
- ప. నారదుం డివ్విధాబునఁ బురప్రవేశంబు నేసి నభౌమంటపంబునఁ గొలుపున్న
సుయోధనునకు దనరాక నెఱిగించిన నతండు పుత్రమిత్ర సహాయుండై యెదు
రేగి మ్రొక్కి లావలికి దొడ్కొనిపోయి కనకానను బిడిన రాజుఁ జూచి
నారదుం డిట్లనియె. 9
- చ. కరిపురనాథ పుత్రునకుఁ గాంతలకెల్ల ను క్షేమలాభ మే
తిరముగ నీకుఁకు శుభమే లేజిలుచుదులె బుధు లాపులుకొ
నిరతము ధర్మ మేమరక నీవొనరితువె రాజ్యభారముకొ
నరవర యంచుఁ బల్కుమునినాథుని జూచి ముదంబు నొందుచున్. 10
- ఉ. కౌరవనాథుఁ డిట్లనియెఁ గారుణికోత్తమ విన్నవించు నీ
ధారుణిరాజ్యమంతయును ధర్మవర్ణంబునఁ బ్రోతు నెన్నడుకొ
హరిమి నాపయి న్నిలిపి గొబ్బున మీ రిట కేగుదెంచుచో
బారుడ నాగృహంబు బహుపావన మయ్యె నటంచు వెండియున్. 11
- ఉ. డోరకరారు మీ రిటకు నుల్లమునం గలకోర్కెఁ దల్పి వే
నారద యంచుఁ బల్కునరనాథుని జూచి మునీంధ్రుఁ డిట్లఁకుకొ
ద్వారకచుండి నే నిటకుఁ దర్లితి నీ కోకవార్తఁ దల్పుఁగాఁ
గౌరవనాథ నాపలుకు కాదన కాపనిసేయు మితలాన్. 12
- ప. అది యెయ్యదియనిన. 13
- క. బలరామపుత్రి గల దా, జుబాక్షికి గల్గినట్టి చక్కదనం బీ
జలజభవాండములొవలఁ, గలరమజులయందు లేదు కౌరవనాథా. 14
- ఉ. ఆచెలికొవ్వును న్నతీయు నాచెలి మోమును దానిచూపులుకొ
ఆచెలిదంతపం క్తియును నాచెలివన్నులు దానికంతముకొ
ఆచెలిబొహులు న్నురము నాచెలిచన్నులు దానిచిన్నెలుకొ
ఆచెలిమధ్యముం గటియు నాచెలియూరులు జంఘలాదిగాన్. 15
- క. అంగములను వీక్షించిన, శృంగారమెగాని దానిటిగి యేమందుకొ
బంగారుపంటిఢేహము, సింగారముఁ బొగడ వేయుశిరములు గలవే. 16

- క. శశిరేఖాఖ్యం జెలఁగెడు, శశిముఖ నీకోడలైన సంపదల్లె—
వని డికి బిమళ మబ్బిన దశ సన్నతి కెక్క. గలవు ధరణీనాథా. 17
- క. భాషణ లెందుకు సికికె, భూషణ మై చెలఁగ ననుచు బోధింపుచు ను
తోషమున నొక కల్పమ, శోషణఁ దగుపారు చిండి సురలు నుతింపన్. 18
- క. మునివరుఁ డేగినప్పిట్ట, జనపతి దుక్కాసనాదిసహజస్తులఁ దాఁ
గనుగొని బ్రహ్మణు ల్మృత, ననఘుల రప్పింపుఁ డనిన నరనిమిషములోన్. 19
- వ. రప్పించిన వా రరుడెంచి రాజుం గాంచి పనియేమనిని విని సుయోధనుం డిట్లు
నియె. 20
- సీ. పుడమిదై పములార పుండరీకాక్షుని పురపరంబునకు మీ రరిగి మొదట
కామపాలునకు మాక్షేమలాభముఁ దెల్పి పొసంగ లక్ష్యజనకుఁ బుత్రి నడిగి
రమ్మని భక్తితో లాలించి మాంగల్యవస్తుచయంబులు వారి కొసంగి
పనిచిన బ్రహ్మణు ల్భాసురం దెనట్టి ద్వారకాపురిఁజొచ్చి శీరపాణి
తే. మందిరద్వారపాలుర ముందుఁ బనిచి, నెలవుఁ గైకొని విప్రులు గలసి యతని
వలన నర్చితులై తాము పచ్చుకార్య, సరణి విడుపింప సంతోషభరితుఁ డగుచు. 21
- క. చెల్లెలి కొసంగినవాక్యము, నుల్లుంబునఁ దలఁచ కతఁడు నుల్లాసముతో
నల్లలితుం డగుకొరవ, వల్లభుఁ డటు పంపియున్న పనుధామరులన్. 22
- క. కనుగొని బలుఁ డిట్లనియె, న్ననుజేంద్రునికార్యమునకు మాఱు పచింపక
బని యేమి నాదుపుత్రికి, ఘనుఁ డాలక్ష్యణఁడె మగఁడు గా కొరుఁ డగునే. 23
- క. అల దుర్యోధనసుతునకు, లలచామణి నొసంగి వేడ్క లగ్న మొనర్తుక
ఇలలో శీఘ్రమై శుభ మని, పలుకుదు రిక జాగునేయుఁ బని యేమనుచున్. 24
- క. మతిమంతులైనపారో, హితులను బిలిపించి చాల నీశశిముఖకికె
బలి దుర్యోధనసుతునకుఁ, జతురమితి జూడరయ్య శశితారాదుల్. 25
- వ. అని పల్కినతాలాకుని వాక్యప్రకారంబునఁ బారోహితు లాహించించి చంద్ర
తారాబుంబులు నిరూపించుచు నేటి కెనిమిదివాసరంబులకు లగ్నం బనిచెప్పిన
విని నీలాఁబుండు పురపరిపాలకులం బిలిపించి వీడెల్ల శృంగారంబు నేయుం డని
తా నాజ్ఞాపించిన మంచి దని పురం బలంకారంబు నేయించి శశిరేఖకుఁ బరిణ
యం బని సాటింది రాసమయంబున. 26
- సీ. రాముండు తనపుత్రి రారాజునుతునకు మాట యిచ్చె నటంచు బోటులెల్లఁ
జెప్ప నుభద్ర తా నప్పడె దిగులాంది చని పద్మనాభునిచరణములకుఁ
బ్రణకయై వింటివే బలరామునిధమెల్ల రమణియా శశిరేఖ లక్ష్యజనకు
నిచ్చెద నని చెప్పె నిదియేమి మాధవ దత్తావహారంబు తగునె తనకు

లే. ననిన విని లేచి కృష్ణుడు నసుజ జూచి

వెంట రమ్మని బలరాముడొడిచి కేగి

హితుల బారోహితులః గూడి యింపుగులక

మాటలాడెడుహరిఁ జూచి మాధవుండు.

27

శా. అన్నా నీ కిది ధర్మమానె వినుమా యజ్ఞాక్షి యాపుత్రిని

న్ను న్ని చెల్లెఁపట్టి కిత్తు ననుచుకొ మోదంబుతోఁ జెప్పఁగా

విన్నా రందఱు దీనిఁ దప్ప మనల ద్విత్వమ్ము లంచాడ రీ

సన్నాహంబును మాని పార్థికి వెనకొ జంద్రాన్య నన్నింపవే.

28

క. మేనల్లఁ డుండ నొరులకు, మానిని సీరా దటుద్రు మహిమాదికులకొ

దాన మతోక్తురి కొనఁగుట మానితగుణధన్య ! నీకు మర్యాదగునే.

29

వ. అని యివ్విధంబున.

30

లే. మాధవుండు పల్కువాక్యము లోధపడక, కామపాలుండు హరిజూచి కమలనాభ

పాండవులయందు మిక్కిలి పక్షపాతి, కౌరవులపేరు నెప్పుఁగాఁ గాదు నీకు.

31

లే. కాంచనాంబర వితు వెక్కుగాఁగ లేల, నరునిపుత్తున చే నీకు తిరముగాను

పాండవులు మనకు సత్కృతబంధులైన, కౌరవులు నట్టిచుట్టాలు గాక కలఁవ.

32

లే. పంచభక్త్యాన్నములు మాని పద్మనేత్ర, కుమతు లెవరైనఁ గనుగాయఁ గోరఁగలరె

రాజ్యవైభవమున నుండు రాజరాజు, నుతున కగుఁగాక అర్జునసుతునకేల.

33

క. అని పల్కిన బలరామునిఁ, గనుగొని కను లెఱ్ఱఁజేసి కనలినమదితో

వనజదళాత్మం డిట్లు, వినఁ జమిఁగానట్టిపల్కు విహితమె పలుకన్.

34

లే. కుంతితనయునిపై నీకుఁ గోప మున్ను, నుదతి నీకిష్టమైనట్టిచోట నిమ్ము

కష్టడియు భీముఁ డీర్వరుఁ గదిసినపుడు, కౌరవులు నీవు బడుపాటుఁ గందుగాక.

వ. ఇవిధంబునఁ గృష్ణుండు రాహిణీయుని హేతుగర్భంబుగాఁ బలికి నిజనహాదరిం

జూచి సుభద్రా తాలాంకుండు పరికినపల్కుల స్వారస్యంబు చెలిసెఁగదా నీకు

దిక్కుగలచోటి కరుగుమని దిగ్గన లేచి రథాంగపాణి తనమందిరంబున కేఁగె; నా

నమయంబున.

35

సీ. తరుణి సుభద్రా యాతాలాంకు నీక్షించి అన్న నావిన్నపం బాలకింపు

వేడ్క నీతోఁ జాల వియ్య మొండెద నంచు నెమ్మదిగో నేను నమ్మియుంటిఁ

బలితాపమఱుదులు ఫలము లన్నముగాఁగ వనవిహారము నల్ప వారిఁ దలఁచి

చింతించునామది చింతలెల్లను బాసి మీమన్ననలచేత మెలఁగుచుండు

లే. మగువ నిచ్చెద నని చెప్పి మఱచి నేడూ, వరుల కిచ్చెద నని పల్కు భవ్య మగునె

సీరియు లేమియు వెన్నెల చీక టరండు, నీరసాధన కరుణించి చేడె నిమ్ము.

37

వ. అదియెంతగానె.

38

ఉ. ఉన్నలుఁ డిమ్ములుం జేట లనాదరణంబును జేయకుండిన
స్విన్నరసంబు జేదు టాకవింతయె మీ రిపు డాదరింపకన్
నన్ను నవజ్ఞ చేసినను నాకు నగౌరవ మత్తుంటిలో
నన్నుతిపాత్ర నీకపుడు సాగిలి మ్రొక్కెద నాదరింపవే.

39

క. బలవై రిపుఁడు డాత్తలూ, పలమరు నీవియ్యమునకుఁ బ్రార్థనసేయున్
గలకాల మిదియె కోరికి, పలఁపితముగఁ బ్రోవుమయ్య సద్గుణవర్యా.

40

వ. అని మఱియు నిట్లనియె.

41

క. వనములఁ ద్రిమ్యురు చుండిన, జనకుల నెడబాసినట్టి సౌభద్రునికున్
వనజాక్షి నొసంగకుండిన, జనమత యెఱిగి గాఢ భయ్యన మీకున్.

42

క. అన్నా బలరాముడ నీ, కన్నను గతి లేదు మాకుఁ గనుకను మగువన్
విన్నాణంబగుపార్థికి, జే న్నలరంగఁ బెండ్లిసేసి చెలగుము తండ్రి.

43

క. సిరి గలవానికిఁ జేడెల, నరయుచు నెవరైన నిత్తు రది ఘన మగునే
నిరుపేద కిచ్చి చేసిన, నరసాగ్రణి కిహముఁ బరము సౌఖ్యము లబ్బున్.

44

తే. పద్మలాంచన శశిరేఖ భాసురాంగి, బాలుఁ డభిమన్యుసా మ్మని పలికి తీవు
మాధవాగ్రజ నమ్మించి మ్రానిమిఁద, చేయివిడిపించుచందానఁ జేసి తన్ను.

45

వ. అని బహుభంగులఁ బ్రార్థించు నహోదరిం జూచి హలాయుధం డిట్లనియె.

46

క. నవ్వుల కాడిన మాటలు, జవ్వని నిశ్చయము సేయఁ జనునే నీకున్
బువ్వకు లేకిటు చిక్కియు, నవ్వా పెత్తనము సేయ నగునే నీకున్.

47

తే. పాలు చక్కెర జాన్ముతో నోలలాడు, నతుల వేపాకుఁ దినిపించు చందమునను
గారవంబునఁ బెరిగిన కమలముఖిని, నీకుమారున కడుగుట నీతి యగునె.

48

క. కూడును గోకయు లేకన్, చేడియ నీసుతుఁడు నీవుఁ జేరితి రిటకున్
సూడు నొకించుక లేకన్, కోడలు కావలయు నంచుఁ గోరెద నీవున్.

49

క. కోడలు లేకుండిన నీ, పోడిమి నంపదలు కొల్లపోయెడి నేమో
నేడు వచించెద విను మా, చేడియ నీసుతున కొసగు చెడుగులు గలరే.

50

సీ. ఉన్నవా రడవుల ఖిన్నులై యుండఁగాఁ గన్నియ నిష్ఠుంచుఁ గలువరించి
పలికిన ఫలమేమి భాగ్యహీనుల కిత్తురే మగువలనీల నెవ్వరైన
ముం దేమొనర్చిన బంధుత్వములు చాలు వెలది నీకెందు కివెట్టి మాను
పరంగ దుర్యోధను బంధుత్వ మబ్బె మా కొరులేల నీవేల నరసిజాక్షి

తే. యేల ధర్మాత్మజుఁడు భీముఁ డేల వినుము, పార్థుఁ డెందుకు కప లేల భాసురాంగి
ద్రౌపదీయాదు లింక నేల తలఁచి చూడ, నెందఱుండిన గురురాజు క్రిందుగాక,

- ప. అని సీరాయుధుండు సుభద్రతో వెండియు నిట్లనియె. 52
- క. పడలేటి నీనందసునకుఁ, బడలేతుక నర్పింపఁజాలఁ బలుమరు నన్నున్
దడవినఁ గోపము మదికిం, బొడమెడు నని పల్కి తోడబుట్టుతో మఱియున్. 53
- క. కురురాజు కెందఁజైనను, నరిగా రీవసుధలొన నంపదలందున్
పురుషూతుఁ డెంచి చూడఁగఁ, గరిపురమే స్వర్గపురము ఘనభోగములన్. 54
- క. ఆలదుర్యోధనసుతునకు, లలనామణి నిత్తు రాజ్యరహితుల కొండగన్
జలజాతీ పెక్కు గాఢల, ఫల మే మింక లేనిభాష్టు పనియే మిచటన్. 55
- ప. అని యివిధంబున. 56
- ఉ. తాల్చి యొకింత లేక బహుతామసుడై బలుఁ డాడువాక్యముల్
గాలములై మదిం దగుల గాండివిపల్ని మఱేమి తోచకన్
జాలినవంతఁ గుది వివశత్వము నొందినఁ జూచి గ్రక్కునన్
బాలిక నెత్తి పెండ్రుకలు పాపుచుఁ గొప్పిడి సేదచేర్పఁగాన్. 57
- ప. ఆనమయంబున దేవకీవసుదేవు లాబలభద్రుం జూచి రామా సీసహోదరి కొసంగిన
వరంబు బాలించి సౌభద్రునకుఁ గన్యాదానంబు సేయు మనీషవచనంబు లనాద
రణంబు సేసి పెడచెవులం బెట్టి యూరకుండె నంత సేద చేరి సుభద్ర రోషం
బున హలాయుధం జూచి యిట్లనియె. 58
- చ. తరుణి నొసంగవే యనుచుఁ దద్దయు భక్తితో వేడుకొన్నచోఁ
గరుణ యొకింత లేక ననుఁ గారులు జీరుచు మాటిమాటికిన్
సిరిగలవారి నెప్పుచును సింధుగభీరుల నిద సేయుచున్
బొరిఁబొరిఁ బొంగు బొంగితివి బొంగినపాపము నీకుఁ దప్పనే. 59
- క. విరివిగఁ జెలి నిచ్చెద నని, మరు లించుకఁ గలుగఁ జేసి మాటలు దప్పే
నరునకు నరకమెగాఁ కీ, సిరి వెన్నెల చీక టనుచుఁ జెప్పదు రార్యుల్. 60
- తే. సింహవిక్రముఁ డగుపాండుసింహమునకుఁ, బట్నినై నేను నడవుల బలిసి బాసి
నీవె గతి యని బ్రతిమాలి నీగృహంబు, పంచఁ జేసిన గద యింకవలుచ నైతి. 61
- తే. కడుపుహాటికి నీకొండు గాచియున్న, నీతిమాలినమాటలు నీవు పలుకఁ
జెల్లెలను గాన బలరామ చెల్లెఁ గాక, పాండవులు విన్న నాయాన బ్రదుకసీరు. 62
- ప. అని వెండియు నిట్లనియె. 63
- సీ. కొడుకు లెన్నె యన్నఁ గోడ లెందుకు రాదు నీపుత్రి నీకున్న నిలువఁబోదు
గంతకుఁదగినట్టి బొంత లోకమునందుఁ గల్పించె మొదటనే కమలభవుఁడు
నుడుట వ్రాసిన వ్రాలు పదపడి తప్పించ నీవెవరు నేనెవరు నీతిరహిత
నదయాత్మఁ డని నిన్ను మదిలోన నమ్మితి కఠినహృదయుఁ డందుఁ గాననైతిఁ
శశిరేఖ—3

- తే. గలిమి కాళించి యన్యతంబుఁ బలికి నీవుఁ, గౌరవులు నేకమై మమ్ముఁ గాన కనిపి
రామరాజ్యంబుగా మీరె రాజ్య వేలఁ, డనుచు నేడ్చుచు నరిగె నయ్యంబుజాక్షి.
- క. ఆసమయంబున సాత్యకి, రోషముతో బలనిఁ జూచి రొప్పుచుఁ బలికెన్
వాసవిసుతునకుఁ బుత్రిని, వాసిగ నీవియ్యకున్న వారికి గొడవే. 65
- క. ధర్మజభీమార్జునులను, దుర్మదమున నిందచేసి దుర్యోధను దు
ష్కర్తుని విచారించుట నీ, కర్తమొ బలరామ లేక గర్వమొ తలఁపన్. 66
- క. సమయాబ్ధంబులు గడచిన, విమలాత్మకు లైన పాండవేయులు వరుసక
సమరములొక గౌరవులను, సమవర్తిపురంబుఁ జేర్చి సంపద గొనుటన్. 67
- క. తప్పుదు సంకక్షణ నీ, కొప్పుదు దూష్యంబు సేయ నుద్వీకుల వా
రెప్పుడు ధర్మపథంబును, దప్పుక పాలింతు రఖిలధరణీతలమున్. 68
- ప. కావున సత్సాత్ముల దూషింపుచు దుష్టాత్ముల భూషించు నీజిహ్వ పెక్కువరియ
లై పోకుండుట విచిత్రం బని పలుకుకనివరునివాక్యంబులు వినక నతనికిఁ బ్రత్యు
త్తరం బీయక దుర్యోధనుం డనిపినత్తానుదులతో నిట్లనియె. 69
- చ. వినఁ జవిగానివల్కు లవి పీనుల విందురె విపులార యీ
శనివరుఁ డార్జునున్నుతుండు శ్రీధరుఁ డిరువురు సారసారకున్
వనముల నున్న పాండవుల వర్ణన చేయుచు కౌరవేంద్రుఁ డా
మనవరకంబుఁ దిట్టుటకు నాదియు సంత్యము లేదు చూడఁగాన్. 70
- మ. ఆలదుర్యోధనుసాటిరాజు లిలలో నందంద పీఠించినక
గలరా రాజమృగేంద్రునందనునకుం గంజాక్షి నర్పించెదన్
దలబ్రాల్వేళకు బంధువర్గములతోఁ దామందఱున్ మిత్రులున్
బలువేగంబునఁ దోడితెం డనుచు నాబ్రాహ్మణ్యులం బంపినన్. 71
- ప. తదనంతరంబ సుభద్ర హలాయుధుండు పలికినవల్కులు ములుకులై మనంబు
ప్రణంబుఁగావించుం దద్వేదనచే శయ్యాకలంబుఁ జేరి చింతించుచున్నసమయంబున
మూర్ఖాస్తమయం బగటయు మందిరంబునకుం జని చింతాకులచిత్తయై యున్న
జననిక సంతర్పణండు పల్కినచందంబును లక్షణునకు శశిరేఖ నొసంగినవిధంబు
నెఱుంగక మాతం జూచియిట్లనియె. 72
- క. ఘనమగుచింత వహించితి, వనముల మాతండ్రిగారివార్తలు చెవికిన్
విఁబడిన దాచవల దో, జననీ వినుపింపు ముష్టు చయ్యన నాకున్. 73
- ప. అనిన సౌభద్రునకు సుభద్ర యిట్లనియె. 74
- క. అబ్బీ నే నెఱుంగను నీ, యబ్బులజో లేల వినుము హలసాధనుడున్
డబ్బుల కానవహింపుచు, దబ్బిబ్బులు సేనె బలుకు దత్తము సేడున్. 75

వ. అది యె ట్లనిన.

76

సీ. రారాజునుతునకై రాహిణేయాత్మజ నడుగుటకై యిద్ద ఋగ్రజన్ము
లరుడెంచి వేడఁగా నందుకు బలరాముఁ డాచందభరితుడై మినశేత్ర
నిచ్చెద నని మాట యిచ్చినఁ దగ దంచు నచ్యుతుఁ డాడిన నతనివలుకు
వినఁ డాయె సంతకఁ వేడుకతో నేను ప్రార్థన సేయఁగా బలండు నన్నుఁ
లే. గూటిపేదవు విను నీకుఁ గోడ లేల, నడవిబోగుల కరయంగఁ బడఁతు లేల
పొనుగఁ దిటువంటినుద్దులు పొమ్మటంచుఁ, బలికి వెండియు నొకకొన్నిటలకై వినుము.

లే. అవని బదివేలపాండవు లైనఁగాని, ఘనుఁడు దుర్యోధనునిసాటి గా రటంచుఁ
బలికి కురురాజు పంపినబ్రహ్మజులను. నెట్లకేలకు వీక్షించి యిట్టలనియె. 73

వ. నేటి కెనిమిదివాసరంబులకు లగ్నంబు నిశ్చయం బని యుగ్గడించి క్షౌరురులం
బుపె నని చెప్పి మఱియును. 79

క. వెయ్యేటికిఁ దనయు డ నీ, యయ్యలు వనవాసు లగుట నది మది నిడకక
వియ్యము గలదని వచ్చిన, నెయ్యము చెడ నాడె నన్ను నీలంబరుఁడున్. 80

మ. గ్రహచారంబును జాలనప్పు డెవరూ గార్పణ్యులై యందు రీ
మహనీయుం డగురాహిణేయుఁ డిటుల స్త్రాధ్యరహితంబుగా
బహువాక్యంబుల నన్నుఁ బల్కెఁ దనయా భాగ్యంబు లేకున్నచో
విహితల్ క త్రువు లంచుఁ బల్కుచును ల్వినావా లేవో గదా. 81

క. కలిమి గలవారిపక్షమె, పలుకుదు రెవ రైనఁ గాని భావింపంగా
నిలలోఁ బేదలపక్షము, కలలోనం బలుక రుచు ఘను లన విందున్. 82

క. కావునఁ గౌరవరాజును, వేవిధముల వినులిజేసి వేదిజపరినికొ
పావని మొదలగుపాండవు, లేవుర నిందించి నుదరి నీలే దనియెన్. 83

వ. అనిన విని సౌభద్రుండు కోపోద్దీప్తికమానసుం డగుచు కటకటంబు లదర నిటలా
బునఁ జెనుటకణంబులు పొడను నేత్రంబు లరుణాంబులు గావించి పటపట పండ్లు
గీటుకొని రోమకూపంబుల ధూమంబు వ్యాపింప భూయ్యుంబు ముడిబడఁజేసి
సుభద్రంజూచి యిట్లనియె. 84

లే. జనని హలినన్నుఁ బల్కినచెనఁటిపల్కు, లేల చదువఁగ వినఁగ నా కింపుగాదు
కర్ణములు రెండుతూటులు గట్టి వినుము, తల్లి నావంటినుతుఁడుండఁ దగునె వగవ.

క. అది గాక రణగరిష్ఠుఁడు, వదిపేరులు గలిగినట్టివల్లంబు డరయకొ
ముదమునఁ బలి యైయుండియుఁ, బడపడి చింతింప నీకుఁ బాడియె తల్లీ. 86

చ. కుటిలకర ప్రచండరిపుకోటులఁ ద్రుంచి వనాంతరంబులలో
బటుతరవిక్రమాధ్యు లగుపాండవులేవురు సంతసంబుతో

దిటముగ చున్నచా రచచు దివ్యమునీంద్రులు చెప్ప విందు నీ
కటకట లేందు కీబలుండు కన్నెనొసంగయున్న మేలగున్.

87

వ. అని మఱియును.

88

చ. పడతి నొసంగలే దనుచు బల్కినపల్కులు చెల్లు గాక యా
చెడుగులఁ గౌరవాధముల నీరి నుతిపుచు బొండుపుత్తుల
గడువడి నిందసేయటకు గారణ మేమని పల్కి యల్పతో
నొడలున ఘర్త బిందువులు పుట్టగ నిట్లని పల్కె వెడియున్.

89

క. నదయుండు హరి సాత్యకియున్, ముదమొదవంగజూచుచుండ ముసలాయుధునిన్
పద నగుశరములచేతన్, మద మడఁచెద నన్నుజూడు మాతా యిపుడున్.

90

క. అని ధను వొకచే నైకొని, ఘనశరముల నొక్కచేత గ్రక్కునఁ గొనుచున్
దినకరతేజస్సురణన్, గను లెఱుంగఁ జేసి లేచె కవ్వడిమితుడున్.

91

పంచరామరము. కిరీటీసూనుఁ డట్లు లేచి కిన్నతో వచించె హా

విరోధి యాసుయోధుండు వీరు నేకమే కదా

విరోధు లైరి యాదవు ల్వివేకహీను లందఱిన్

పరేతరాట్పురంబుఁ జేర్చి పాపుతోందుఁ గోపమున్.

92

వ. అని వెడియు.

93

క. పార్థుఁ డొసంగినవిద్య కృతార్థత నొందింపకున్న ధరణీస్థలిలో
సార్థకమే విను తల్లి, ప్రార్థించెద నెల వొసగు పనియే మిచటన్.

94

క. తఱియైనవేళ శత్రులఁ బరిహార్షకయున్న ధనువుబాణము లకటా
పొరిఁబొరిఁ గాల్చునె నేఁ డీ, హరి సాత్యకిఁ దప్ప నితరులందఱిఁ గూల్తున్.

95

వ. అని యివ్వెధంబున.

96

క. దుద్రునివలె వెడలిన సాధద్రుని వీక్షించి జనని భయమానన యై
భద్రగజవైరివిక్రమ, యుద్రేకము సేయ నేల నుడుగుము తండ్రి.

97

వ. అదియునుంగాక.

98

సీ. బలుండు త న్నాడినపల్కులు విని పోయి కలవి లేనివి కొన్నికారులరచి
పుత్తున కత్యంకతత్తుశ్వ మెగఁబోసి చయ్యన బలునిపై కయ్యమునకుఁ
బంపె గయ్యాళని పలుకుదు రవనిలో నీయపవాదం బదేల మనకుఁ
గామ హలుండు నన్నుఁ గఠినోత్తు లాడుట కాలవిశేషంబు గాక వినుము

లే. చిత్రజూతండ్రి యన్నపైఁ గత్తికట్టఁ, దగదు రమ్మనిపలికినఁ దల్లిపలుకు
హస్త కంఠశమును జూపినట్లు లగుట, మృరలి యిట్లనిపలికె నమ్మానధనుండు.

99

- క. ఇష్టని నీహృదయమునక, మెప్పుడవక నుండెనేని మీయ న్నాడే
తప్పదుకూతల కోర్పుచు, నిష్కరమున చుండవచ్చు యీనున లేకెన. 100
- లే. జనని మాతృగ్రామినికే నేను, బోదు నని లేచి వెడలినపుత్తుల జూచి
నిన్ను నెడలబాసి తీరణమైన నిలవఁ జాలఁ, దండ్రీ ననుబాసిపో నీకు ధర్మముగనె.
- క. అని మఱియు నిట్టులనియెకొ, చనములలోఁ బరిసరిపాసి వగ పెను దగులకొ
నిను జూచి వగవ కుండుదు, నను దోడ్కొనిపో కమార నగనముధీరా. 102
- వ. అనిన విని సౌభద్రుండు సుభద్రామనంబున కొడంబడి జనుంబులు నిద్రియ నర్థ
రాత్రంబునఁ దల్లి దోడ్కొని ధనుర్బాణపాశే యై వెడల మడచిబ్రహ్మంబుఁ జొచ్చి
గిరిహ్వారంబు లాలాకింపుచు నరుగునమయంబున. 103
- క. జననాథాగ్రణి వినుమా, ఘనవేణి సుభద్రారోషగతి మేముండుకొ
వనభూమి నరుగువేళకొ, చనతల్లిని పండినైనఁ దలచదు మదిలోనె. 104
- సీ. కలకలధ్వను లిచ్చె ఖగనమూహంబులు చక్రవాకంబులు సుతసింహెఁ
దముము దిక్కుల కేఁగె దమ్ములు వికసింపెఁ దొలిసొండలిభరిపైఁ దోచె రవియు
నభిమన్యుఁ డావేళ నలిరమణీయమా కమలాకరముఁ జేరి కాలవిధులు
నల్లిన తరువాత సుకర్షణం డాడువాక్యము ల్బలమారు వగచి వగచి
- లే. విల్లు శరములు తోడుగా వివినభూమి, జననిఁ దోడ్కొని పోవుచు జనకు లున్న
వనము దెలియక ఘోరకాననముఁ జొచ్చి, పొదల దూరుచు భయమహానములకడచి.
- డి. యెందుదినంబు లీవగిది రేయివగళ్ళును బోయినంతలోఁ
గొండొకనేపు నిల్చి మృగకుంజరగర్జన లాలకించి కో
దండము నెక్కునెట్టి తనతల్లినిఁ దోడ్కొని ధీరవృత్తితో
వెండియు నేఁగె నాఘుని పీఠపరాక్రమ మేమి చెప్పుమనె. 106
- వ. ఇన్విధంబునం జని చని మూడవనాటి సాయంకాలమునకు ఘటోత్కచు వనంబు
జేరం జనిరి. అవనంబునం దొడుంబరపటాశ్వత్థజంబుఁజంబీరసారికేశకదళీఖర్జుర
మాకందపున్నాగకదంబచాచేయ కురంటకవనసరసాలాది భూజంబులును, శరభసింహ
కార్జుల చమరీ భల్లూకమదేభవృకఖడ్గజంబుక మార్దాలానిహృగంబులును, గలహంస
మయూరశారికాకీరక్రాంచపక్రవాకసోతకాళోలూక భరద్వాజటిటిభాదిపక్షిసమూ
హంబులుం గల కాననంబుఁ బ్రవేశించి రానమయంబున సుభద్రసౌభద్రుంజూచి
“తండ్రీ మార్గారూపంబున దాహం బొదవె శిలాకంటకంబులు దాకి చరణంబులు
ఐదులింప రాదయ్యె గావున గొంతనేపు నిద్రించె ననిన జనని జూచి సౌభద్రుండు
చింతింపుచు నమీపంబున నున్న జలంబుల దాహంబుఁ బాసి నీకతాతలంబున నిద్రింపం
జేసి తనమనంబున నిట్లని వితర్కించె. 107

- క. కురుకులవార్ధిసుధాకరుఁ, డరిగజకంఠీరవృనకు సాత్త్వజ్ఞుఁ డగుచున్
హరికి న్నేనల్లండ నై, సిరికి న్నెల్లి నుండఁ జేయఁ జెల్లునె విధికిన్. 108
- క. నుదతి హలాయుధపు త్రిని, ముద మొదవంగఁ బెండ్లియాడి మురిసెద ననుచున్
మది నే నొకటి దలంచినఁ, దుద నై పం బొకటి తలఁచ దుర్దశ గాడే. 109
- క. విరివింటివానికేళికి, బరిపరిమార్గముల నేను బ్రార్థించినచో
ద్వరపడవల దని చెప్పిన, యురుకుచఁ బెండ్లాడుభాగ్య మున్నదొ లేదో. 110
- ప. కావున. 111
- క. సతి న నొకటిగఁ జేసే, హితు లెవ రున్నా రటంచు నెంచుచు మరలన్
మతి నేఁ గోరినకోరిక, గతజలబంధనముగాక కాంగలమనియే. 1 2
- సీ. అనుచు వెండియు నతఁ డాత్మలో నిట్లు బలరాముఁ డాడినభాషణములు
తల్లిచే విని చాల తామసంబున నేను జననిఁ దోడ్కొని ఘోరపనముఁ జొరఁగ
బహుళమార్గాయాసభరమున రాలేక నిచ్చట శయనించె నింక రేపు
నెటువలె నడుచు నేనేమిసేయుదుఁ బొందుతనయులు విహరించువన మెఱుంగ
లే. నని తలంచుచు మరల ధైర్యంబుఁ బెంచి, తల్లి రక్షించుకొఱునైనై ధనువుఁ బట్టి
గుణము దీర్చినఁ దద్ధన్విని కొండగుహల, బదులుధ్వను లిచ్చెఁ బక్షులు చెదరఁబఱచె.
- క. ఆరవము విని ఘటోత్కఁచుఁ, డీరసమున వినియు లేచి యీవనసీమా
జేరిన విలుకాఁ డెంతటి, తూరుడొ చని వాని నేను జూచెద ననుచున్. 114
- ప. అని మఱియును. 115
- క. సురయక్షసిద్ధసాధ్యులు, చొరఁ జాలరు నావనంబుఁ జొచ్చినమీఁదన్
మరణము సిద్ధం బనుచున్, శరములు చాఁకంబు దాల్చి చయ్యన వెడలెన్. 116
- ప. ఆనమయంబున 117
- క. పదఘట్టనమన వరుసకన్, పెదపెదఘాజంబు లన్ని బెట్టుగ ధరమై
నదరుచుఁ బడుగుం బేకఁగఁ, దుదమొద లని తోఁపనీక దొడఁగెను దఱుచై. 118
- ప. ఇవిధంబునం జని. 119
- చ. చటులకపోగ్రరోషమునఁ జక్షుల నిప్పులు కుప్పలై వడకన్
మటమట మండుపావకునిమాడ్కి ముఖద్యుతు లుప్పలిల్లఁగా
దిట మగుదంతఘట్టనకు దిగ్గజయూఁగము బెగ్గడిల్లఁ దా
నటునిటుఁ జూచుచుం జనఁగ నర్జుననూనుడు చూచి యాత్మలోన్. 120
- ఉ. కాటుకకొండవైవడిని గాంతులు గ్రక్కెడు వీనిదేహముం
దూటులు గట్టఁగాఁ గఱకుతూఁపుల నేసెద నంచు గార్చుకం

బేటువఁ బాటుగా గుణము పెక్కిడి యోచనసేసి బుద్ధికిఁ
దీటుగా బాణము ల్పొడిగి ధీరత చుండఁగ నంతలావలన్.

121

సీ. మ్రోడింబుఁ డత్తుగ్రయాగ్రహంబున వచ్చి యర్జునుడుఁ జూచి యకాడుఁ గరచి
యెవ్వఁడురా నీవు యివ్వనభూమికి నర్థరాత్రంబున నరుగుచెంచు
టరయ దైవంబు నా కాహారమునకు నై తిన్నగాఁ బురిన్ ట్టున్న విప్రుడు
కొమరొప్పు వంటలు లుగ్నాడేలు సొచ్చిన చందమాయె నటంచు ముదలించి

తే. సింహ మవలీల నిన్ద్రిః జేరి గోలఁ, గొట్టువిధమునఁ గోపంబు పుట్టె నాడు
బారిఁ జొచ్చితివిక నీవు బ్రతుకఁగలవె, మిడుకమిడుకం గమ్రొగడఁ గడుపునిడ.

క. కయ్యము సేయక మానవుఁ, డియ్యెడను న్వచ్చి మరల నేఁగఁ గలఁడే
వెయ్యల నాడుకరములు, చయ్యన భక్షించు ననిన సౌభద్రుడున్.

123

తే. నటలు వెఱికినసింగంబుచందమునను, గనుబొమలంచెడు నుడుటివైఁగంటువడఁగఁ
బుచ్చమును ద్రొక్క భుజగంబుఁ బోలెనుండి, చురుచుచాపుల మ్రోడింబుఁజూచివలికె.

సీ. రాక్షసాధమ నన్ను భక్షింతు నని వల్కుజ్జిక్కుఁజలలు మాసివిల్లుఁబూని
కయ్య మొనర్పు నీదయ్యంబు మాన్వెద నని వల్కి వెండియు నతనిఁ జూచి
భద్రగజు బెంత వంచాననం బెంత వరపర్వతం బెంత వజ్ర మెంత
గొప్ప కొంచెము లెన్నుకొననేల నినుమ్రొంగుకరములు గజులింపఁ జాలఁ గలవు

తే. కాలయాచన మిఁకనేల కయ్యమొనఁగుమనిన మ్రోడింబుఁ డుగ్రుడై యకాడుఁ గరచి
చావ మెక్కిడి పొచి నున్నకరము లంది, దాకె నభిమన్యువై యాతుభానుఁడవుడు.

వ. అని చెప్పి వైశంపాయనుడు వెడియు నిట్లనియె.

126

ఉ. అద్దమరేయి వారిరువు రన్నయ్యఁ దమ్ముఁ డటంచుఁ దోచకన్
దద్దయు కోపము న్బొడమఁ దాగ్గొని విక్రమ మొక్కతీరుగాఁ
బెద్దయుఁబ్రొద్దు పొరునెడ భీమతనూజుఁడు పార్థపుత్రుతో
నద్దిర సీపరాక్రమము నద్భుత మంచుఁ దలంచి చావమున్.

127

క. దీటుచుఁ గడువేగంబుల, మూఁడును మఱి నాల్గు నైదు ముప్పదిచెడున్
వాఁడికరంబుల నేసిన, వాఁ డొకబాణంబుఁ బఱిసి వడిఁ ద్రుంచుటయన్.

128

క. దాన న్కోపం బొదవఁగ, దానవుఁ డభిమన్యుమిఁద దశమార్గము
త్తేనం దూరఁగ నేసిన, దానవువై నేనె నతఁడు దశవిభిములన్.

129

వ. ఇ ట్లేసిన.

130

క. పడముడిసూనుడు కన్వోమ, ముడివడఁగోపంబు మదిని ముప్పిరిగొనఁగా
నెడనెడ సౌభద్రునివై, గడువడిఁ బదియాణునూరుకాండము లేనన్.

131

- సీ. విజయతనూజుండు వింశతిదశకంబు దాసవేశ్వరునివై దగులనేసె
భీమునిపుత్రుఁ డాబీభతున్ మానువై నాగాశుగంబులు నాల్గు చొనిపె
సౌభద్రుఁ డతలఁ సప్తాంబకంబులు బకవైరిసుతునివై బఱపె నపుడు
నరభోజనుం డాటునారాచముల నేసె నవి త్రుంచి సౌభద్రుఁ డతనిధనువుఁ
- తే. దునిమి వెండియుంబదియాఱు తూపులేయఁ, గినిసిరాక్షసుండింకొక్కధనువుఁదాల్చి
పదియు సేబదివిశిఖముల్ పాధుసుతుని, వక్షమగలంగ నేసిన వాఁడు గినిసి. 132
- తే భుజగ నారాచములు రెండు భుజయంగంబుఁ, దగుల నేసిన నభిమన్యుధనువు కిడి
నారి వదలించి పదిరెండునారసములఁ, బార్థతనయుని ఫాలాంబుఁ బరగ నేసె. 133
- వ. ఇట్లేసిన. 134
- క. కన్నులు కెంపొదవఁగ వెయి, గన్నులదొరపాత్రుఁ డడరి ఘనకార్దుకమున్
మిన్నగ నెక్కిడి గుణమునఁ, బన్నగశర మొకటిఁ గూర్చి పటుతోపముతోన్. 135
- వ. ఘటోత్కచుం జూచి యిట్లనియె. 136
- క. అమరారి యీశరంబున, సమరావని నిన్నుఁ గూర్చి శౌర్యంబమరన్
అమరులు ప్రస్తుతి సేయఁగ, సమవర్తిపురంబుఁ జేర్చి చనియెద ననుచున్. 137
- క. ఉరగాస్త్రం బేసినఁ గని, నురవైరియు నరమగొనక శూరత్వముతోఁ
దిరముగఁ బొదిలో నుంచిన, గరుడాస్త్రముచేత దాని గ్రక్కునఁ దునిమెన్. 138
- తే. దునిమి సౌభద్రునిక్షించి దనుజవిభుండు, మానవాధను యింక నీవు మనఁగలేవు
యాతుధానాస్త్రమున నిన్ను యమపురంబుఁ, జేర్తునగివింటశరమిడి చెప్పెమఱియు.
- క. బాలుడ నాతో బోరఁగఁజాలవు నీకేల సమరసాహసవిధముల్
గాలునిదండముతో నరి, పోలినయీశరముతోన బొలిసెద వరుచున్. 140
- క, ఏసినఁ గని వేగంబున, భాసిత మగువైష్ణవాఖ్యబాణముతో న
య్యాసురవిశిఖముఁ దుండ్లుగ, వాసకసుతుఁ డేసె నమరవరులు నులింపన్. 141
- వ. ఆసమయంబున. 142
- క. ఇరువురిపోరుఁ గనుంగొనఁ, గరి కరి గిరి గిరియుం గంధి గంధియుం బోలెన్
సురవరుల కనిమిషత్వం, బగయఁగ సార్థక్య మయ్యె హస్తీపురీకా. 143
- వ. ఇవ్విధంబున సుభద్రకుమారుం డగు సౌభద్రుండును హిడింబితనూజాం డగువై
డింబుండునుం బోరునెడ నిరువురశరీరంబుల దొరఁగురుద్ధిరంబు మడువులు గట్టి
ప్రవాహంబులుపాటె నప్పుడు దివినున్నదేవసమూహంబులు కుగుమవర్షంబులు
గురిపించి రాసమయంబున శతానందనూనుం డగునారదుండు నరిగమవదంబుల
నాట్యంబు నేసె నపుడు వారిరువురికస్త్రాస్త్రద్యుతు లంధకారంబు నణించి దివం
బుగాఁ దోఁపించె నాసమయంబున. 144

ఉ. ఇద్దటి కార్దుకధ్వనికి సింద్రతనూజునిరాణి విగ్నన్
నిద్దుర లేచి చూచి తన నెమ్మది నిట్లని యొచ్చె నార నా
ముద్దులపట్టితై ధనువు మోసిడి రాక్షసుఁ డుగ్రమూర్తియై
తద్దయుఁ బోరఁ జొచ్చెనిది తప్పుచుపాయము నేమిసేయుదున్. 145

సీ. మాధవాగ్రజుఁ డాడుమాటల కలిగి నే నిట వచ్చుటకు గదా యింకపుట్టె
దామనం బెవరికిఁ దగ దంచుఁ బెద్దలు చెప్పెడు వాక్యముల్ సిద్ధమయ్యె
హలిపుత్రి నాపట్టి కర్పింతు నన నేల నిభవులేద్రునిపట్టి కివ్వ నేల
వలుమారు నతని నేఁ ద్రార్థింపఁగా నేల నందుకుఁ బలుమాట లాడ నేల
తే. చేరి సౌభద్రుతో నేను జెప్పనేల, పిండు ననుఁ బిల్చుకొని రాత్రి వెడల నేల
ఘోరవనమున నీబాధ నంద నేల, నెట్టు లన్నదొ కలఁపఁగా నీశ్వరాజ్ఞ. 146

వ. అని మఱియును. 147

క. కొఱిమాలినరక్కసుతో, దురమునఁ బోరాడఁ గలఁడె దురితాటవిలో
నరయుఁగ నెవ్వరు లేరీ, సురవైరిని సుహరించి నుతు రక్షింపన్. 148

క. పాపాత్ముని శరముల నా, పాపండు మృతి నొందకుండ భయదాటవులన్
గాపాడువార లెవ్వరు, కాపాలియతక్కు దిక్కు గలచే మాకున్. 149

వ. ఇట్లు నుభద్ర చింతించుచున్న సమయంబున హిడింబియుం జనుచెంచి వారిరువురు
గయ్యంబు సేయం జూచి తనమనంబున నిట్లు శస్త్రాస్త్రవిద్యాధురీణుం డగు రాకు
మారునితో నాకుమారునకుఁ గయ్యంబు సేయఁసామర్థ్యంబు గలచే యని వికర్తించు
చుండె నప్పుడు. 150

సీ. హైడింబుఁ డనలాస్త్ర మడరింప సౌభద్రుఁ డైంద్రబాణంబున నదియుఁ ద్రుంచె
గుంతిమధ్యమపుత్రుకొడుకు యామ్నాస్త్రంబుఁ బరసిన వీక్షించి పార్థసుతుఁడు
పర్జన్యశరమున భస్మంబు గావించి తొమ్మిది విశిఖముల్ తొమ్ముఁ దూర
నాటినఁ గోపించి నరభోజనుం డాటు విశిఖంబు లేసిన విజయసుతుఁడుఁ

తే గనలి వింశతి శరముల దనుజు నేసె, మరల రాక్షసుఁ డొకనూజుమార్గణములు
తనువుఁజొర నేయఁ బార్థునితనయుఁ డాటు, నూజుశరములదనుజుమైఁదూరనేసె.

క. భండనమున వా రిరువురు, నొండొరుల జయింపలేక నొకరితిగ నే
దండారియుగముపోలిక, దండధరద్వయముమాడ్కి దర్శింజ్జ్వలు లై. 152

వ. చలలంబునకై పెనంగుసాగువంబుల తెఱంగున బెట్టులులపగిపిం బోరిపోరి హైడింబుం
డజ్జభవాస్త్రంబుఁ దోడిగింప జూచి సౌభద్రుఁడు నదియె న ధించె నానమయంబునఁ
గులాచలంబులు చలించె రవిచంద్రులు మార్గంబులు దప్పి రమరులు భయాకులిత

చిత్తులై రపుడుఁ ద్రికాలవేది యగువేదవ్యాసుం డరుగుచెంచి వారిరువురమధ్యంబున నిలిచి యిట్లనియె. 153

సీ. ఓభీమనందన యోధులునాత్మజ యిట్టిసాహసకృత్య మేల మీకుఁ
దెలియక కయ్యంబు నలిపితి రిరువురు నన్నదమ్ము లటంచు నతఁడుఁ దెలిపి
వారిమాతలఁ గాంచి మీ రిరువురుఁ డోడి కోడండ్లు నొడుకులఁ జూడ నేల
నని చెప్పి మానీగ్రుఁ డాసుభద్రాదుల నీక్షించి వెండియు నిట్లులనియె
తే. మీకు నిక మీ ద నావదలేక పరమ, సుఖము చేమాఱు బతులను శుభము గలుగుఁ
గమలనాభుండు ప్రాపు గాఁగలఁ డటంచుఁ, దెలిపి మానీగ్రుఁ డుత్తరదిశకుసరిగె.

క. మునివరుఁ డేగినపిమ్మట, దనుజుఁడు నభిమన్యుఁ జూచి తమ్ముఁడని నేనై
ననరానిమాట లాడితిఁ, గనలకు మని కొఁగలించి కన్నీ రిడుచున్. 155

క. తనువున రక్తం బెడలఁగ, సునిశితబాణంబు లేసి స్రుక్ష్మించితి నే
నచుజా యీవిధ మంతయు, మనజనుకులు విన్న నన్ను మన్నించెదరే. 156

క. సిరిఁ బాసి వివినభూముల, కరుచెంచిన మీవిధంబు నడుగక వత్సా
కరుణకు రమ్మని పిలువక, దుర మొనరింపంగ నెంతదరితాత్ముఁడనీ. 157

క. తమ్ముఁడ నాశరములు నీ, అొమ్మున నాటించినపుడు రుధిరాంగముతో
సొమ్మసిలి నేలవ్రాలిన, నిమ్మకా నాజన్మ మరయ నెందుకు దండ్రీ! 158

వ. అని యివ్వధంబున ఘటోత్కచుం డభీమన్యుం గొఁగలించుకొని చింతించు సమయం
బున హిడించి సుభద్రం జూచి చెల్లెలా నీవేలచింతించెద వని యూరార్చి వెండియు
నిట్లు భగవంతుఁ డొనరించుకార్యంబునకుఁ బ్రతిసేయం గలరే? పరాశరసూనుం
డెరింగింపకుండెనేని మీరిరువురు గయ్యంబున సమయుదు రమ్మహాముని కారుణ్యం
బున జీవించితి రదియునుంగాక నాసుతుఁ డొనరించిన దుష్కార్యంబు తమించు మని
వల్కుచల్కు లాలించి ఘటోత్కచుండు సుభద్ర పాదంబులపై వ్రాలి యిట్లనియె.

క. జననీ ! చిరకాలమునకుఁ, జనుచెంచినమిమ్ముఁ జూచి సంతోషముతో
ననుజుని లాలనసేయక, తనువున విశిఖంబు లేయఁ దప్పని మఱియున్. 160

క. ఎఱుంగక చేసినకార్యము, మఱిమఱి మది నుంచవలదు మాతా నన్నుం
గరుణించి బ్రోవవే యని, కరములు ముకుళించి మ్రొక్కె గాండివిసతికిన్. 161

వ. ఇట్లు మ్రొక్కిన ఘటోత్కచుం జూచి సుభద్ర యిట్లనియె. 162

క. అన్నా! నీ వీలాగున, ఖిన్నుడవై దీనవృత్తిఁ గీడ్పడనేలా
ము న్నెఱుంగని మోసంబున, నిన్నియు నమకూడె మనకు నీవనభూమిన్. 163

క. బలియుండ నీ విట నుండుట, తెలియదు మా కించుకైనఁ దేకువచెడి మే
మలగుట నిట కేతెంచుట, నలఘుమఱి నీవెఱుంగ వది యట్లుండెన్. 164

ఉ. అన్నయుఁ దమ్ముఁ డీచగిది నాహవరంగమునందుఁ బోరుటల్
నన్నుతపాత్రుఁడై పరంగు స్వామికృతం బని చెప్పవచ్చు లే
కున్న దయావికాలరకు సుగ్రుపుకృత్యము లేల గల్లు నో
చిన్నికుమార యింకొకటి నెప్పెదఁ జేకొని యాదరింపజే. 165

క. నీ వీలాగున వగచుట, పాపనిసుత నిన్నుఁ జూచి పార్థాత్మజుఁడు
న్నీవలె వగచుచు నున్నాఁ, డీవిధమునఁ జింతసేయ నెందుకు వత్సా ! 166

చ. యతివరుఁ డన్నదమ్ములని యెంత యు వేడ్కలొ పచ్చి చెప్పఁగా
బ్రతికితి రింత చాలు గ్రహబాధవిశేషము లింత జేసె గా
కితరము లేదు భీమసుత యింకఁ బదంబడి చింత సేయఁగా
గతజలసేతుబాధనము గాచె మదిం దలపోసి చూడఁగన్. 167

క. ఇవ్విధమునఁ బల్కిన యా, కవ్వడిసతివాక్యములకుఁ గడు మోదముతో
నవ్వుచు భీమతనూజుఁడు, పువ్విలుతుని బోలు పార్థపుత్రుని వేడ్కన్. 168

లే. కాఁగిటువ జేర్చి సంతోషకలితుఁ డగుచు, విశద మైనట్టి శశిలీలావేదియందుఁ
దల్లులును దాను గూర్చుండి యల్లమలర, నూరువులయందుఁదమ్ముని నుంచుకొనియె.

నీ. ఇవిధభంబున నుండి కవ్వడిపత్నితోఁ బలికె మ్రోడింబుండు పరమభక్తిఁ
గరములు ముకుళించి ఘనులు మజ్జనులు వనవాసు లై నట్టివార్త దెలిసి
హరి మిమ్ము ద్వారకాపురికిఁ దోడ్కొనిపోవఁ బోయితి రిప్పు డీపుత్రుతోడ
నర్ధరాత్రంబున నరుచెంచుటకు నేమి హేతువు దల్పజే మాత యనిన

లే. దనుజు నీక్షించి పార్థునిదార పలికె, వియము చెప్పెద దనుజేంద్ర విశదముగను
పాండవులయొద్ద మే మున్నఁ బద్మనాభుఁ, డచటి కేతెంచి ధర్మజు నతఁడు గాంచి.

వ. కుశలసమాచారంబు లడిగి మమ్మిద్వరం దోడ్కొనిపోయి ద్వారకానగరంబునకుం జని
సుఖంబున్న సమయంబున. 171

నీ. నీలాంబరునిపుత్రి నెలరేక యశుకవ్య నభిమత్యునకు నిత్తు నసుచుఁ బలుక
నాఁడాదిగా మేము నమ్మి ద్వారక నుండి మంత్రలోఁ గురువిభూం డవనిగురులఁ
బంప వారలు వేడ్కఁ బరతెంచి హరిఁ గాంచి రారాజపుత్రుఁ డైలక్ష్యజనకుఁ
దనపుత్రి నడిగినఁ దద్రూప్తజులఁ జూచి బలరాముఁ డానందభరితుఁ డగుచుఁ

లే. బలికె నేటికి నెనిమిదివాసరముల, దశమిలగ్నంబు గల దింకఁ దడవు వలదు
తర్గిరం డిని వల్కుచుఁ దక్షణంబు, పరిణయంబును బ్రకటింపఁ బనిచె భటుల. 172

వ. ఇవిధభంబునఁ బనిచిన వా లేఁగి శశిరేఖాపరిణయోత్సవంబుఁ బురంబునఁ జాటించి
రాసమయంబున. 173

క. జలజాత్యుఁ డరిగి హాలిలో, వల దని వాదించ నతనివాక్యము వినకకా

- బలరాముఁ డనియెఁ గృష్ణా!, తలఁచుగ నీ తెరగు పాండుతనములయందున్. 174
- తే. పక్షపాతంబుతో నిట్లు పలుక నేల, ననిన గోవిందుఁ డలిగి తా నరిగె నపుడు
మునలిచరణాబ్జముల కేను మ్రొక్కి పేడఁ, గన్నులరుణాబ్జగావించి నన్నుఁగాంచి.
- క. అడవులఁ గాయలు నమలేడు, బడుగులతోఁ జేతురవ్వు బంధుత్వములున్
జడమలివై పుత్తునకున్, పడఁతుక నివ్వచుచు బలంకఁ బాడియె నీకున్. 176
- క. పోడిమి చెడి రా మికుఁ గూ డోనగుట చాలు ననక కోడ లటంచున్
పేడెదవు సిగ్గులేకన్, చేడియ నీ కిట్టికోర్కె చెల్లునె తలఁపన్. 177
- తే. ధార్తరాష్ట్రుడు మిక్కిలి వైర్యకాలి, కీర్తికాముండు విభవనాకేశతుల్యుఁ
డతనిసుతునకుఁ బుత్రి నన్నింతునచుచు, బల్కుపల్కులు చెప్పటకుఁముల్కులగుచు.
- క. తాటినఁ గనలుచు నే న, చోట్టును నెడఁబాసి వచ్చి సుతునకుఁ జెప్పన్
గాటపుఁజేకటియన కీ, పాటున నను దోడుకొనుచు భయదాటవికిన్. 179
- క. వచ్చినచే శేటుపటిదొ, యిచ్చటఁ గయ్యంబు గల్గె మియ్యరువురకుం
జెచ్చెర మునివరుఁ డడ్డము, చొచ్చుట దనుజేంద్ర పరమకోభన మయ్యెన్. 180
- ఉ. నీ విట నుండు లే మెఱుంగమైతి మెఱింగిన నట్లు లానె యో
పావనిపుత్ర నాసుతుండు పాండుతనూజుల బాసి చింతలన్
భావమునందు సత్కరుణ మాని హలాయుధుఁ డింక చేసినాఁ
డివనరాశిమధ్యమున నెచ్చట నుందురొ పాండునందనుల్. 181
- క. వా రున్నచాడ లరయుచు, ధీరమతి న్నడువ నాల్గదినములు సనె మ
ప్తేరితి నైన వారల, జేరిచి రక్షింపు దనుజశేఖర యనినన్. 182
- వ. అని యిట్లు సుభద్ర చెప్పినమాటలు చెవింబడిన ఘటోత్కచునకు. 183
- సీ. బలుండు దుర్యోధనుకుత్తమై యాతని గొప్పచేసె నటంచుఁ జెప్ప నపుడు
మదిలోన నివ్వలు కుదురుగా నిడినట్లు లుండె వెండియుం బుత్రి నోనగ ననిన
నంగాంగమునఁ బొగ ల్నింగికి వ్యాపించె బెట్టుగా జనకులఁ దిట్టె ననిన
పెంటనె నోటిలో మంటలు ప్రబలించె పీరరోహవేశవివశుఁ డగుచు
- తే. బ్రశయకాలార్కవింబంబుగిది నొప్పి, చురుకుచూపుల రోమము బుంజారింపఁ
గనుల నివ్వలురాలంగఁ గటము లదరఁ, బండ్లు పటపటఁదీడుచు బలికె నతఁడు. 184
- ఉ. వింతలుపుట్టె యాదవులపీట హలాయుధుఁ డేనుగల్గె నొ
క్కింతభయంబు లే కిటుల కిల్పినకృత్య మొనర్చి వెండియుం
గుంతికునూజు లేవురను గొంకక నిందలు సల్పు టారయన్
దంతిపురాధినాయకునిఁ దద్బలము న్నది నమ్మినాఁడొకో. 185
- వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 186

- క. హలపాణి పల్కు పల్కుల, సల మతనికఁ గుడిపి పార్థవట్టికి మఱలకొ
జలజాక్షి నొసగుతెఱఁ గే, నలిపెదఁ జింతింపవలదు జననీ నీకుక. 137
- క. బలనకు మనకు స్నేహము, గలిగించిన ధార్తరాష్ట్రుఁ గయ్యములొనకొ
బొలియింది యశనితముని, బెలచకొ ధరఁ గూలవైచి పీచుపడఁతుక. 138
- వ. అని పచికి మఱియును. 139
- సీ. సింధురాజును బట్టి బంధించి కానీను ముక్కుకర్ణంబులు మోటు చేసి
శకునికండలు చెక్కి వికలాంబు గావించి భూరిశ్రవుని నాజిఁ బొడఁదొంది
దుర్బుఖాదులనెల్ల దునుమాడి ధృతరాష్ట్రు సొచక వార్ధిలో ముంచిముంచి
వెండియుఁ గురుపక్షపీరుల పరుసఁగా మ్రింగెద వారికై మే లొనర్చు
- తే. వలసి యాదవు లందఱు వచ్చిరేని, వాఁవారిని బంధించి వాఙ్వివేచి
నపుడు హలి నిన్నుఁబల్కిన యట్టివలుకు, తప్పిదం బని మదిలోనఁ దలఁచుఁగాక.
- క. మాజనకు లడవిలోపల, భోజనరహితాత్ము లగుచుఁ బొక్కుచు నుండకొ
రా జగుమర్యోధను నే, నాజిని బరిమార్చుకున్న నది సాహసమే. 191
- వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 192
- తే. కొండలను బట్టి పెకలించి కుతలమెల్లఁ, గ్రిందుమీఁ దగునట్లుగాఁ బొందువఱచి
జలధలన్నియుతోఁచుచుఁగలఁచిపొందు. నుతులతోఁపంబుమాన్వేదఁ జూచు నన్ను.
- క. శశిరేఖఁ బెచ్చి యిచటకొ, దశమీలగ్నంబుఁ జేసి తద్దంపతులకొ
శశికులు లగుకొంటేయులు, వసియించెడితావుఁ జేర్చు వగవకు మమ్మా. 193
- క. జననీ నీదుగ్ధమునకు, ఘన మగుచుపశ్చాతి గాఁగఁ గయ్యములొనం
దునిమెద యదుకులపీరుల, నన విని బీభత్సువత్ని యనుచేంద్రునితోకొ. 195
- వ. వెండియు నిట్లనియె. 196
- క. ఆలదుర్యోధనసుతునకు, లలనామణి నిత్తు ననుచు రాముండు పలికెకొ
నిలిచిన యదుపుంగవులకుఁ, దలఁపఁగ నిష్ఠంబు లేదు దానవనాథా. 197
- క. యాదవు లందఱు వరుసకొ, గాదిలి బొంధవులు గాక కడవారలె దా
మోదరునకు మనకుకొ మఱి, భేదము లే చెంచి చూడ భీమకనూజా. 198
- వ. అదియునుగాక. 199
- క. ధృతరాష్ట్రసుతులఁ జంపను, బ్రతినలు మీకొడ్రి గారు పల్కుట వినియుకొ
మది సొచ కీవు ద్రుంచినఁ, గుతుకము చెడి పొందునుతులు గుందుదు రన్నా.
- తే. కాన వారలమది నున్నగర్వ మణచి, భంగ పాటును బొందింపు సంగరమునఁ
బొడ వడంచుట దక్క నీబుద్ధి కెటులఁ, దోఁచు సంతయఁ జేసి రా దోషరహిత.
- క. ఘాఁడుదినంబులు గల దా, చేడియలగ్నం బటంచు జెప్పచు మఱియుం

బోడిమితో నీతమ్ముని, వేడుక లలరంగఁ జేయు వేగము గాఁగన్. 202

క. అని పల్కు పార్థరాజి, గనుఁగొని దనుజేంద్రుఁ డనియొ గ్రక్కునఁ దల్లి
మనమున నీ కటుఁ దోఁచినఁ, దునుమాడక గర్వ మణఁతు దుష్టాత్మకులన్. 203

లే. ధార్తరాష్ట్రులఁ గనుఁగొన్నఁ దగినమాడ్కి, బొగరుమాన్పకయున్న నాభూరిరోష
పటిమ వదలదు విను పెక్కుపల్కు లేల, పొలలి పెండిలివేళ కేఁబోదు ననుచు.

క. తల్లులఁ దమ్ముని, దోడ్కొని, మెల్లఁగఁ దనగుహకు నేఁగి మేలొగిరముల్
ఊల్లము రంజిల నొనఁగుచు, స్థలితము లైనమధురసంభాషణలన్. 205

వ. సుభద్రాభిమన్యులకు సంతోషంబు చేయుచు శశిరేఖావివాహమహోత్సవకాలంబు
నిరీక్షించుచుండె ననుచు. 206

క. మునివరుఁ డెఱిఁగించిన విని, జనమేజయధరణివిభుఁడు సంతోషితుఁ డై
అనఘాత్మ వారిచందము, వినుటకు నామదికిఁ జాల వేడుకవొడమెన్. 207

కలహంసోత్సాహవృత్తము.

నరసిజాక్ష దనుజశిక్ష నకలలోకనాయకా

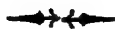
శరధికల్ప నగముదాల్పు శమదమాదినద్దణా

హరినరాంగ భవవిభంగ అమరమానివందితా

కరుణశీల కనకాచేల కమలప్రాణనాయకా. 208

గద్య. ఇది శ్రీమత్సూర్యనారాయణకరుణాకటాక్షపీఠాచార్య సుస్థిరామృతవాక్య
జనితకవిత్వరత్నాకరపంశ పయఃపారావార రాకాసుధాక రాంజనే యాఖ్యతనూజ
అప్పప్పనామధేయ ప్రణీతం బైనశశిరేఖాపరిణయం బనుమహాప్రబంధంబునందు
ద్వితీయాశ్వాసము.

తృతీయాశ్వాసము

లలనాహృత్సుష్కర

లోలస్ఫుటచంచరీక బోకస్తుత్యా

పాలితసురమునిగోత్రా

నీలాంబుదరుచిరగాత్ర నీరజనేత్రా.

1

వ. ఆనధరింపుము సూతుండు శౌన కాదిమహాముచలకుం జెప్పెనట్లు వై శం పాయసుండు
జన మేజయున కిట్టనియె.

2

చ. రమణి నొసంగలే దనుచు రాముండు వల్కు సుభద్ర దీనత
స్థమలుచుఁ బుత్రుఁ దోడుకొని ఘోరవనాంతరసీమ కేగుట
స్థమిగొని ద్వారకాంగనలు కొందలమంది వచించి రయ్యయో
అమవసమ బృటంచనగ నద్దమరేయిని బోవు టెట్టాశో.

3

క. అని కృష్ణనికాంతలకు, నిద్రిపించిన లేచి వారు విస్మయమతులై
కనలుచు రామునివత్నిం, గని యిట్లనిపల్కి రాత్తగతి తెలియుటకై.

4

సీ. పెరిమిటి నెనకొల్పి పేదరాలి సుభద్రఁ బరివెళ్ల గొట్టిలే సరసిజాక్షి
ఆటప్రాయము నాడె యభిమత్యనకుఁ బుత్రి నిచ్చెద నని మాతౌ పుచ్చరించి
యని మాని కురురాజుననుగుఁబుత్త్రుని కిచ్చుచింత దాఁ బొడమనే దంతగమన
కల్పిపై నాకాంక్ష గల్గెనా నీకును మంత మీడేకనే భాసురాంకి

తే. అనుచుఁ గృష్ణనిభార్యలు మొనని వలుకఁజింతచే గుంది బలరాము కాంత వారిఁ
గాంచి నిర్దోషి నగునన్నుఁ గానలేక, నిట్లు లాడంగ మీకు నో టట్టులాడె.

5

వ. అని మఱియు నిట్లనియె.

6

సీ. జలజాక్షి శశిరేఖ సంభవం బాదిగా నభిమత్యుఁ డెల్లఁ డెననుచుఁ దలఁతుఁ
గూతురు గాండీవికోడ బాయెనటంచు మోడ మందుదుఁ గాని భేద మెఱుంగ
నక్కటా ! నాకోర్కె కనుకూలముగ వచ్చుటెఱుంగరే మీబాపతెఱుంగు మీరు
ఎఱిగి యెఱింగి, యిట్లే దూరెద రమ్మ యని బాష్పజలపూరితాక్షి యగుచు

- తే. వివశతను జెందురేవలివిధముఁ గాంచి, వారిజాత్మనిమగువలు వనటఁబొంది
గుములు గట్టుకయ్యుండిరానమయమునను, జలజలోచన లరుజెంచి బలునిఁ గాంచి. 7
- తే. వినుము సీమీద నలకచే విసివి రాత్రి, మనసు భద్రంబు గావించి మనసుభద్ర
పుత్తు నభిమత్యుఁ దోడ్కొని భూరిభయద, వివినభూమికి జనె నని విన్నవించ. 8
- ప. వినియు సీలఁబడుదు వినిని తెఱంగున నవ్యాకృంబులు పెడచెవులం బెట్టి చెల్లెల
వైఁ కరుణ లేకయొండె నని చెప్పి వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 9
- ఉ. శ్రోధము గల్గి చెల్లెలును గొబ్బున బుత్తుని వెంటఁబెట్టుక
స్వాధలు వొందుచు న్నగపుఁ బాసి ఘటోత్కచుఁ జేరియుండుట
స్తాధవుఁ డాత్మలోఁ దెలిసి మర్తము రామున కీక దుష్టదు
శ్రోధపుత్తు శ్లఱంచుటకు యోచన సేయుచునుండె మాని యె. 10
- న. ఆనమయంబున. 11
- సీ. చెలికత్తె లావళ బలుపుత్రికడ కేగి వినవచ్చు నీతండ్రి వెట్టితనము
అలనుయోధపుట మై సుభద్రను గొన్ని యవమానవాక్యంబు లతఁడు వలక
నర్ధరాత్రంబున నభిమత్యుఁ దోడ్కొని వనభూములకు నేఁగె వారిజాక్షి
నిను లక్ష్మణునకిచ్చునియమంబుఁ గావించె నని చెప్పినంతలో నాత్మఁ గుంది
తే. పరవశత్వంబు నొందుచు భాసురాంగి, వైఁటకొంగును దనదుకన్నీటఁ దడిపి
మాటిమాటికి జనకునిమతముఁ దలచి గుట్టుతనమునఁ దనకుఁ దా నిట్టు లనియె. 12
- చ. జనకుఁడు బంధువర్గములనవ్వుతి సుత్తముఁ డైనవానికిం
దనుజ నొసుగుటల్ పరమధర్మభంగం బని పల్కువాక్యముల్
వినియు సుయోధనాత్మజుని వేమరు రాముండు గోరు టారయన్
బనివడి యెనొనర్చుకున పాపఫలం బని యెంచఁగాఁ దగున్. 13
- ప. అని వెండియు. 14
- క. ఎక్కడిదుర్యోధనుఁడో, యెక్కడిలక్ష్మణుఁడో వాని కే నెక్కడనో
అక్కర గల్గినవరునకు, నక్కట! ననుఁ బెండ్లిసేయ నగునే తనకున్. 15
- ష. అదియునుంగాక. 16
- క. కంతుజయంతులరూపును, బంతంబునఁ గెల్వఁజాలుపార్థిని బతిగాఁ
జింతింతుఁగాని యితరులఁ, జింతించుట యుచిత మగునె చిత్తములొనన్. 17
- క. ఆయభిమత్యున కీయక, యాయవలక్షణున కొనఁగి యిచ్చామతియె
స్థాయముఁ దప్పి నటిచిన, నాయనస్థం బతఁడు నాకుఁ దండ్రనదగునా. 18

- క. సుందరమూర్తి సుభద్రా, నందనుతోఁ గలసిమెలసి నవ్వెకుభాగ్యం
బందంద తలచి చూడఁగ, నందనిఫల మాయె నంచు నాత్మలా సెంచున్. 19
- క. మేన తొకొడుకుకొఱతై, మే నెత్తిలి నశనిరతుల మెప్పాదమగా
మే నత్తు సేయకుండెన, మేనెత్తియు నివ్వలంబు మేదినిమోదన్. 20
- చ. అని వగచి. 21
- సీ. మఘవపౌత్రుని దొల్ల మగనిగా మది సెంచి పరుని వివాహమై బ్రదికి యేమి
ఫల మని నవరత్నభవనంబులొక జొచ్చి నీటితోఁ దాటితో నేటితోను
దనువుఁ బాసెద నంచుఁ దాలాంకువరపుత్రి యల్పించునంతటా యతివరుండు
దిగ్గవ నటకురాఁ జెఱుగొప్పు పీఠించి నారదుం డని యెంచి భూరిభక్తి
- తే. మ్రొక్కి నిలిచిన శశిరేఖమోముఁ జూచి, బాల యిటువంటినాహనం బేలనవ్వు
పార్థతనయని నిన్ను దంపతులుగాఁగ, తామరసమాలి నిర్మించె చలించుబోసి. 22
- క. కొమరొప్పు నీడుకోరికె, సమకూడెడు దీని కింతసాహస మేలా
కమలాక్షి విరుము తెల్పవ, సుముహూర్తమువేళ కతనిఁ జూచెద వీవున్, 23
- చ. అని యిట్లు నారదుం డెఱింగించి చనిన యనంతరంబ శశిరేఖ సుతోషసాగరంబునం
దేలుచు సభజనంబులతో నాడుచుండె నానమయంబున. 24
- తే. కన్యకార్థంబు బలరాముకడకుఁ జనిన, వసుధగీర్వాణు లేతెంచి వారణేంద్ర
పురము సొత్తెంచి కొలువున్నకురునరేంద్రుఁ, గాంచి యిట్లని రత్నంతకొతుకమన.
- క. మీ రనుకు నరిగి మే మా,ద్వారకనగరంబుఁ జొచ్చి తాలాంకునకుఁ
మారాకఁ జెలువ నాశఁడు, సారకు మీక్షేమ మడిగె సుతోషముతోన్. 25
- చ. ఇట్లు క్షేమసమాచారంబులు విచారించి మదాగమనంబునకుఁ గారణం బడిగె నా
సమయంబున మంగళద్రవ్యంబు లొసంగి భవత్పూచునకు శశిరేఖ నొసంగు మని
వేడిన నతం డోడంబడి దశమిముహూర్తంబు నిశ్చయంబు చేసిన విని కృష్ణుండు
సుభద్రం దోడ్కొని వచ్చి సౌభద్రునకుఁ గన్యాదానంబు సేయు మని వేడిన
నతండు ప్రతికూలంబుగాఁ బలికెన విని దామోచరుం డలిగిపోవుటయు సుభద్ర
బలభద్రుం బ్రార్థించిన గోపించి కర్ణకూలంబు లైనవాక్యంబులు పల్కిన విని
సుభద్ర యచోట్టువాసి పోవుటయు శివవరుం డన్నవై గోపించి నిష్ఠూరంబు
లాడిన విని సంకర్షణుం డనుజుని వాక్యంబులు విసల్కొల్పక మమ్మిరువురం జూచి దశమి
లగ్నంబునకు ధార్తరాష్ట్రం దోడ్కొనిర మ్మనినవిధం బంతయు నుపస్తరంబుగా
సెఱింగించి వెండియు నిట్లనిరి, 27
- క. సీరాయుధుతో వియ్యము, గారవమునఁ జేయఁకొల్పె గడిగిన రేచే
భూరితరైవ్ర భవంబున, ద్వారకవయనంబు సేయు ధరణీనాథా ! 28
- క. అని యిట్లు నేలవేల్పులు, వినిపించిన గురువిభుండు వికవికనగుచు
శశిరేఖ— 29

- న్మచుజాఁ డగుదున్మనేచు, గరుఁగొని ముదమంది వలికె ఘనవాక్కుటిమన్. 29
- క. హలపాణితోడ బాంధవ, మెలమిక్ సమకూడె నిక మేదినిమిఁదక్
బలు రగుశత్రులఁ జువపను, జాలకన గడ దీనికంటె శుభముం గలజే. 30
- వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 31
- నీ. బలుఁడు మనయతఁడయి పాండునందనులను నిందించి పార్థునినందనునకు
నట్టరేఖ నొసంగ నని వల్కు గోవిందుఁ డన్ననొం డవలెక నరుగువిధము
నరయంగ మైత్రికి నరుఁడెంచుఁ గావునఁ దడవు సేయక వేగఁ దర్లవలయు
మనము వా రేకమై వనవాసు లగుపాండురాజపుత్రులఁ జంపి రాజ్యమెల్ల
లే. శాశ్వతంబుగ నేలేడు సమయ మబ్బె, భటవితతిశ్లెల్ల రప్పించి వట్టణమున
నకలగృహములు వీధులు సౌధములును, బరమశృంగార మొనరింపఁ బూవు మనుజు.
చ. తొలుతను బంధువర్గములఁ దోడ్కొని రమ్మనిచెప్పి విప్రులక్
జలజభవాననోద్భవుల శాస్త్రవిధిజ్ఞుల వైశ్యకూద్రులక్
వలువురఁ బుష్పవిక్రయులఁ బాటల నీటులఁ గుల్కువేశ్యలం
బిలువఁగఁబూవు వేగమునఁ బెండ్లికి రాఁదగువారి నందఱిన్. 33
- లే. కావలసినట్టి ద్రవ్యము ల్గూరితురంగ, శకటవృషభోవృక్షముల కెత్తి పరఁగె వీటఁ
గలుగు ప్రజలకు పయనము లైరిపి యన్నివసులు నెఱివేర్చు మిఁక పెక్కుకలంకలే.
క. అని నెలవిచ్చిన దుర్యోధనునాజ్ఞ శిరంజునందుఁ దాలిచి దుక్కా
ననుఁ డాలాగునఁ జేసిన, పనులకు ముదమంచె రాజు పార్థివనాథా. 35
- వ. అనిన విని జనుమేజయుండు వైశంపాయనున కిట్లనియె. 36
- క. రాముండు తమలత్సజునకుఁ, గోమలి నర్పించు బెఱిగి గోవిందుండు తా
నేమియుం బలుకక చనె నని, భూమినురాగ్రణులు తెల్ప భూపతి మదికిన్. 37
- క. తెలియక లగ్నము కొఱివై, పొలుపుగ యల్పించు రాజపుంగవుఁ గని యో
తులువా నీ కిది తగ దని, వలుకరుగా ప్రోణభీష్మ బాహ్లిక లైనన్. 38
- వ. అని యిట్లడిగిన పారిక్షితునకు వైశంపాయనుం డిట్లనియె. 39
- చ. కురువతిఁ గాంచి భీష్ముండును గుఁభజ ముఖ్యులు కార్యభంగమా
తెఱుగు నెఱింగి యిట్లఁచుఁ దల్పిరి భూవర నీ వొనర్చు నీ
పరిణయయుత్యవం బిపుడు బాగుగ నుండ దదెట్లులన్న నా
కరివరయాన రామునకుఁ గల్గినయవ్వడె పార్థువట్టికిన్. 40
- ఉ. దారయటంచుఁ బల్కి రది తప్పదు కృష్ణుండు సవ్యసాచివైఁ
గూరిమి గల్గి యెల్లపుడుఁ గోర్కు లొసంగుచు నుండు నివ్వ డా

సీరియు సీహితుం డగుచుఁ జేడె నొసంగెద నంచుఁ బల్కిన
నాగరము ముట్టనేర దది పొకజనాభుఁడు నమ్మలించుమిన్.

41

ప. అదియునుగాక.

42

క. భూధరముల్ చలియించిన, నాధారము వచ్చి భానుఁ డవని బడిన
నానోధు లింకిపోయిన, మాధవుఁ డాపార్థ విడిచి మనవశ మగునే.

43

ఉ. ఎక్కువమాట లేమిటికి నిదురులొప్పువ నీదుపట్టికొ
దక్కదు యిందుచేళ హరి ధర్మ విధిజ్ఞుఁడు విప్రులన్న నీ
విక్కడిబుధువర్ణములనెల్లలు దోడ్కొని పెండ్లి కేగినకొ
వక్కున నవ్వరే జనులు బాంధవులందఱు నింద సేయరే.

44

క. బలరాము నమ్మిపోయినఁ, బలుచనయగు టింతె దీనిభావములొనకొ
దలఁచకు మన లక్ష్యజునకు, గలుగుదు రెచ్చోటనైనఁ గమలదళాక్షుల్.

45

క. ఇప్పగిది ద్రోణభీష్టులు, చెప్పిన విని కురువిభుండు సింహాసనముకొ
గుప్పనఁ దట్టుచుఁ గోపం, బుప్పలిలం బలకె నకలయోధులు విఁదగాన్.

46

సీ. ఎఱుంగుదు నేను మీయిరువురతెఱఁగెల్లఁ బరగఁ బాండవవత్ పాతు లగఁట
దిగ్విజయంబుగా దీవించు టావంక దూషించు టీవంక ముప్పు లనుచు
భావించి చూడఁగా జీవించు టీవంక యావంక విశ్వాస మతిశయిల్లు
దివ్యతరం బైనదేహంబు లీవంక యావంకఁజిత్తంబు లలరుచుండు

తే. నెట్టికార్యంబుఁ దలఁచి నెదురవచ్చి, చెడును డెడు నంచు విఘ్నముల్ సేతురెపుడు
వెడలితొ వున్నఁ బాండవు లడవి కేగి, రిట్లు పట్టంగఁబడరు వా రెంచిచూడ.

47

ఉ. ఎక్కువ యైన కార్యమున కేము ప్రయత్నము చేసినప్పుడుకొ
గ్రక్కున వచ్చి పలుకుదురు కా దని మామెనుమెంట వత్తు రిం
కెక్కడఁ జొత్తు మేదితెఱు వీముదిపోరును మాన్ప కక్యమా
బొక్కను దూరిన న్విడరు పూర్వము నే నొనరించుపాపమో.

48

క. మాటలు నేర్పినకతమున, మేటిధరుర్ధరులైన మిక్కిలిభయమా
మాటలు నెప్పుచు దబ్బున, కోటలు బాంటుదురు పనికిఁ గొఱ దా రగుచున్.

49

ప. అని మఱియును.

50

క. యాదవు లే మొకటగుటకొ, భేదము గావించఁ దలఁచి భీతిజనింపకొ
వాదింతురు మిమ్మేమన, రా దని నే నూరకున్న లక్ష్యము లేకన్.

51

ప. అని వెండియు నిట్లనియె.

52

క. నేమాధికు లని మిమ్మకొ, బ్రేమాతిశయంబు సేయ బేలత్వముతో
మీ మీహృదయములరయగ, గోముఖవ్యాప్తంబు లనుచు గురువతి మఱియున్.

- ఉ. ఆర్జునుఁడైన నేమి హరుఁడైన మురాంతకుఁడైన నేమి య
యౌర్జితశస్త్ర సంపదల నొప్పినసౌబలసైంధవాదులున్
నిర్బరనాథసన్నిభుఁడు నీరజబాంధవపుత్రుఁడుండ నీ
కర్ణము లేల చెప్పెదరు గాంగతనూభవ కుంభసంభవా! 54
- క. పని సాగనిండుమా కిదె, కనకస్నానంబు మీరు గావించుక్రియన్
మనసున నెంచెద భుక్తికి, గోరుఁ డిచ్చెదఁ గొఱుతవడిన గొబ్బున మీకున్. 55
- ప. అని పల్కి సుయోధకుండు వెడియె నిట్లనియె. 56
- క. ఊసికూత లింకఁ గూసినఁ, బశుపతిపాదంబు లాన ప్రాణంబులతోఁ
గుళముగ బ్రతుక లే రిక, పసియింపక లేచిపొందు వదరకుఁ డిచటన్. 57
- సీ. బలరాముఁడొకఁడు మావర మైన కార్యముల్ సఫలంబు లగుగాక విఫలమగు నె
వెండ్లి జూడఁగ మీకుఁ బ్రతి గల్గిన రండు కల్పకుండిన నిండ్లకడకుఁ బొందు
మీరురాకుండిన మిక్కిలితేమంబు విఘ్న మించుక లేక లగ్న మగును
మావెంట మీరు గా మర్కటశతకంబు గుంపుబాయక జడఁ గూడినట్లు
- తే. లనుచు బహునిష్ఠురోత్తుల నాడుచున్న, యధిపుఁడైనట్టికురువలియాననంబుఁ
గాంచి సిగ్గున గోచంబుఁ గడలొనఁగఁ, బలికి రవ్వుడు భిష్టుడు బాణగురుండు.
- క. కాలుండు ప్రేరేపఁగ నీ, వీలాగునఁ బెద్దపిన్న లెఱుగక బల్కె
వేలా దుర్యోధన నీ, కాలము నమకూడినట్లు గనఁబడె మాకున్. 59
- ఉ. భావతనూజుండు నృకుని పల్కినపల్కులు షష్ఠ మంచు నీ
వీరుల జేర్చి యెల్లపుడు వీరిడికార్యము లాచరించుచో
మానవనాథ నీ కిదియు మంచిది గా దని బుద్ధి చెప్పినన్
మానసమందు నిప్పు లిడుమాడ్కిఁ గనఁబడె నీకు దుర్త తీ. 60
- క. నాగారిగమనుఁడొప్పమి, సాగదు లగ్నం బటంచు జయ్యునఁ చెలువన్
రోగికి బధ్ధాన్నం బిడు, లాగున నీమదికిఁ దోచెరా పాపాత్మా. 61
- ఉ. పెక్కులు పల్కు నేమిటికిఁ బెండ్లిని జూడఁగ మేము రాము నీ
కక్కఱగల్గబంధువుల నందఱు దోడ్కొనిపొమ్మ కార్యమున్
జక్కఁగఁ జేసుకొ మ్మనుచు సభ్యులు చుట్టలు చూచుచుండ వా
రక్కడ నుండక న్నెడలి రాగ్రహరోషకహయితాక్షులై. 62
- ప. అట్టిసమయంబున. 63
- క. గురుఁడును శంకనుపుత్రుఁ, డిరువురు దక్కంగ భూసురేంద్రులు నృపులున్
పురజను లందఱు లక్ష్యణు, పరిణయవీత్సత్తు లగుచు బహువేడుకతోన్. 64
- ప. అత్యంతముదంబునం బొదలంచుండి రాసమయంబున. 65

సీ. పాండ్యపాండ్రవిదర్భబంశాన్యపతులు గజతురగాంధీశిముల వెక్కి
వచ్చిరి వేగమె మంగళంగంగరాజు లేతెంచి రాలగ్నమునకు
మాళవ మలయాళ మగధ నేపాధిపతులు దంపతులతో భద్రపతి
యూఁగంబు లెక్కి రాయోగ్గులతోఁ గూడఁ బరతెంచె గాఢ్రధరఃఖండంబు

తే. మఱియు గాంధారకోసలముజపతులు, ప్రవిడకొంకణబొంకాధరఃఖిభులు
వత్సమత్స్యకరూకాంధ్రవసుమతీశు, లవని గంపింప వచ్చి రాహస్తిపురం. 66

ప. అనమయంబున.

67

తే. సర్వకేతనుఁ డత్యంతసంతసమునఁ, బహు కలమాన్లు మొబ్బులు వాయసంబు
లాజ్యధారాప్రవాహ మై భోజ్య మమర, రహసిసురులకుఁ జేసె సంతర్పణంబు. 68

ప. ఇట్లు సంతర్పణంబు గావించి భోజనానంతరంబునఁ గాంబూల గంధమాల్ప
వస్త్రభూషణంబులఁ దృప్తులఁజేసి ప్రయాణోన్మేషంబు నాటించి రాసమయంబున
భాసనందన బృహద్బలవృషసేనవింశత్యగ్ని శోప సుశర్వశకునిజయద్రృఢూరి
శ్రవకృపాచార్యద్రాణి సామదిత్తాది రథివంతులఁ పుత్రమిత్రకళత్రాములతో
రథాశ్వాదివాహనంబు లారోహించి రాసమయంబున ధార్తరాష్ట్రం దొక్కగఁగ
బుడై గూర్చుండె నహు దౌతకపురకాంత లందలంబుల వసియుంచి యులేన లక్ష్మణు
డొక్కమహాగజంబుడై గూర్చుండె నిష్విధంబున దుర్యోధనుడు బంకశర్గంబుల
గలిసి బ్రహ్మణవైశ్యకూద్రవైతాళికవారాంగనాదినివహంబుతోఁ బృథివి కంపింపఁ
బురంబు వెడలె నప్పుడు. 69

69

సీ. శ్రీరస్తు తే యంచు క్షీతిసురశ్రేష్టులు చెలంగి పల్లారు నాశీర్వదింప
ధృతరాష్ట్రగర్భవిస్తృతవార్ధి చంద్రమ యని వందిమాగధు ద్వియతి సేయ
హస్తిపురాధీశ యనుచేద్రసంకాశ యనుచు వైతాళికుల్ ఘనకఁ బొగడ
ఘణిహరు లొకలక్ష బంగారుబెత్తముబట్టి ముందఱు బరాబరులు సేయ

తే. తుడుము తప్పెట ఘోరి తుత్తుంభిలను, యుర్ధ్వ రీభేరిమర్దలప్పుల్లరిలు
మొదలయినవాద్యనాదముల్ మ్రోయుచుండ, ద్వారపతిఁజేరె నవమికా ధరణిఃఖండంబు.

ప. ఇద్విధంబున.

71

మ. కురురాజేంద్రుఁడు పచ్చురాక బలుఁ డాగోవిందుతోఁ డెల్లక
స్వరమామోదముఁ బొంది బ్రహ్మజులతో బాహుద్భవశ్రేణితో
సరసాగ్రేసరు లైనబాంధవులతో సామంతయూఁగంబుతోఁ
దరుణీబృంధముతో రథాశ్వములతో దంతావళశ్రేణితో. 72

72

ప. ఎదురుకొని ధార్తరాష్ట్రం గాంచి కుశలసమాచారంబు లడిగి రచనంతరంబు భూరి
భేరిరవంబులు చెలంగ వందిమాగధులు వైచారంబుల సేయ వారాంగనల నాట్యం

శశిరేఖాపరిణయము

- లు గావింప వరకుపట్టినభిండివాలాదియాయుధంబులు ధరించి విరభటులు నడువ సంకర్షణుండు దుర్యోధనుం డోడ్కొనివచ్చునమయంబున. 73
- క. ద్వారకనగరంబునగల, నారీమణి లాత్త నలరి నవరత్నములకే
దీని సాధాంతరములఁ, జేరి తదాలాకనంబు చేయుచుఁ దమలొకే. 74
- మ. చెలియా కన్గొను హస్తకత్తుసిడముం జెన్నొందునాలేదుపై
గలవాఁ డంబుజమిత్రదత్తవరసత్కారంబుచేఁ గుంతికి
దొలుచూ లీతఁడు సూతపుత్రుఁ డసఁగా దుర్యోధనుం జేరి యీ
బలభిత్సూచుని నాణి గెల్తు ననుచు నాభినిల్లుఁ గర్ణాభ్యుతోకే. 75
- ఁ. అతిరమ్యం బగుర్కమున, సతియుతుండై వచ్చువాఁడు నభలొక గృష్ణ
స్త్రీఁ గ్రొన్ని చీర లాలచినఁ, బలితుఁడు దుక్కాసయండు పద్మదళాక్షి. 76
- మ. తురగారూఢులు చుట్టునుం గొలువ భిద్యోతప్రభాతుల్య హా
నరదం బందు వసించి వచ్చుకతియం డబ్బాక్షి వీడకేదా
కరుణాసాగరు లైనపాండుసుతులం గావట్లనెత్తంబుతో
సిరికిం బాసినదవ్వుచిత్తు శకునికే శిఘ్రం బై వీక్షింపుమా. 77
- తే. సింహలాంగులభూషితసిడము కలుగు
రథమునం దభ్రమణిమాడ్కి రహి వహించి
చూడుకలకు వేడ్క మిటుమిట్లు చొనుపు నతఁడు
ద్రోణసుతుఁ డశ్వత్థామ తోయజాక్షి. 78
- ఉ. బంగరుగోవుపద్మజము భాసిలుదివ్యరథంబుమీఁద సా
రంగధరుండు నాఁ బరిగి రాజిత మాఘనబాణశస్త్ర పా
రంగతుఁ డై మహిం గలుగురాజులకెల్లఁ జిత్త నెవ్వవాఁ
డంగన చూచితే కృపుఁ డహస్కరతేజాఁ డరాతిరాత్రికికే. 79
- మ. ఉరగేంద్రధ్వజ మొప్పియున్నరథమం దుల్లాసియై సారకుకే
దరహానద్యుక్తు లుప్పతిల్ల మమతం దాలాంకు వీక్షించుచుం
బరమానందము నొంది బాంధవులతో భద్రేభయూధంబుతోఁ
దురగశ్రేణితో వచ్చుదుష్టుఁ డతఁడే దుర్యోధనుం డంగనా. 80
- వ. నవరత్నస్థగితం బైనరథంబున నర్కపగిది యోచు నతని. 81
- క. మేదునగఛైర్యధుర్యుని, సారసరిపువంశవార్ధి చంద్రోదయునికే
వారిజముఖి వీక్షించి తె, భూరిభుజాటోపబలుని భూరిశ్రవునికే. 82
- చ. కనకమణిమయాభరణకాంతులు దిక్కులు నిండ సారకు
న్మినరుచి నడ్లగించుమద మెఱుంగుమీఁద వసించునాతఁడే

మనశశిరేఖకు న్నగఁడు మన్మథసుందరతుల్యు లత్సఙ్గం
గనుఁగొను మంబుజాక్షి యనఁగా విని యొక్కలతాంగి యిట్లుచున్.

83

సీ. కలకంఠి యభిమన్యుఁడునవరాక్ష మశక్తిమహిమ నెన్నఁగ నొక్కఁజూస మగుచు
భూరిసంగరంగధీరోద్భవస్ఫూర్తి రోష మెన్నఁగ నొక్కఁబులుచువట్టు
శస్త్రవిద్యాభ్యాసచాతుర్య ముదాని జాడ నెన్నఁగ నొక్కఁయేడువట్టు
అంగాంగ సౌప్తవశ్యంగార మనియెడు గ్రమ నెన్నఁగ నొక్కఁకల్లు మగుచు

తే. అట్టిసౌభద్రునకు లత్సఙ్గావ్దాయునకు, జలధితోఁ గాల్పు పులితోన గంజుకంబు
దంతితో దోమ భానుతో దర్పణంబు, పాటలభరి గజాతింప సాక్షియగునె.

84

వ. అని యిట్లు పురంద్రీజనంబు లనేకవిధంబుల బలుకుచున్న సమయంబున సీతాంబు
రుండు దుర్యోధను దోడ్కొని వచ్చి రాంచనమణియందు బగముదిరంబున విడి
యించి భక్త్యపాయసపదార్థంబులఁ దృప్తుల గావించి తాంబూలంబు పిప్పించు
సమయంబున.

85

క. కలహాశనువాక్యంబులు, జలజానన యిందురేఖ సఖిబృందముతోఁ
దెలుపక వస్త్రాభరణంబులు దాల్చక పాన్పుమీఁదఁ బొరలుచు పుండెన్.

86

వ. ఆనమయంబున.

87

తే. పడఁతు లరుఁడెంచి శశిరేఖపజ్జఁ జేరి, మజ్జనము సేయ లెమ్మని బుజ్జగింప
మానివచనంబు లూఁతగా మగువ లేచి, విమలమణిపీఠపై నుడువమయమునకు.

88

క. లలనలు సంపదినూనెన్, తలయంటుచుఁ బాటపాడి దరహాసముతో
కలశము లిడి పన్నీటన్, జలకము గావించి నఖులు సంతోషముతోన్.

89

సీ. తడియొత్తె నొకఁచిలి తరువైనజలతారుపూలచీర యొకర్లు పొందువరచె
వనిత యొకతె మంచి వజ్రాలకాంతుల రహిమించు చంద్రపూరవికెఁ దోడిగ
జడవేసె నొకబోటి కటిచొక్కమపరాజి కుప్పెరేకడి యొక్కచొద్దు పెట్టె
పద్మరాగ ప్రభాభాసితం లై మించు శివబొట్టకవడఁది గట్టె

తే. మణులుదాసినకమ్మలు మాక్షికముల, నొప్పుబొగడలు బావలీ నొకతె పెట్టె
సరిగెముక్తరయము బన్నసరము తీగ, మొదలుగాఁగలసొమ్మెకముదిత దాల్చె.

క. విరిసరు లొకసలి దురిమెన్, పరిమళగంధంబు నొక్కవణఁదియె పూనెన్
తరుణియొక తెఱమదమున, తెరవగుఘాలంబుమీఁదఁ దిలకము దీర్చెన్.

91

క. పాటలగంధికి గన్నులఁ, గాటుక వెసనఁ దీర్చె నొకతె గండస్థలంలన్
నీటుక మకరికరేఖలు, బోటి యొకతె వ్రాసె నవటిపొలతులు మెచ్చన్.

92

వ. ఇట్లు సఖిజనంబు లచ్చుతాగ్రజాపుత్రిక కలాకారంబు గావించుకటి లగ్నకాలం
బరుఁడెంచి నని బాంధవు లక్ష్మణకసంకసంబునం దేలుచుఁ బరిమళద్రవ్యంబులు

కాంచనరజతపాత్రలం దిడుకొని పరతెంచువారిం గని శశిరేఖ తనమనంబున నిట్లు విత్కరించె.

93

క. అనిమిషమునివాక్యంబులు, విని నమ్మితి నెదురుకోలువే శివ వచ్చెన్
జనపతులందఱు గుములై, చను దెంచిరి విఘ్న మింక జరుగునె తలఁచన్.

94

క. మనసిజమూర్తి సుభద్రా, తనయుని వీక్షింతు వనుచు దక్కులు పలుకన్
మునికేమివిషముఁ బోసితి, నని వెండియు నాత్మయందు ననుకొనసాగెన్.

95

తే. విషినభూములఁ ద్రిమ్యరువిజయసూనుఁ, డిచటి కే తెంచుటకు హేతు వెద్దికలదు
మేని తోపొత్తు విడువనిదాచ నగుట, నొరుల ననశేల సేసేయుదురితమునకు.

96

క. ఈలక్షణునకు సతిసై, యేలాగునఁ గాపురంబు నే నొనరింతు
స్థిలాంబరుఁ డవివేకుం, డీలాగునఁ జేసె ముందు నేలా గగునో.

97

క. గళమున పరకాంచనమం, గళసూత్రము లక్షణండు గట్టక మునుపే
నలకూబరతుల్గుం డగు, బలభిత్తుతునుతునిఁ జూపు పరములు గలరే.

98

క. అని యీలాగున వగచుచు, ఘన మగుతాపంబుచేతఁ గళసళపడుచు
జని నపరత్నస్థగిలపు, పనిగలమంచంబుమీఁదఁ బవళించెఁ దగన్.

99

ఎ. అంశ నష్కంఢ ఘటోత్కచుండు.

100

సీ. సనజాక్షి శశిరేఖ వైవాహికదినంబు నను దెంచె నని లేచి సంభ్రమమునఁ
వినకల్లితోఁ జెప్పి తనకల్లి కెఱిగించి యభిమన్యనకుఁ దెచ్చి యంతరిక్ష
వీధికి నెగసి ము న్విసతాతనూజాండు నమృతసంహరణార్థ మమరపురికిఁ
జనుచెంచునిధమునఁ జని ద్వారవతిచుట్టు విడిచినగజహయవిశతు లరసి

తే. మణిమయం బగురంగుల మనుజువతుల, వెంటఁ జనుచెంచుసేనల వీరభటుల
వసుధగీర్వాణకోటులవైశ్యహూద్ర, జనులవీక్షించి నవ్వచు దనుజవిభుండు.

101

వ. సాయంకాలంబునకుఁ బురసమీపంబునకుం జని యదృశ్యత్వంబున నంతఃపురంబు
జొచ్చి బలభద్రునగరు ప్రవేశించి పరిణయవస్తువు లాకరిక రందిచ్చునందడిగొను
వారిజాతుల వీక్షించుచుం జని మఱిగొంద యైదువలు పన్నెరుకలశంబులం దిడుకొని
నానారత్నస్థగితంబు లైనభూషణంబులు దాల్చి పుష్పహారంబులు దుఱిమి వట్టుపై
శివీచేంగానిచేలంబులుగట్టి దీపి కాకళికలచెంత నిలువంబడి యొకరిసింగారంబొకరు
పర్ణించువారలం గడచిపోవ మఱిగొంద అంగనలు పెండ్లికొడుకువా రనుచెందిరి
పొండుపొండని మూపులువట్టి ద్రోచువారలజూచుచు ఘటోత్కచుండు లోప
లికిం బోవ నొకమందిరంబున దివ్యమణిమయం బగుమంచంబువైఁ బవళించియున్న
శశిరేఖం బాచి సుభద్ర చెప్పినప్రకారంబున రూపలక్షణంబు లగుపడుట నెఱింగి
శశిరేఖగా నిశ్చయించి తనచూయచే నిద్రించుజేసి తనకమ్మనికిఁ దగినకన్యయుని

సంతోషించి మఱిదలి పుట్టుట దోషం బని యొచి మంచంబు శిరంబునం దిడు
కొని మాయాబలంబున నొరుల కగుపడకుండ గౌరవమాహంబు లొరా యని విను
లింప గగనమార్గంబునం బఱిగెంచి తనవనంబున శశిరేఖం డించి సుభద్రాకుమారు
నితో హిడింబానందనుం డిట్టనియె. 102

క. ఏమని చెప్పదు నే నీ, రామామణిఁజ్ఞకుఁ జనిన రారా జటకుఁ
సామజరథహయనైన్య, స్తోమముతోఁ బుత్రమిచ్చుచోదయెతుఁ జై. 103

క. చనుచెంచినాఁడు మఱలం, జని రాజును సూతనుతుని నైంధెదుక్కా
సనులమదం బణింగిచెద, ననుజా నీ విచట నుండుమని పల్కుటయ్యున్. 104

క. విని సౌభద్రుఁడు వడముడి, తనయని వీక్షించి పలికె దగునా నీకుఁ
నను డించిపోవ దుర్లో, ధనునామము విన్న నెట్లు దాకుదు నన్నా. 105

క. నిర్జరపతిసందనుఁ డగు, నష్టనునకు నుద్యపించి యనిమొనలొనఁ
దుర్జను లగుకౌరవులను నిర్జింపకయున్న బ్రతుకు నిష్ఫల మరయన్. 106

క. ఇలలోఁ దండ్రికి దనయొడు, గలిగిన దనతండ్రికంటె ఘనవిక్రముఁ డై
విలసిల్లిన గొడు కనదగు, బలహీనుని గొడు కటాచుఁ బలుకొ దగునే. 107

క. పోటబ్బినసమయంబున, బోటివలె న్నణిగియున్న భుజబలకౌర్యం
బేటికి శస్త్రాస్త్రము లిం, కేటికి నీకార్దుకంబు నింకేమిటికిన్. 108

క. ఒనకులముణంబుఁ దీర్పంగ, మన కిది సమయంబు గనుక మఱి యిచ్చోన్
పనియేమి నాకు నీతో, జనుచెంచెద నంచుఁ బల్కుసౌభదునితోన్. 109

చ. వడముడిపు త్త్రుఁ డిట్లనియె వాసరవల్లభురక్షి లేనియి
య్యడవిని ముగ్ధుల నిడిచి యాజికి బోయిన నిందురేఖయున్
దడబడుచుండు వెండియును దల్లిమనంబునఁ దల్లడించుచున్
గుడిగొనుచింత రేఖగలు గుండుచు నుండరె నీవు వచ్చినన్. 110

సీ. ఎఱుగుదు నాకంటె నెక్కువ విలువిద్యుఁ బారంగతుడ వీవు పార్థవత్ర!
ధృతరాష్ట్రపుత్రుల త్రుళ్లణుచుటకుఁగా నిరువురు చన నేల నేనచాలు
నదిగాక మేనల్లుఁ డై మేనమామవై ధనువు బూనుట నీకు ధర్మ మగునె
నిలువు మిచ్చట నీవు నే నేగి క్షణములో గంతులువేయింతుఁ గౌరవులను
లే యదుకుమారుల గొందఱి మదమణింతు, ననుచు మీసము లొకవేళ పట్టి వీడి
భీకరాకారమున లేచి కేక వేసి, కామగమనంబుతో నేగె భీమసుతుడు. 111

ప. అట్టి సమయంబున. 112

లే. ఆఘటోత్కచమాయచే హాయిఁ జెంది, నిద్రబోయెడుశశిరేఖనేత్రయంగముఁ
దెఱచి మిన్నందుభూజము ధైరి చూచి, కలవరింపుచు దిగ్గన నులికి లేచి. 113

లే. కట్టెడుట నున్నసౌభద్రుఁ గాంచి మఱియు, ఫల్గునునిరాణి వీక్షించి పాదములకు

- మొక్కి సిగ్గున శశిరేఖ మోము వంచి, గుట్టుతనమునఁ దనకుఁ దా నిట్టులనియె.
- క. ఎక్కడ ద్వారకనగరం, బెక్కడ యీవిసినభూమి యేగూర్చిడుటల్
యెక్కడ మేల్కొను బెక్కడ, నిక్కము యిది చిత్రమంచు నెప్పుది నెంచున్.
- వ. ఇట్లు తలంచి మఱియును. 116
- సీ. ఎవ్వరు ననుఁ దెచ్చి రివ్వనభూమికి నెంతవృత్తాత్మలలో యెంచిచూడ
మునిసారసునిమాట ముంగొంగుమాటగాఁ దలంచి యాతనకేను దండమిడుదు
నతఁడు చెప్పినమాడ్కి నభిమన్యుఁ గనుఁగొంటి నానోము ఫలియించె నలినగర్భ
వ్రాత ధారుణియందు వృద్ధంబు గా దనువలఁకులు చప్పునే తలంచి చూడ
తే. నద్దిమునఁ 5-చులిబ్బిచెయ్యబ్బినట్లు, విసినభూముల కేగినవిజయసూను
సురుచిరందైనరూపంబుఁ జూడఁగలిగె, బుడమిచే జేయుకుశ్మంతంబుఁబొగడవలచె.
- వ. అని యిట్లు తలంచుచు ముసిముసినగవుతో లజ్జానన యై యూరకున్నకోడలిం జూచి
సుభద్ర యిట్లనియె. 118
- క. ఇలఁ బాసి ఎచ్చినా నని, తలఁపకు నీబాప భీమతనయుం డుండే
నిలయము మనయి ల్లుకో, బలభద్రతనూజ వలదు పలుసంశయముల్.
- వ. అని సుభద్ర వెండియు నిట్లనియె. 120
- క. ఇంచుక శంకింపక రాత్రించరు డట కేగుచెంచి ధీరాత్మకుఁ డై
మంచముతో నిటు దెచ్చెను, పంచాననమధ్య నిన్ను ఫాల్గునికొఱకై.
- వ. అని చెప్పి మఱియూను. 122
- క. కూరిమి గలతలిదండ్రులు, లేరని చింతింపవలదు లేమా యెల్లుం
దూరికిఁ బోదము నీకున్, గోరికగలవిధముఁ దెల్పు కొంకక నాతోన్.
- క. అని యివ్విధమునఁ బల్కిన, ఘనవేణి సుభద్ర మోముఁ గని ముద మలరక
వనశారీరేఖ యెంతో, వినయంబున నిట్లు లనియె ప్రీడానన యై. 124
- క. బొత్తిగ బాల్యంబున నా, చిత్రము సీసుతునియందుఁ జేర్చినదానన్
జిత్రము లే దెవ్వరిపై, నత్తా యిది నిశ్చయంబు హరితో డనినన్.
- తే. వినియు ముదమంది యావేళ విజయుపల్నీ, కోడలిగణంబు లగ్గించి కొడుకుఁ గాంచి
రాత్రిరాజుకు రోహిణి రతికి మగను, డొప్పి నటుపరే పీరికి నొప్పె ననుచు. 126
- వ. సుభద్ర తనకొడుకు కోడలికిం గలశృంగారంబు మనంబున నెన్నుచుండె నని వైశం
పాయనుండు జనమేజయునితో మఱియు నిట్లనియె. 127
- తే. ఇందురేఖకు నభిమన్యునందుఁ గలుగు, మోహ మేమని చెప్పు దాముద్దుగుమ్మ
జనుజనకులఁ దమ్ముల సఖులనైనఁ, దలఁప దెంచుక మదిలోన భరణినాథ.
- వ. అట్టిసమయంబున ఘటోత్కచుం డక్కడ. 129

- ఉ. ద్వారక కేఁగి చిత్తమునఁ దా నొకయోచనఁ బన్ని పేగమే
నీరి గృహంబులోఁపలికి కిఘ్రిమె పోయి మందంబునొందుచుకొ
నీరజనేత్రి ముందుశయనించిన చిత్తరుచని కెలోఁపలకొ (?)
జేరి శకాంకురేఖవలె చేడియ యయ్యె నరేంద్రచంద్రమా. 130
- వ. అని వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 131
- ఉ. మోమున గన్నులు న్నొకల ముక్కున జెక్కులు చొలు ఒంజము
లొక్కుమల మైనవెంట్రుకలు గొప్పపంచంబులు కాను పాదముల్
సామజయాన మవ్వగలు చక్కినిపల్కులు కుల్కు లన్నిటకొ
రామునిపుత్రిగా మెలఁగె రాక్షసమాయల నేమి పెప్పుదున్. 132
- వ. ఇట్లు శశిరేఖయాకారంబు ధరించి ఘటోత్కచుండు. 133
- ఉ. నిక్రము పెండ్లికూతు రని నిర్మలరత్నపుగడ్డె జేరి తా
దిక్కులు చూడ కాసుదతి దివ్యతరం బగునాఁకిముత్తైపుకొ
ముక్కరమిఁద జూడ్కులిడి ముగ్ధ తెఱుగన మోమునెత్తకొ
యెక్కడలేనిసిగ్గు తలకెక్కినమాడ్కి శిరంబు పంచుచున్. 134
- వ. ఇట్లున్నవయంబున. 135
- సీ. బలభద్రుఁ డరుదెంచి బంధుజనాళితోఁ జనుచెంచె వైవాహనమయ మనుచు
వినుపింప నెఱిఁగి యామనుజేంద్రునకుఁ దెల్పఁ గురురాజు కమ్ముల దొరలఁ జూచి
యెదురుతో లేళ్ళయ్యె నెందుకు తడవింక నని చెప్పి యాదవంగనలఁ విలిచి
మనలక్ష్యజునిఁ బెండ్లితనయునిఁ గావింపుఁ డని పల్కుఁగా విని యబ్జముఖులు
- తే. శిరము మజ్జన మొనరించి కురులు చలువ, చేలమున నొత్తి తడియూర్చి చిక్కుతాపి
వెంటనే సాంకువము నంటి గంటువేసి, పనులుదీరిన బంగారుపాగఁజూట్టి. 136
- తే. బంగరుపుతీఁగెపనిగల్గు నంగరేకఁ, దొడిగి కెంబట్టుజిగి మించుదుప్పటంబు
పల్లెవా టంచముగ వేసి మల్లెపూల, సరము లొకకొన్ని శిరమునఁ నుఱిమి మఱియు.
- సీ. గోధివై కస్తూరి గొప్పతిలకమిడి యాణిముత్రైబులహార మేసి
పద్మరాగంబుల భాసిల్లకడియము ల్గూరముల ధరియించి కనకరత్న
ములచేత విలసిల్లుమొలత్రాడు కటిఁ జూట్టి వెలగల్గు నుంగరాల్ ప్రేళ్లఁ దొడిగి
యింద్రనీలద్యుతు లింపొందుపాగులజత లంద మమరఁగా శ్రుతులఁ జేర్చి
- తే. తరుణులందఱు బంగారుతట్టలందుఁ, జారుకలశంబు లిడి మహాసంకసమున
నెదురుతోలేళ్ళఁ జనుచెంచె నేఁగుండంచు, లక్ష్యజునివెంట వెడలిరా రాజముఖులు.
- వ. అట్టియెడ సుయోధనుండు తనకుమారుం డయినలక్ష్యజునిసానుజేంద్రంబువైపసంప
నియొగించి గంధతైలంబునఁ బ్రకాశించు కరదీపికానహస్రంబులు వెలవంగఁ బలి

చారికజనంబులు మాక్షికోరణంబుల నొప్పుగొడుగు లనేకంబులు పట్టి నడువ నేలవేల్పులు క్రమోచితంబుగా స్వస్థివాచనంబులు చదువ వందిమాగధబృందంబు లప్పటప్పటికిఁ గైవారంబు లొనరింప వేత్రహస్తలు మహారణితరత్నమయంబునైన బెత్తంబులు పట్టి బరాబరులు గావింప వేశ్యాంగనలు మృదంగతాళాదివాద్యంబులు మ్రోయ నూచిముఖకటకాముఖతామ్రచూడవతాకాత్రిముఖాది హస్తభావంబుల నాట్యంబులు సలుప నానాదేశంబులనుండి వచ్చినధారుణీవతులు పుత్రకళ త్రంబులతో నడువఁ గర్ణాదిరథైకవరులు బాణబాణాసను లై పెండ్లిమూరునిదంతి కిరుపార్శ్వంబుల రా దుశ్శాసనాదిసోదరులతో దంపతీసమేతంబుగా మహేంధ్రు డునుబోలెఁ జనుచెంచురారాజునకు నీలాంబరుండు సారణకృతవర్జోద్ధవాదియదు సుమారులతో వారివారికళత్రంబులతో నెదుర్కొనియె నాసమయంబున సుభయ పార్శ్వంబులవా రొండొరులక్షేమలాభంబు లడుగుచు గంధకలపంబులఁ బూయుచు నారివారికిం దగినయుపచారంబులు గావించుతఱి సంక్లిర్ణజవత్ని యగు రేవతీ దేవి తనపుత్రిని లక్ష్మణున కొనగట మనంబున కసమాధానంబుగా నుండుటా జేసి పతియాజ్ఞానుసారంబున దుర్యోధనుపన్నికి గంధపుష్పతాంబూలంబు లొసంగి నదిలొఁ బడునొకొండుమాడ్కిఁ గుళలంబు లడుగునమయంబునఁ బౌరజనుంబు లొండొరుల మొగంబు పీక్షించుచు నిట్లనిరి.

139

౪. దానవభృంజనువాక్యము, మానసమున నిడక బలంఁడు మతిహీనుండై మానిని సోదరితోడక, మేనల్లుని నడవి కనిది మిక్కిలిసిరికిన్.

140

౫. అసింఁచి దురాత్ములతోఁ, జేసెను బాంధవము ముందుచే బెఱుంగక తాఁ జేసినయవివేకమునను, గాసిల్లును నితఁడు ముందు గాండివిచేతన్.

141

౬. బలశౌర్యశస్త్రతుళిత, కలిమిక్ర బ్రఖాతి నొందుకొంటేయులకుఁ చెలి నొసఁగక తాలాంకుఁడు, తులువలకుఁ బుత్రి నొసఁగె దురితాత్మకుడై.

౭. అని యివ్వధమునఁ బౌరులు, ననుకొనఁగా వారువారు నతివేడుకతోఁ జని పచ్చనితోరణములు, గనుపట్టెడు మందిరంబుఁ గని యచ్చోటన్.

143

౮. పులుడిండిప్రస్తరంబుల, విలసిల్లెడుభిత్తు లమరి విద్రుమలతలకొఁ చెలువొందెడుదూలంబులు, తళితళ మనునవర్ణ రత్న స్తంభంబులతోన్.

144

తే. తులరహిత మైనముత్తైపుతోరణములఁ, జాల రాణించుపరిణయశాలఁ జొచ్చి కళలు బేరెడుచిత్రకంబులమీఁదఁ, జేరి పసియించి రానంగచిత్తు లగుచు.

145

వ. అట్టిసమయంబున.

146

నీ. తొలుత హైదింబుండు తొయ్యలఁ గొనిపోయి తనవనంబున డించి తల్ మాణంబ చనుచెంచి శశిరేఖయాకారమును దాల్చి మందిరంబున నుండుమార్గ మెఱిగి

పంకజనాభౌ దాపవమానపౌత్రుని సాహసంబున కాత్మసంతసించి
మునలితోఁ దెల్పక ముసిముసిగవుతో నరుచెంచి మధ్యకక్ష్యాంతరమున

లే. శినివరుఁడుఁ గొందఱాపులుఁ జేరి కొలువఁ
గొలుపులో చున్నహరిఁ జూచి పరువిభుండు
హంసనందనదుక్కాసనాదు లైన
హితులఁ దమ్ములఁ గనుఁగొని యిట్టులనియె.

147

క. బలదేవుఁడు మనకొఱకై, జలజాతునిఁ జాల దూరి సౌభద్రునకుం
జేలి నొసఁగ ననుచుఁ బల్కిన, హలివై గోపించి చనినహరితెఱఁ గరయన్. 148

క. తనపూన్కి తప్పించుదున, వనమున విహరించుపార్థు పరలినవాడై
మనతెగలోఁ జొచ్చుటకుకొ, మనమున యోచించు నితనిమర్తము చెలిసెన్. 149

క. నేను కనునన్నుఁ జేసినఁ, దానును దనతమ్ముఁ డిటకుఁ దర్లుదు నైనకొ
నే నేల పిలుతు నీవని, దా నికఁ దప్పించఁగలఁడె దామోదరుఁడున్. 150

లే. మతిరహితు లగుచుఁ గాంతేయు లితని నమ్మి, విఱ్ఱిపిగుదు రది మాన్పు వేళగనుక
హలిని జేకొని కృష్ణసాత్యకులనెల్ల, వరుసఁ బొలిమేర దాటింపవలయుననుచు. 151

చ. గునగుసలాడుకొరవులఁ గోపమునకొ గని కృష్ణతమ్ముఁడుకొ
వెన నొక నున్నవాలుఁ గొని వేగమె యాధృతరాష్ట్రపుత్రులకొ
వసుమతిఁ గూల్చి వత్తు నన వారిజనాభౌఁడు చూచి తమ్ముడా
యనదృశు లైనపాండుసుతు లాడుప్రతిజ్ఞలు నీ వెఱుంగవే.

152

క. సమరము నేయఁగ నీకుకొ, సమయముగా దుడుగు ముచు కై నేయునితోఁ
దమకము వల దని వెండియఁ, గమలాక్షం డిట్టు లనియెఁ గలకల నగుచున్. 153

క. సిరిచేత మత్తు లగుచుకొ, గురుభీష్మలబుద్ధి వినక కుత్సితమతు లై
పరతెంచి వీరలందఱు, పరిపరిమార్గములఁ ద్రుల్లిపడియొదలైనన్. 154

క. ఇంకొకగడియకు లోఁగా, సంకర్షణధార్తరాష్ట్రసౌబలకర్ణులొ
మికముచెడి భయమున నే, వంకల కేఁగెదరొ చూడు వానవిశిష్యా.

155

క. అని హరిపల్కినపల్కులు, విని గ్రమ్మనఁ గోప మణచి వేటొక టనకకొ
తనచేలివాలు మరలకొ, శినివరుఁ డొరయందుఁ జేర్చి చింతించుండెను. 156

వ. అట్టియెడ సుయోధనునిపొరొహితు లత్యంతసంతోషంబున లక్షలు సుచితకీతం
బున నునిచి మంత్రోచ్చారణోన్ముఖు లగుచు నియతోపకరణంబు లొనరించి కన్యకా
మణిని రప్పింపుఁ డనిన విని నీలాంబరుండు సఖిజనంబులతో శుభలగ్నం బేతెంచె
నత్యంతంబుగాఁ బెండ్లిమాత్రం దోడ్కొనిరం డనిన వారేగి యామాయా
కళిరేఖం జేరి యిట్లునిరి.

157

- క. పనితా సౌభద్రునిపై, మనసుంచకు లక్ష్మణుండు మగఁ డని నుదుటన్
వనజభవుఁ డిడివలిఖతముఁ, బనివడి తప్పింప మఱియు భవునకు వశమే. 158
- క. సిరి బాని వివినభూములఁ, బరదేసులమాడ్కిఁ దిరుగు పార్థాత్మజాని
న్వరియింప నీకుఁ జెల్లునె, సరసీరుహనేత్రి వినుము సంతోషమునన్. 159
- క. విపులముగ నీవుచేసిన, శప మేమనిచెప్పవచ్చు ధనవతిసుతుతో
నువమిందగునలక్ష్మణుఁ, డపురూపపుమగఁడు దొరకెనమ్మా నీకున్. 160
- క. పురుషాశసన్నిభుం డగు, కురురాజున కరయ ముద్దుగోడల వైతో
కరరాజగమన మమ్మున్, మరువకు మామీదఁ గూర్చి మానకు మమ్మా. 161
- క. అబ్బుర మగుభాగ్యము నీ, కబ్బువు అత్తింటి కీవు నరిగినతఱి నీ
యబ్బలు చూడఁగ వత్తురు, నిబ్బర మగుబుద్ధి గలిగి యేలుము మగనిన్. 162
- ప. అని యివ్విధంబున లతాంగులు కాలోచితానులాపంబు లాడిన విని మాయాశశిరేఖ
యట్లనియె. 163
- క. ధృతరాష్ట్రసుతుండు మామై, యతనిసుతుం డీకుఁ డైన నాహా నేఁడి
యతిశయ మెన్నఁగ మీకున్, మతి చాలదు సుదతులార మఱి యేమందున్. 164
- తే. పరియు ననుగూడి భూమిపైబ్రతికనేని, మదనసౌఖ్యంబుతోమిమ్ముమదిదలంపఁ
జూడవచ్చినఁ గన్పెత్తిచూడ నేను, ముసలిపాదంబులాన యో ముగుడలార. 165
- తే. తాలధరుడైన హరుడైన ధాతయైన, దొడలి నాయుంటివాఁకిలి ద్రొక్కంగలఁ
నేడుమొదలుగ నాకు మాతాడిరేని, అత్తమామల ధరణిపై నట్టి రాతు. 166
- ప. అని వల్క మఱియును. 167
- క. మీకందఱుకున్ బుద్ధులు, జోకతో నేఁ జెప్పఁగలను సుందరులారా
నాకడ వదలితిరేనిన్, జోకొట్టెద నంచుఁ బల్కు జెలి కఠినోత్తవ్. 168
- క. చెలందఱు విని భీతిన్, పలుతెఱుగులఁ జింత నొంది వల్గ్రిని తల్లి
అలంకవహించుట నీకున్, పల దిఁక కల్యాణవేళ వచ్చెను లెమ్మా. 169
- తే. బలుండు తడవైనఁ గోపించు జులజగంధి, యసిన విని మాయశశిరేఖ యాత్మఁ గనలి
బలుండు కోపింప నాకేమిభయ మటంచు, వెడలెఁ గలకంఠులందఱు వెంటనడువ. 170
- ప. ఇ ట్లరుగు నమయంబున. 171
- సీ. ఎన్నుండు మగవారి నెఱుంగ దన్నట్లుగా ముక్కు నేలను జూడ మోము వాంచి
పెనుకొండ తలమీదఁ బెట్టినచందాన శిర మెత్తనేర దాసరసిజాక్షి
చరణసూపురములు చప్పుడు గాకుండ గట్టిగాఁ గాకులు పట్టి నడుచుఁ
దిలమాత్రమైనను దేహంబు జూటక కనకాంబరము మేనఁ గప్పుకొనుచు
తే. మందయానంబుతో వచ్చు సుందరాంగి, గరయంగంబులు పట్టుచుఁ గంజముఖులు

మెల్లమెల్లనఁ దోడ్చెచ్చి యల్ల మురు, బలునిచెంగటఁ గైతవణఁతి నునిచి. 172

వ. అవ్వీదు మాధర లత్యంతముదంబునఁ గల్యాణంబులు పాడ ననేకవాచ్యంబులు
మ్రోయ బ్రాహ్మణోత్తములు న్వస్తివాచనంబులు చదువుచు నన్వయగోశ్రనామంబు
లుగడిప శకునికృతవర్తనైంధవాదిబాంధవు లిరుగడల నిలువంబడి చక్షూషరుల
మధ్యంబునఁ జెరఁబట్టి రాసమయంబున నీలాంబరుండు లక్ష్మణునకుఁ గన్పాదానంబుఁ
గావించె నప్పుడు. 173

క. అప్పద్దనయనరూపముఁ, జెప్పఁగ విని లక్ష్మణుండు చెలఁగుచు మదిలో
నెప్పుడు తీతుఁడొ తెర యింకెప్పుడు శశిరేఖమోము నేఁ జూచెదనో. 174

క. అని లక్ష్మణుఁ డివ్వీధమున మనమునఁ జీలించినపుడు మహిగీర్వాణుల్
మును బట్టినతెర వంచుచు, గనుగొను డొండొరు లటంచు గ్రక్కునఁ జెలువన్.

వ. ఆసమయంబున. 176

సీ. చూడ లక్ష్మణున కానుదతి మందేలుగా గంతులు వైచుచుఁ గానఁబడియె
వెంబడి నతఁ డాత్మ వెఱగంది చూడఁగా పిండి తొక్కుచు గండుపిల్లియయ్యె
వగచుచుఁ జెరవంచి వాడు పీక్షింపఁగాఁ గొక్కరింపుచు మడుక్రొలియయ్యె
నిది చిత్ర మని యెంచి పదిలంబుగాఁ జూడ రోమముల్ పెరిగి భిక్షాకమయ్యె
తే. మదిని భ్రమ జెందితి నోయంచు మఱియుఁజూడ, మినుకు కోటలసర్పమై మీదికెగసె
నపుడు భయమున రెప్పలల్లార్చుగొనుచు, బండ్ల నిగిలించి విలపించె బెండ్లికొడుకు.

వ. ఆసమయంబున. 178

క. ధరణీసురులను రాజులు, సరసిజముఖు లొకరి కొకరు సరసోత్పలతో
సురవైరిమాయ నెఱుంగక, పరిపరిమార్గ ముల వారు పలుకుచు నగుచున్. 179

వ. పీక్షించుచుండి రని చెప్పి వైశంపాయనుండు వెండియు నిట్లనియె. 180

సీ. పెండ్లికొడుకుచూడఁ బెక్కురూపంబులై కనిపించుఁ దక్కిన జనులకెల్ల
ముద్దుమొగంబుతో ముసిముసినగవుతోఁ గాటుకద్యుతిలాప్పు కనులతోడ
బవవడంపు మోవితో ఫాలంబుపై మించు కస్తూరితిలకంపుఁ గాంతితోడఁ
బొదలు ముంగురులతో నెదమీఁద రాజించు బిగువు పాలిండ్లతో వగలతోడ
తే. వజ్రమణిమయ భూషణావళులతోడ, జాల రుచు లీనుబంగారుచేలతోడ
సిగ్గు తలకెక్కు వంచిన శిరముతోడ, మరునిరాచిల్కవిధముగా మగువ తోఁచె. 181

వ. ఆసమయంబున. 182

సీ. లలసామణులు నవ్వ లక్ష్మణుఁ డొక్కింత ధీరత్వమున మోముఁ ద్రిప్పిచూడ
మును బెక్కురూపులై గనిపించు మ్రోడింబు డత్తుగ్రాధూల మగుచు దోఁచె

- దోచిన భీతిల్లి రాచవారల జూచి పెద్దయెలుంగతోఁ బెండ్లికొడుకు
 అబ్బబ్బ యిది గండు బెబ్బలి యగుఁగాని పిన్నదికాదు నాకన్నులను
 లే. యింటిమరుగునఁ బెంచి వా రిటుకు జెచ్చి, దీనివారికి ననుఁద్రోయఁ బూనినారు
 పెండ్లికూతురు గా దిది పెద్దమెకము, కన్నులకుఁ దోచుచున్నదోయన్నలార. 183
- క. పులివాతం దప్పిపోయినఁ, దలదండ్రుల నొల్ల బంధుతతి నే నొల్లక
 హలపాణిపుత్రి నొల్లక, బలుసా కొకయింత మెక్కి బ్రతికెద నచుచుక. 184
- వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 185
- సీ. తలఁచి చూడఁగఁ బెండ్లి తలమీఁద నున్నది యీసారి తప్పింపుఁ డింత చాలు
 మీభాగ్య మింక పెండ్లిమేరకు రా నింక యెక్కడి శశిరేఖ యేటి పెండ్లి
 త్రొక్కిచంపును గాని తొలగఁ దీబెబ్బలి నవ్వుచు నున్నారు ప్రొవ్వుబట్టి
 నామాట మీకును నవ్వునుగాఁ దోచె మాయబ్బసాక్షిగా మగువగాదు
 లే. పెక్కురూపంబులై తోచెఁ బెండ్లికూతు, గిచట లే దని తలఁచెద నిపుడు నాకు
 అంతకులగుంపు గూడితి నైననేమి, యింకనైనను దొలగి పోనిండు నన్ను. 186
- వ. అని వలికిన లక్షణునకు రాచకుమారు లిట్లనిరి. 187
- క. నగకువ మోముఁ గనుంగొని, దిగు లొందుచు నోరుఁ జెఱచి దీనోక్తులతో
 మృగ మని పల్కుచు సారకు, నిగిలించుట రాజాకొడుక యిది మగతనమే. 188
- వ. అని మఱియు నిట్లనిరి. 189
- క. చక్కని బంగరుబొమ్మిది, దక్కనె యవలక్షణునకుఁ దనసిర్భాగ్యం
 బిక్కరణి నున్న దనుచుకొ పక్కన నగి రొకరి కొకరు బాంధవులెల్లన్. 190
- వ. అట్టిసమయంబున. 191
- ఉ. భాషనుతుండు సౌబలుండు పల్కరి లక్షణ ముద్దుచేడియక
 గానక నిందచేసెదవు గాదిలి బాంధవు లాప్తు లార్యులక
 మానిని గాదు వ్యాఘ్ర మని మాటికిఁ బల్కెద వేమిచేటురా
 ఛీ నినుఁ గూడి మాకుఁ గడుసిగ్గుచుగల్గెను బంధురాజిలోన్. 192
- క. మామకుఁ దలవంపులుగా, మామదిక్కి సిగ్గువోడమ మగువలు నవ్వం
 గోమలిఁ గాదని పలంకుట, సామజపురసాధపుత్ర సహజమే నీకున్. 193
- లే. పలుపురము మేము నీచుట్టునిలచియుండ మిన్నుఁదూఁటుగ నొనరించి నిన్ను మ్రొంగఁ
 బెద్దపులి యెట్లు వచ్చెరా పెండ్లికొడుక, కలవరించెదు నిద్దరకన్ను లగుట. 194
- వ. కావున. 195
- సీ. ఇంకొక్కసారి నీ వీక్షింపు మని వానికన్నులు నీటితోఁ దిన్నగాను
 దుడిచి లక్షణుఁ డట్టి పడఁదివంకకుఁ ద్రిప్ప నంధునిధిమముగా నాతఁ డున్న

బాధువులెల్ల నిర్బంధంబు సేయఁగాఁ గడుభీతి మూసినకనులు వెఱచి
గడగడవడఁతుచుఁ గ్రక్కునఁ జూడఁగా దనుజనాథుఁడు భూరదంష్ట్ర లొప్పు

లే. జడలు దాల్చుచుఁ గనుబొమల్ ముడిగొనంగ, వదనగహ్వరమున నిప్పులుదిరిపడఁగ
శూల మొక చేతఁ బూని యాభీలమైన, భూతమై తోఁచెఁ గరువతిపుత్రునకును.

క. అనమయంబున లక్ష్మణు, గా సేమని విన్నవించుఁ గరిపురనాథా
మూసినకన్నులు చెరువక, గోసియుఁ దలచీర వీడ గొప్పైన వ్రాతెన్. 197

ప. ఇట్లు వ్రాలి. 198

క. సొలసి తెలివంది యచ్చటఁ, గలవారలఁ జూచి మీతుఁ గరు జింతైనం
గలుగదు ఎక్కడిమూర్ఖులూ, తొలఁగరు రవ్వంతయైనఁ ద్రోవొనగ రయో. 199

క. పద నగు శూలముఁ నైకొని, యచె భూతం బెదురువచ్చె నని భయపడుచుం
బెడవులు దడవుచుఁ గాట్లకొ, గుదివడఁ దనవారిఁ జూచి గొప్పైనఁ బలికె. 200

సీ. మది భయంకర మైనవదనగహ్వర మొప్పు దంష్ట్రావ్యయంబుతో పయ్య మిపుడు
నేతెంచె మీమొగ మేమిచూచెనొక మాటు కేఁగెద నన్న మార్గ మిడరు
ఇంకెన్నటికిఁ బెండ్లి నేనొల్ల మీయాన యాగండ మొకటి యాడేర్చరయ్య
నీలాంబరుఁడు మిమ్ము నెరనమ్మ నిలువగాఁ దరమె దయ్యము పెంట దగిలినపుడు

లే. పదపదం దని మూపులు వట్టిత్రోచి, బెబ్బరింపుచు జనులెల్ల భీతి బొందఁ
దండ్రులందఱు దిగులొంది తత్తరింప, లలనబృందంబులూ దూరె లక్ష్మణుండు. 201

క. దూరినలక్ష్మణువెంబడి, నారాక్షసభూత మరుగ నరచుచు వాడుకొ
సారెకు నయ్యలఁ బేర్కొను, నీరిని బలుమారు దిట్టు శిర మెదఁ దట్టుకొ. 202

ఉ. అతఱి భీమనందనుఁడు నాసురమాయ స్పృశింప నర్పముల్
మూతులు జాపుచు న్నెడలి మూరెఁడుమూరెఁడు జిహ్వ లార్చుచుకొ
భూతలనిర్జరోత్తములబృందములకొ వెనఁ జొచ్చి వారికికొ
భీతి జనింపఁగా నపుడు భీషణ మైనఫణంబు లెత్తుచుకొ. 203

క. బునకొట్టుచు వెంబడిరా, వసుధామరు లవనిమీఁదఁ వ్రాలుచు భీతికొ
వెన లేచి గోఁచు లాడంగ, బసిబాలర సిద్ధుకొనుచు బరువిడి రంకకొ. 204

క. పరువెత్తలేక కొందఱు, ధరణీసురవరులు లేచి తత్తరపడుచుకొ
శిరమునఁ జూటిన శాల్వలు, నరుచెంచెడుసర్పములకు నడ్డం బిడుచుకొ. 205

క. జరుగుచునుండఁగ మీఁదికి, బరతెంచిన భీతి బొంది బ్రాహ్మణు లని రో
కురువతి! నీ వెంబడిరా, నురగంబులబారిఁ ద్రోయ నుచితమె నీకుకొ. 206

క. పరిణయముఁ జూచువేడుక, నరుచెంచిలి మింతెకాని యహికాటులతోఁ
బారిఁబారిఁ జచ్చెద మని మే, మెఱిగిన నిట కేలవత్తు మిథపురనాథా. 207

క. అని వాపోవుచు నుండఁగ, ఘనవృత్తికనముదయములు కాశోదరముల్
చునుజినుమాయన్ బొడమనఁ, గనుగొని భీతాత్మ లగుచు గంతులుగొనుచున్. 208

క. పరువిడినఁ బెక్కుమృగములు, పరుసేల నుచరింపఁ గురువతికర్ణుల్
వెఱగందుచుండఁ గైతఱ, పరిణయపుంబుత్రి గానఁబడ దెవ్వరికిన్. 209

వ. ఇవిధధంబున మాయాశశిరేఖ మాయమైపోయిన. 210

సీ. మఱియు ఘటోత్కచమాయచే సింగముల్ పులులు సాళిపములు భూతములును
గరులు భట్టాకముల్ కాలసర్పంబులు కోటిసంఖ్యలు కూడి గుంపు లగుచుఁ
గలిసిన నచ్చోటఁ గలవారలందఱు దిగులాంది వెడలిపోఁ దెరువు లేక
వాపోవుచుండఁగా పరవన్నగంబులు గట్టిగాఁ గాళ్లకుఁ జాట్టుకొనిన

లే. వాటి విడిపించుకొనలేక నోటితాళ, వాద్యములచేత పసుధవై వ్రాలిలేచి
యార్చుటొప్పును వనటతో నవనినురులు, కొండ తమమీఁదఁ బడినట్టు లుండిరపుడు.

సీ. వేండ్రమా లేళ్లును మండ్రగబ్బలు కొన్ని గుట్టిన నెదనెద గొట్టువారు
విలపించి పాదముల్ విదలించుకొనువారు ఇండ్లలోపల గంతులేయువారు
బెబ్బులుల్ గలసిన బొబ్బలు వెట్టుచు గొబ్బున నొండొరుల్ ద్రొబ్బువారు
ఎదురైన కౌరవయుతుల కడ్డమై పెడఁ బట్టుకొని చాల మిడుకువారు

లే. ఎలుగుసింగంబులనుజూచి యెడ్డుచున్న, పడుచుమగువలఁగని మీఁదఁబడెడువారు
దవ్వులను జూచి కన్నులు గవ్వకొనుచు, నొండుదనఁ బోక యూరకయొండిరపుడు.

సీ. గాటంపుమృగములఁ గని భీతినొందుచుఁ దమవారలను డించి తర్లువారు
మోటుమొద్దులధంగి మొలచీర లూడిన వారిజాక్షులలోన దూరువారు
తత్తరింపఁగఁ జూచి దారపుత్రాదుల గోడచాటునఁ జేర్చి గొణుగువారు
ఇండ్లలో నుండక పెండ్లిఁ జూడఁగ వచ్చి యెలలపా లైతిమం చేడ్చువారు

లే. కడిదిమెకములఁ గనుగొని కంప మొందు, పనితలకు భీతిమాన్పుచు పగచువారు
పెద్దభూతంబులను గాంచి దద్దరిల్లు, పుత్రులను జూచి యాత్మలో బొగులువారు.

వ. ఇట్లున్నవయంబున. 214

ఉ. కోరలుగల్గుభూతములు గొప్ప మెకంబులు పన్నగంబులన్
కౌరవకాంక్షలం గదిసి గర్జనచేసిన బొబ్బరింపుచున్
పౌరులఁ జేరి మీ రయినఁ బాముల గాములఁ బోలి మమ్ములన్
గౌరవమొప్ప బ్రోవుఁ దని కాళ్లను మ్రొక్కుచు విన్నవించఁగాన్. 215

చ. పెదపెదమండ్రగబ్బలును బేరులుపేరులు వృత్తికంబులన్
బుదబుదమంచుఁ దాఁ బొడమి బోటులకాళ్లకుఁ బ్రాక నవ్వు డా
నుదతులు చీరలుం బెఱికి నూడు నెఱుంగక గంతు లేయుచున్
ఎదురగువారిఁ బట్టుకొని యెడ్డుచు నుండి రదేమిచెప్పుదున్. 216

సీ. మఱికొంద రంగనల్ ముద్రగబ్బల జూచి యబ్బబ్బ యని ద్రొబ్బులాడువారు
ఇంటికంటబులు కెగ బ్రాకి భూమిపై దెబ్బకు బడి నోరు దెఱచువారు
అమ్మక్క యిదియేమి యస్సాయ మని వచ్చి దుప్పి మెకముఁ గాచి తొలగవారు
ఎదురగుసేబాటిపినజాతుల నైన వేగ బ్రోవుమటంచు వేడువారు

తే. అట్టిమగువల వీక్షించి యవనిపతులు, చేతులు గాఢ్లఁ దెమలించు జేష్ట లుడిగి
చిత్రముననుండు ప్రతిమలచెలుపు దోఁప, మేలు లెఱుంగక నుండిరి దీచులగుచు.

ప. అనమయంబున.

218

చ. అనుజన మేతుండై చెలగునంబుజనాభుని వారివారిఁ బె
ల్చునవిడి రాక్షసేశ్వరుండు సౌబలకర్త సుయోధనాసులక
మునువిడి వారివారలను మూలలదూనినయా నామలక
వనివడి ధూరుగోపతుల ప్రహ్లాదాక్షుల కైశ్వరులను.

219

చ. నానావిధంబుల బింధించుకొనకొచ్చుచునిమాయల నివారించుకొమ్మచ్చంబు గోచిండు
నకుఁ గలిగియు నట్లుచుండె బహుపాతంబునను గౌరవులకు కర్మభంగంబు గావలయు
ననుకలుపునం జేసి మానియై యుండె నప్పుడు కర్మశకనిదుశ్శాసనజయద్రుగ కృపా
శ్లోతామ మొదలగురథికులం జూచి దుర్యోధను డిట్లనియె.

220

సీ. మీ విద్విధంబున ధీరత్వ మెడఁబాసి వెలవెల బోవఁగా విహిత మగునె
యిది పాండుసుతులకు హితులైనవారలు గావించుకార్య మై కానఁబడియె
సిండ్లఁగొల నున్న నిది వనిగా దింక బాణబాణాసనపాణు లగుచు
తెరిపికేగిన మనతెరువు రా చెవ్వరు వదవదమని చెప్పి భటుల జూచి

తే. కాల్యులంబుల రథముల గరిహయాది, పరికరముతోడ రండని వనిచి తాను
రవితనూజుండుఁ దక్కినరథికువరులఁ, బరిణయపుకాల వెలువడి బయలుదేరి.

221

ప. ఉండి రని వై శంపాయనుండు చెప్పిన.

222

క. పురుహూతసన్నిభుం డగు, కరిపురపరిపాలకుండు కలకల నగుచుకె
వరమునిఁ గనుగొని యవ్వలి, చరితము వినివీంపు తపించుచ్రమ నామన్.

223

పంచచామరము. సరోజనాభ చక్రచూర్త సన్నునీంద్రసన్నుతా
ధరాతనూజ బాహువర్వతామరేంద్రయాయుధా
పురారిమిత్ర సీరదాంగ పుండరీకలోచనా
ధరాధరుండు నిన్నుఁ గొల్చి ధన్యుఁ డయ్యె మాధవా.

224

గద్య. ఇది శ్రీమత్పూర్వనారాయణ కరుణాకటాక్షపీఠజాలంకార మస్థిరామృతవాక్య
జనితకవిత్వరత్నాకరవంశవయశిపారావార రాకాసుధాక రాంజనేయఖ్యతనూజ
అప్పప్పనామ ధేయప్రణీతం బైనశశిరేఖాపరిణయం బనుమహాప్రబంధంబునందు
తృతీయాశ్వాసము.

చతుర్థాశ్వాసము

లలితమిత్రవిందా

బాలామణిలక్షణాదిమానితవనితా

లోల జనార్దన మునిజన

పాలా కారుణ్యశీల భర్తసుచేలా.

1

ప. అవధరింపుము సూతుండు శౌనకాదిమహామునులకుం జెప్పినట్లు వైశంపాయనుండు
జనమేజయున కిట్లనియె.

2

చ. కురుపతి కర్ణుడున్ శకుని కుంభజసంభవుఁ డాదివీరు లా
పరిణయమందిరం బెడలి బాణశరాసనశూలపాణులై
పురబహిరంగణంబునను భూరిపరాక్రమ మొప్పు నిల్పినన్
గెరలి ఘటాత్కచుం డరిగె ఘోరకృతి సేయుచు నభ్రపీఠికిన్.

3

ప. అని చెప్పి వైశంపాయనుండు మఱియు నిట్లనియె.

4

చ. సురభావ ర్తియై దనుజసోముండు మాయ పృజింప నంతలా
నరిమురి నీలమేఘములు నంబరమెల్లను గప్పెన్ గప్పినం
దెరిప యొకింత లేక నలుదిక్కులుచూచినఁ గన్నుమూసినన్
బొరిఁబొరి నొక్కటై పరగె భూరితమం బదియేమి చెప్పుదును.

5

క. జడుపువొడ ముఱుము మించులు, విడుగులు వడగండ్లు నీళ్లు పెదపెద శిలలన్
గడువడి దొరఁగించుచు న, వృడముడిసుతుఁ డార్చె దనుజులైరులు బెదరన్.

6

సీ. పార్థివేశ్వర విను పదినూఱుకోటులు గూబలు గుంపులై కూసినట్లు
చెఱుపు నిండిననాఁడు చెలరేగి కప్పలు పరిపరిధ్వనలతోఁ బలికినట్లు
వైకిమోరలు సాచి భైరవాశ్వంములు మొఱుపెట్టి మొఱుపెట్టి మొఱుగునట్లు
నాకటిపెల్లన నతిభీషణంబుగా రోషించి బెఱుపులు ల్రాప్పినట్లు

తే. ఎలులు కోరిందలాఁ జిక్కి యెడ్చినట్లు, కొదమసింగంబు లందంద కూసినట్లు
డాసి యూబోతులును అంకె వేసినట్లు, నడరి మార్దాలకతము గాట్లాడినట్లు.

7

- క. మారుతిసుతుఁ డీలాగన, భూరితరధ్వనుల నభము పూరటిలంగా
వైరులు కంపము నొందగ, నీరియు భయమంద నకలసేనలు చెదరన్. 8
- సీ. ఒకచోట తావాన లుద్వివై వర్షించు వర్షించి దుందభివాద్యంబు మొసగు
నొక చోట బిడుగుల నుగ్రుడై యడరించు నడరించి భేరివాద్యంబు సేయు
నొక చోట జలితేట్లు ప్రకటంబుగా రాలప్పు రాల్చి భీషణశంఖరవ మొసగు
నొక చోట మిక్కిలి యురగముల్ దొరగించు దొరగించి మేఘంబుకరణి నార్పు
తే. దనుజనాథునిసాహసవైర్యములకు, సమరభోజనుఁ డాత్మలో సంతసించి
గాసివడి తాను జేసినకార్యమునకు, సధికతర మైనఫలకాల మనుచుఁ దలంచి. 9
- క. సరిగమపదములు పాడుచు, తరికిటతైవై యటంచుఁ దాళము లిడుచున్
పరిపరివిధముల నాడుచు, నరుదుగ నాట్యంబు చేసి నమరులు పొగడన్. 10
- క. ఆనమయంబునఁ గౌరవు, లాసురమాయాప్రభావ మారా యని పా
రీసున బాణపరంపర, వేసిరి నలుదిక్కులందు నిభేపురనాథా. 11
- క. అదియెట్లం గని ఓనుజాఁడు, రదనంబులు బెట్టు గీటి రాష్ట్రద్రేకం
బొదవఁగఁ గార్చుక మెక్కిడి, ప్రదరంబులు నారి గూర్చి పారుమమతియై. 12
- సీ. దుర్యోధనుని నూలుతూపుల నొప్పించి యువరాజు నాల్గింట జవ మణించి
శకుని షడ్వింశతిసాయకంబుల నొంచి నైంధపు నారింట సాధుఁ జేసి
నలినాప్తసుతు నూలునారసంబుల నొంచి దుర్ముఖు నైదింటఁ దూల నేసి
కృపునిఁ బడేనింటఁ గృపిపుత్రునారింట భూరిశ్రవుని రెంటఁ బొంక మణించి
తే. పరిణయముఁ జూచువేడుక నరుగుఁడెంచు, రాజపుత్రులఁ దక్కినరథికువరుల
నూలునిన్నూలుమున్నూలునారసంబు, లేదు పెరిగినవిధముగా నేని నతఁడు. 13
- క. తురగంబులవై దురగము, లరదంబులమీఁద రథము లులిచి త్రముగాఁ
గరిఘటలమీఁదఁ గరులన్, బొరిఁబొరిఁ దొరఁగించి వానిఁ బొలియంజేసెన్. 14
- కా. ఆరణ్యోవిభుమాయలం బొడముపంచాస్యమ్మ లొక్కుచ్చుడిన్
రారాజద్విరదేంద్రప్రక్షిఁ చెదరన్ రాద్రంబుగా రొప్పుచున్
గ్రూరాభీలనఖంబులన్ జిదిసిన స్కంభంబులంజ్ భగ్నమై
వీరవ్రాతము తల్లడ్లిల్లఁ గరులంజ్ విశ్వంభరన్ గూలినన్. 15
- ప. మఱికోన్నిమృగంబులు కాల్యలంబులం గదిసి శిరంబుల బగులింపుచుఁ గంతంబుల
నొక్కుచు నరంబులఁ ద్రెంచుచుఁ గరంబుల నమలుచు నురంబులఁ జీట్టుచు నుద
రంబుల ప్రశ్నుచు నూరువుల ఖండించుకట్టి మ్రోడింబుం డనేకశరపరంపరులఁ బర
గించిన మ్రొగ్గగజంబులను జేడ్పడతురంగంబులను దుత్తుములైనరథంబులను
భరంబొరలు నైన్యంబులనై గొడుగులు పురిడరీకంబులు చామరంబులు కైచాల

తతులు దుందుభులు మకరంబులు బాణంబులు మీనంబులు గజంబులు శైలంబులు
బాణాననంబు లురగంబులు రుధిరంబు ప్రవాహంబు లై సముద్రంబునకు సామ్యం
బుగా నుండె నప్పుడు. 16

క. జనకులవనవాస్థిలిఁ దనమది నిడి దానవుండు శద్దయుఁ గోపం
బినుమడిఁ బొడమిన వాడను, గను లెఱ్ఱగఁజేసి ప్రళయకాలునిచూడ్పిన్. 17

చ. అగణితసాయక ప్రతతు లాకురునైన్యముఁ దాఁక నేసిసక
జగడము మాని కాల్బలము నందుల గొందులఁ హరి మిక్కిలిక
దగఁగొనఁ బాటువారు శరతాపము నొందుచు మూల్గువారు ప
న్నగములు కాళ్లకు నెప్పనఁగ నాట్యముఁ ద్రొక్కుచు నేడ్చువారు నై. 18

ప. అట్టినమయంబున. 19

సీ. శరము లుఱుముఁ దూరఁ గరములు ముకుళించి హాసుయోధన ప్రోవు మనెడువారు
పులికాటులకు సొచ్చి భూమివైఁ బొరలుచుఁ గొనబ్రాణములఁ దన్నుకొనెడువారు
భట్టాకనఖిసూతబాధ కోర్కెగలేక బెట్టు రాహజును దిట్టువారు
చలిలేళ్లు మీఱిన నకుపుల కళకుచు నిది యెఱిఁపండ్లి యం చేడ్చువారు.

తే. పరువులిడువారిఁ గని ఖేతఁ బరచుచు, నెలులఁ గనుగొని మంటున కేగువారు
నరదములక్రింద నుండుచు నణఁగువారు, విక్కు చెలియక యందడు తిరుగువారు.

సీ. శిరములు తెగివడ్డ ధరణివైఁ బడువారు చరణముల్ దునిసిన పొరుగువారు
నూరువుల్ విఱిగిన నుర్విఁ బ్రొక్కెడువారు నడుములు రెండైన మడియువారు
నుఱుములు పగిలిన గొరగొర మనువారు భుజములు తుండైన బొగలువారు
దొక్కలు చీలినఁ దొక్కపోయినవారు దొక్కలు తునియలై బెడువారు.

తే. జాల నెత్తురు వదులఁ దేలువారు, మొనసి మాంసపుర్రొంటిలో మునుగువారు
బడియిపోటులఁ బ్రాణముల్ విడుచుచు, నొండొంటిలఁబట్టి యేడ్చుచు నుండువారు.

ప. అట్టినమయంబున. 22

క. అకురుసేన న్నొందఱు, రాకొమరులు భూరిరోషరసమానసులై
భీకర మగుమృగములవై, వాకిరి రాహజుమదిఁ ద్రార్థము పొడమన్. 23

క. శొన్నిటి యొంటలచెక్కుచు, గొన్నిటి శిర్షములు ప్రచ్చి సారాస్త్రములం
గొన్నిటి గళములు ద్రుంచిన, నన్నిటి పీఠించి రాక్షసాధిపుఁ డభంకన్. 24

క. అలకురునైన్యముమీదకొ, మలమూత్రముతోడ మఱియు మాంసాస్థులతో
మొలపొడుగు గురిసె నప్పుడు, కలహశనుఁ డాడె మింటఁ గలకల నగుచున్. 25

ప. అని వైశంపాయనుండు మఱియు నిట్లనియె. 26

క. శరముల మృగములతోడకొ, కరివాకముతోడ చంద్రగబ్బలతోడకొ

ధరపై బొరలుచు నుండిరి, గురినెడు మలమూత్రమందు గ్రంథించు సేవ. 27

ప. అనమయరిబునందు. 28

క. ధృతరాష్ట్రనుతులు రథికులు, ధృతి శరములు బాటకైచి దుర్వాసుకు
మతిరొసి పరువు లెత్తిరి, ఊతితలపరిపాల యేమిచెప్పుదు సేవన్. 29

ప. ఇట్లు తననైన్యంబు పలాయితం బగుట గని నుయోధనుండు కర్ణశతసదుశ్మాకనాది
రథికులం గూర్చుకొని యోచించుచున్నరాజుం జూచి ఘటోత్కచుం డిట్లనియె. 30

చ. ఇనతనయాదివాక్యములె యింగితమంచుఁ దలంచి పాదురా
ట్టనయుల సింహవిక్రముల వైవతనాఘనమానమూర్తుల
జైనకర్తలక జూదమునక జేకొని నుపద వారలేవరక
వసులకుఁ బంపి నీవిపుడు వానవిపుత్రున కిచ్చుచేడియన్. 31

చ. కొడుకుకుఁ బెండ్లిచేసికొనుకొరిక మిక్కిలి మాననామనక
బొడమి నురేంద్రునిం దెగడుభోగముతోఁ జనుదెంచునన్ను నీ
కొడుకుల బంధులక హితులఁ గూరిమితముల నాప్తమంతులక
మెడలు దెగంగనేసి రణమేదినికె న్పలిచేసి విప్పటన్. 32

క. సింధురపురమునకుం జని, యంధునిక బాపాత్ము నంబికాత్మజు వేగక
బంధించి తెచ్చి నేఁ డీ, సింధువునక ముంచిముంచి సింక దెగవైతున్. 33

సీ. అనుచు ఘటోత్కచుం డవనిపై కేతెంచి కురుసతి మకుటంబుఁ గూలఁ దన్ని
శకునిచెవు ల్పట్టి చంపలు వెనఁ గొట్టి హంసనందను నెత్తి నదరఁ గొట్టి
సింధురాజును దుస్ససేను నర్థము చంపి భూరిశ్రవుని నేలఁ బొరలఁ దన్ని
కృపగురుపుత్రుల కోపంబు లణగించి తక్కిన రథికుల నుక్కుణించి

లే. మధువసుతుపత్ని చెప్పినమాటఁ దలఁచి, కౌరవులఁ జంపనొల్లక గగనపీఠి
కెగసి శరములు బరసిన నింద్రజిత్తు, మాయయడ్డంబుగా నుండె మనుజునాథ. 34

ప. అనమయరిబున. 35

చ. అతిరథు లెల్ల కార్ముకము లస్త్రములుకొ ధరకైచి పల్కి రో
ఊతిపతి సేయ మాకు నిక జేమము లే దని యెట్లు లగ్న రో
పఠగకులాధిపధ్వజుని పల్లరు గేలి యొనర్చినాడు కే
గతి మనకుకొ లభించె విను కౌరవనాయక యంచుఁ బల్కుగాన్. 36

ప. విని నుయోధనుండు దీనాననుం డగుచు రాధేయం జూచి కర్ణా! మనపరిణామంబు
దక్కు నుపాయం బరయు మని రహస్యంబుగాఁ జెప్పినం గని కృపాచార్యుం డిట్లు
నియె. 37

సీ. ఎట్టి గునగున లెందుకు రాజేంద్ర నకలనైన్యంబులు చచ్చువనికె
మాయయేనుఁగులచే మడిసె నీయేనుఁగుల్ మాయగుఱ్ఱములచే నుడిసె హరులు

- మాయబెబ్బలులతో మాయమై రందఱు కొరగానియోచనతో గూడ దిచట
 పాండునందనులకు బరమాపుడ డైనట్టి పుండరీకాత్మని భూరిచటామ
 తే. కర్ణునకు నీకుఁ జెలియక గర్వమెత్తి, గేలిచేసినచేటది యేలదప్పుఁ
 దొలుత మిన్నేటి కొడుకును గలకజుండు, వలదు వలదంచుఁ జెప్పిన నారి దూఱి.
- క. కరిపురవల్లభ నీ వీ, దురితాత్ముడు చెప్పినట్టి దుర్నీతులతో
 నరుచెంచి నకలసేనల, గురుకులజాల నీగి లింక గుసగుసలేలా. 39
- సీ. కేషకాయని గేలిచేసినప్పుడె నీకుఁ జేటుమూడెను వేఱె చెప్పనేల
 వక్రమాననుడ వీ వొక్కడు చక్కగాఁ గొఱవితోఁ దలగోఁతుకొందురయ్య
 మిన్నుఁజూచిన ముక్తిమించులు గనిపించు మన్నుఁ జూచిన బాము లెన్నోలోఁచు
 బెగడి దిక్కులుచూడ బెబ్బలుల్ గనుపించు గావున బాచికల్ గావు నేడు
- తే. నిలువ శక్యముగా దింక నీకు మాకుఁ, ప్రాణములు దక్క నొక్కింత బాహుబలము
 లేదు విను కర్ణుఁ డాపుడై రేపు మాపు, నీకుఁ గఱపిన దుర్నీతి నింతపుట్టె. 40
- చ. అన నిని కర్ణుఁ డాకృపునియాగ్రహ మెప్పుగఁ జూచి వీనులక
 వినఁ జవిగానివాక్యములు విప్రకులాధమ యింకఁ బల్కితే
 నినరుచు లీనుభద్రమున నిందము జూడఁగ నీదుకంతముం
 దునిమెద నంచుఁ బల్కవినీ ద్రోణతనూజుండు ద్రోధమూర్తియై. 41
- ఉ. ఏమిర కర్ణ కౌరవుల యెంగిలికూడు భుజించి వుట్టెడై
 భూమియు మిన్నుఁ గన్నడక పొంగెన వింతయె కాక భూరిసం
 గ్రామమునందు శత్రుఘనకాండము పోఁకన బారు నీకు సి
 గ్గెమియు లేక ప్రేలదవు యించుక నెంచవు గి పుకొంచెముల్. 42
- సీ. నీజల్లుకూఁతలు నిచ్చయం బని యెంచి రాజ్యమహంధుఁ డీరాజరాజు
 కుక్కకౌర్యము నమ్మి కొదమసింగంబుల నెదిరించువిధముగా విదితయతుల
 రణపండితుల బొండురాజనందనులతోఁ బగఁ బూనె నదిగాక వద్దనాభు
 సరకునేయక గేలి నలిపితి రిడమిడ బ్రతుకుమార్గం దేదీ వెతుకు మనన
- తే. ద్రోణి నీక్షించి యెల్లనుఁ దరణికుతుండు
 తావిగలమంచుపుతముచేఁ నవ్వుమన
 మండిగెలా లడ్డు లొబ్బట్లు మడుంగుబూలుఁ
 మొదలుగాఁగలభక్త్యముల్ ముసముఁజేంది. 43
- క. జరు లుబ్బుగఁ బుష్టోష్ణము, పర్వంతము మెక్కి పెక్కు చలంకులు పలికే
 ధరణీబృందారకులకుఁ, దరమే సంగ్రామవిధము ధరణీపలికా. 44
- ఉ. పౌరులు పూజనీయు లని భావమునందుఁ దలంచి మిక్కిలిక
 దూరము నోర్చికొంటి విను ద్రోణతనూభవ నన్నుఁ గూర్చి మీ

రారడికారు లాడెన గరాసిని ద్రుంచెద నంచు బల్మినక్
ధారుణినిర్దరోత్తముండు తద్దయు రోషకమయితాక్షుండై.

45

క. ఒఱు నన్నవారు బెఱికిన, గురుపుత్రునిమోము జూచి కోపము వల దీ
తఱి యని చెప్పుచు నాతని, కరమిడి భద్రంబు గొనియె గ్రక్కునఁ గృపుడున్.

46

ప. ఆసమయంబున రారా సుగరాజు గదిసి యిరుకేలు బట్టి యనేకవిధంబులఁ బ్ర
ర్థింప నాతనిం జూచి కుంభసంభవసంభవుం డిట్లనియె.

47

క. విడువిడు వానిం బట్టకు, కడుమదమున మన్న మిప్పుఁ నాడు నృపతీ!
మెడపోసరమున నున్నాఁ, డుడుగునె నా బెబ్బ తాకి యుడిసినభంగిన్.

48

క. అనుతఱి శిలలుక్ బిడుగులు, ఘన మగుకూర్పముల జెరుగుగలి ధారుణిపై
దనుజుండు వర్షించినచో, జననాథుని జూచి కృపుండు చయ్యనఁ బలికెన్.

49

తే. బయల నిల్చిన మనకింక బ్రతుకవశమె, చూడఁ జూడగ నెప్పటిచోటె మెలు
ధవుపు లస్త్రంబు లన్నియుఁ దునుకలయ్యె, బిరుదుమగలకు లేదు పో బింక మరయ.

క. అనవిని కర్ణుండు కకునియు, జనపతి మొదలై నరభిజనములు భీతిక్
గునగునఁ బర్వడి శోభన, ఘనభవనముఁ జొచ్చి రంత కౌరవనాథా.

51

క. క్రూరమృగంబులబాధకు, జౌరులు కౌరవులు చాల భయవిహ్వలులై
జీరుచు పరువులు పాఱుగ, సీరాయుధుఁ డార్తి నొంది చిడిముడిపడుచున్.

52

ప. ఆసురులమాయగాఁ జెలిగి యంగజభంగనమానమూర్తియై
ముసలము దివ్యమా హలము మూఁపునఁ దాలించి పండ్లు నిడుచుం
బనగలమందిరం బెడలి పర్వతగ హ్వరసీమనుండి బ
ల్వనఁ జనుడెంచుసింహ మన విక్రమ మొప్పుగ వచ్చి యచ్చటన్.

53

ప. పగతుఁ డగోచరుం డగుటఁ బల్కరు దిక్కులు చూచునంతలా
గగనమునందు రక్తసుండు గర్జన సేయఁగ నాలికించి తా
నగములు ప్రక్కలించుకులికాయుధుండో యన వేగ సీరముక్
నొగతుడఁ గేలఁ బట్టుకొని మాటువిధంబుల పీఠె రాముడున్.

54

సీ. ఆసమయంబున హైదింబుఁ డుగ్రుడై పెళిపెళిఘనలతోఁ బిడుగు లవని
దొరఁగించి కెంటనే తోరంపువిభింబు లెడనందు లేకుండ నేసి మఱియు
నిగనిగద్యుక్తు లొల్కునిప్పులవర్షంబు గురిపించి వెండియుఁ గోప మొడవ
హలసాధనునిమీఁద మలమూత్రపంకంబు నించిన నచ్చోట నిల్వలేక

తే. పరిణయపుకాలలో దూరి పద్మనాభు, నగరిలోఁ జొచ్చి నాఁ గేలు జగతి వైచి
వెదక రోఁకలి నోడకుఁ బెట్టి హరిని, జూచి గోవింద యిదియేమిచోద్య మనుచు.

ప. అని మఱియును.

56

- సీ. ఇందిరేశ్వర నీకు నేమని వివరింతుఁ బులులు సింహంబులు భూతములును
మండ్రగబ్బలు లేళ్లు మఱియు నర్పంబులు బగలివై శరసివచంద మయ్యె
గూత లార్పటులతోఁ గుధరముల్ వాపోయె గాని కూతురి పెండ్లి కాకపోయె
నదిగాక శశిరేఖ యరయంగ లేదాయె నెచ్చోట డాంగెనో యెఱుంగ నేను
- తే. మొదట లక్షణఁ డిగిలించి మొఱిలుపెట్ట నపుడె నామది కనుమానమయ్యె నంతఁ
జర లెఱుంగక బారిరి చెలులు భీతి, బ్రహ్మణోత్తము లందందఁ బువ్వులిడిరి. 57
- ప. ఆనమయంబున. 58
- క. ఆనిసేయుటకై కొందఱు, జనపతు లచ్చోటి కేగి సంయమపురికిన్
జని రనిచెప్పుచు వెండియు, వనజాత్మునిఁ జూచి ముసలి వగచుచు బలికెన్. 59
- సీ. పెండ్లి జూడగఁ బిన్న పెద్ద లందఱు వచ్చి గుండ్లు వైబడి నేలఁ గూలి చనిరి
కాల్పలంబులు చచ్చెఁ గరు లన్ని హతమయ్యె దురగముల్ తేరులు తునుకలయ్యె
ధనువు లింతింతలై ధరమీఁద బడిపోయె శస్త్రాస్త్రములపాళ్లు జగతి నిండె
పరకుపట్టినభద్రప్రాసంబు లన్నియుఁ బేరులేమండఁగా బెంచులయ్యె
- తే. రుధిరనదములు బాతీయంబుధులఁజొచ్చె, మెదడురక్తంబు మెక్కుచుఁ బదియునైదు
కోట్లభూతంబు లందంద గుంపులగుచు, దిరుగుచున్నవి పురిచుట్టు సరసిజాక్ష. 60
- సీ. కయ్యమొనర్చు నే నొయ్యనఁ జని నాల్గదిక్కులు చూడ నాదృక్కులకును
వైరి వృత్త్యుడు గాక వారిదంబున డాగి యొకచోట భాషించు నొకటఁ దిట్టు
నొకచోటఁ దిరుగు నొండొకచోట ఘోషించు నొకచోట నేడ్పుచు నొకట నవ్వు
నాజి వాని జయంబ నలవిగా దదిగాక నశనిపాతంబులు నస్త్రములును
- తే. శిలులు దొరఁగింప నచ్చోటుఁ దొలగి నేను, త్రాసమును బొంది వచ్చితి వాసుదేవ!
యలనుయోధు గతియేమొ తెలియదాయె, యింతపని సేయఁ బెవ్వఁడు హేతువేమి.
- క. తెలిసిన దాచకు మదిలో, వలమురిధర యీవిధంబు వాస్తవ మొప్పుక
దెలుపు మటం చని వేడిన, బలరామునిఁ జూచి శౌరి హావక నగుచున్. 62
- తే. ఎఱిగి చేసినవని కేల యింత వగవు, కర్ణశూలంబు లై నట్టికాటు లఱచి
తోడఁబుట్టును యిలు వెళ్లఁ దొలినట్టి, చేటు వాటిల్లె బో నీకు నీరపాని. 63
- తే. తూర్పు మాగాణిఁ బాలించుదొరతనూజు, పడఁదియిలుబాసినిశివేశ్వర గొడుగుతోడ
గదలి పొండవు లుండినకాననంబు, తెర వెఱుంగక యడవిలో నరిగి యరిగి. 64
- తె. సురఁటిపిపులపుట్టువునుతునిపట్టి, శౌన కేగిన నాతఁడు కుశల మడిగి
పట్టణము వాసి మీరిట్టె భయము లేక, ధీరులై వచ్చు హేతువుఁ దెల్పుఁ దనిన. 65
- క. నీవాడిన వాక్యము లా, దేవారికి విన్నవింప దిక్కులు ప్రిలక్
దేవసమూహము బెదరక, పాపనశుఁడు డార్చు మేరుపర్వత మదరన్. 66

వ. ఇట్లు సింహనాదంబు నేసి యప్పుడు. 67

క. నిటల భూకుటి ముడివడఁ, పటపట మని పండ్లు కొరికి పటుకోపముతో
నిటవచ్చి యిందు రేఖకొ, కుటిలాలక నెత్తుకొనుచు గొబ్బున నేగెన్. 68

వ. ఇట్లేగి తనవనంబున శరీరేఖం డించి తక్షణంబు. 69

తే. మరల జనుచెంచి మగువయై మాయతోడ, లక్ష్యజుని భీతి బొందించి రాజసుతుల
గర్వభంగంబు గావింప గగనపీఠి, కెగసి మిక్కిలి యుగ్రుడై యంత చేసె. 70

క. అని యివ్విధమునఁ జెప్పిన, విని నల్లనివలంబతాల్పు విస్తయమతితో
వనరుహనేత్రుని గనుగొని, మనసోదరి యిట్లునేయ మంచిచె తనకున్. 71

తే. అజ్ఞరేఖను ఇవ్వలే దంటిఁగాని, యిట్లు నెడబాసిపొ మ్మంచు నెవ్వ రనిరి
కొడుకుతో లేనికొండెముల్ కొన్ని చెప్పి, మనకు నవమానమొనరింపఁ దనకు మేలె.

ఁ. అని దుక్కివాలందాయిపు, మనమునఁ గోపంబు పొడవి మఱి యేమనకన్
మునిబోలె నుండి వెడియుఁ, దనతమ్ముని జూచి లేచి తానిట్లనియెన్. 73

క. చిట్టయయి తాను ముగిసిన, బెట్టిదుఁ డగురక్కన గడు బెదరక యెదుట
నెట్టుతో ని కయ్య మొనఁగినఁ, గొట్టుదు జయపురముఁ జేర గోగణరత్నా. 74

వ. కావున నామాడ్కులకు దృశ్యండుగాక నదృశ్యం డగుటజేసి రక్కసుని సాకు
ర్థంబు చెల్లె నని చెప్పి వెడియు నుభద్ర నుద్దేశించి హలాయుధంబు డిట్టనియె. 75

సీ. తా సంతచేసినఁ దనతనూజునకు నా పట్టనిత్తునె వట్టిభ్రమలుగాక
దానవేశ్వరుఁ డున్నకోనకు నే నేగి యిందు రేఖను బెచ్చి యిభపురేందు
నుతున కిచ్చెదఁగాక నుదలి సౌభద్రునకిచ్చిన జయలెల్లహీనుఁ డనఁ
వనకాక్ష నేబోయి వనితఁ బెచ్చెద నంచు మునలంబు నాఁగేలి మూఁపుఁజేర్చి

తే. మైనమై పోవురాముని బారఁ నాచి, మొదటఁ గోపంబు పొడమిన మది నడంచి
పిన్ననగ వొప్పు జనులెల్ల నన్నులింప, జాట్టుకైదువబోదు తా నిట్టులనియె. 76

వ. చెల్లెలి దక్రమం బనుచుఁజెప్పెద వీంచుకనీతి లేక యీ
కల్లలు పల్కినకొ జనులు కాపురుషుం డనఁ బోరె రేపతీ
వల్లభ హుటికై గృహమునాకివొ గాచితి నంచు దూరటన్
ఇట్లును నెల్లెటా వ్రనుట కింతుక భేదము లేదు చూడఁగన్. 77

తే. తోడఁబుట్టువు పుత్రునిఁ బోడుకొనుచు, వివినభూముల కరిగినవిధము చెలిసి
యించుకైనను వగవ కాయింతియందు, నెగ్గు గలదని చెప్పుకో సిగ్గు గాదె. 78

వ. అని మఱియు గోవిందుఁడిట్లును వీరపత్నియు, వీరమాతయు నగునుభద్ర మనయందు
గల కృపాతిశయంబున యాదవాదికౌరవులనెల్లఁ జంపవల దని నెల వొనంగటం
జేసి రక్షించెం గాక లేకున్న లోకవిద్రావణుం డనరావణునకు నమానవిక్రమం

డిక్కుటోత్కచుని జయించుట యింద్రాదుల కసాధ్యం బదియునుంగాక రేవెల్లు
రేకం దెచ్చుట కీవు చనిన పౌభద్రునకు బులికి గండం గనినవిధం బగుట నిశ్చ
యం బనంతరంబు బ్రతికివచ్చుట కసాధ్యంబుగానుండు నని చెప్పి దామోదరుండు
వెండియు నిట్లనియె. 79

క. కాననభూములఁ బల్నియు, నూనుడువిహరించువిధము సురముని దెలుపక
వానరపరిటెక్కిమునాఁ, డీనినపులివోలె వచ్చు నెఱుంగవె యతనిన్. 80

వ. అదియునుం గాక. 81

క. వనసూకరంబు కొఱకై, మినుసిగదయ్యంబుతోడ మిక్కిలికయ్యం
బొనరించి పాశువతాస్త్రంబును బడసినపార్థుఁ బోలుభూపతి గలఁడే. 82

తే. అధనంజయు జంటగా నరుగుచెంచు, బకహిడింబులఁ ద్రుంచినబాహుబలుఁడు
వసుధ వినుచూలి సంతోషవార్ధిఁడేలి, వరధనంజయు జంటయై వచ్చినట్లు. 83

క. ధృతరాష్ట్రపుత్ర కానన, విత్తిలిక్ గుమలించి వరుస విజయానలం డీ
క్షితి కెల్ల ధర్మనూనుని, బలిఁగా నొనరించు సురలు బ్రస్తుతి సేయన్. 84

వ. కావున. 85

సీ. ఉరువ్యుగేంద్రస్నేహమొల్లక గోమాయువులను జేకొనువానిచెలుపు దోఁప
విసతాత్తజాని మేటివిశ్వాసమును మాని చెలిమి కాకులతోడఁ జేసినటుల
భండనరిపుకాండఖండనం డగుపార్థ వియ్య మందక నీవు వెట్టి వగుచుఁ
జెడుగుమునుజులతోడఁ జేసినవియ్యంబు కొనసాగునే వట్టికోర్కె గాక

తే. ఆదురాత్మకు లీపురి కరుగుచెంచు, ఫలము యాదవులకుఁ గొంత ప్రాప్తమయ్యె
ననిన విని రాముఁ డాను కా దనక శిరము, వంచి తర్జని నాసివై నుంచియుండె. 86

వ. ఆనమయంబున. 87

సీ. ఆనదాగతిపౌత్రుఁ డతికౌద్రుమూర్తి యై శనమాయఁ జేసిన దానఁజేసి
పుడవి కుమ్మరసానపోలికె దిద్దిరఁ దిరిగె నంబరమెల్ల ధరణిఁ బడిన
విధమయ్యె మెఱుపులు విస్తారముగఁ దోఁచె దోడఁనె పిడుగులు దొరఁగె నపుడు
ప్రజలెల్ల దిగులాంది ప్రళయకాలం బని చిత్రరూపంబుల చెలువుదోఁప
తే. దీనులై యున్నవారలఁ దేరి చూచి, దానవేశ్వరుఁ డావేళ దశనహస్త
కింకరులఁ బంప వా రలిఖింక మమర, బలునియిలుజొచ్చి రందఱు పార్థి వేంద్ర. 88

క. బకవైరిసుతునిబలగము, ప్రకటంబుగఁ జేసినట్టిపను లేమందుక
నకలవపార్థము లన్నియు, మకరాలయమందు వైచి మఱి యాపురిలోన్. 89

క. చరియించురాక్షసులలో, ఖరకరుఁ డనురక్కసుండు కడుకోపమునక
గురుపతితమ్ముని గనుఁగొని, దురితాత్ముఁడ వీవు మున్ను ద్రు వదాత్తజకున్. 90

- క. వలువల సభలో నొల్చిన, ఫలమంతయు నీకు గుడిపి బహువేడుకతో
విలసిల్లెద నని పల్కుచు, దలపై గుడిపాద మెత్తి తన్నెక్ గడకన్. 91
- క. ఇంకొకదానవసాఖుండు, వంకజహితసుతుని జూచి పాండవవర్తిక్
వంకరహితలు కూసిన, సుకటమును మాన్ప నాకు వసుయం బబ్బెన్. 92
- క. అని కర్ణుని బెడతలపై, దన దాచలిపాద మెత్తి తన్నిన వాడుక్
పెనుగాలిచేత గూలిన, ఘనభూజము మాడ్చి నేల గ్రక్కున వ్రాలెన్. 93
- లే. పలభోజము డొకడు సౌబలుని జేరి, కపటసత్తవులబాచికల్ గావటాచు
నొక్కకరమున సిగ బట్టి చంక లెగర, గొఱిగెదలవాడికత్తితో గురుకులేంద్ర.

సీసమాలిక:—

మఱియొక్కరాక్షసుం డరుడంచి దుస్సలపతి జయద్రథు నేల బండపెట్టి
తోడిబడ మోముపై నడిచి యంతట బోక కొనకాలు పట్టిడ్చె గొంతదవ్వు
పెండియు నొకరాక్షసేశ్వరుఁ డేతెంచి బలియుఁ బాబాహ్నిపజ్జు జేరి
ముసలిమువ్వనఁ బెండ్లిముఁపెంబు వీక్షింపఁ జయించి లీపాటు ననుభవింపు
మరుచు మూపును బట్టి ఘనరాద్రమూర్తి యై నీటుగా వెన్ను మోకాట నూడె
సురవైరి యొక్కఁ డాగురుతనూభవుఁ జూచి బాగాయెనో పెండ్లి బాపనయ్య
మరలఁ బెండ్లికి మీరు తల్లిపోదురు నేడు సంయమపురి కంచు సాగి మ్రొక్కె
నొకఁడు కృపాచార్యు నొయ్యన వీక్షించి భూసురోత్తమ పవ్వుబువ్వకొఱకు
బ్రతిమాల పృతరాష్ట్రనుతుని వెంబడి వచ్చి బోసేసలివి గాదె పొట్టనిండ
నాచార్యభాగంబు లర్పింతు రింక మీకు నిచ్చోట నుండుమం చేగె వాడు
రాక్షసుం డొక్కఁడు లక్ష్మణు వీక్షించి పెండ్లయ్యె నేమిరా పెండ్లికొడుక
గాము సోకినవానిగతి వేల్పువచ్చిన మనుజునిరీలి నువ్వాదిమాడ్చి
దలపంచుకొనియున్నఁ దప్పదు మృతి నీకు లె వ్వుంచు సిగఁ బట్టి లేవనెత్తె
నొకపూర్వగీర్వాణుఁ డుగ్రుడై చనుచెంచి ధారుణీసురులలో దూరి పలికె
నాజ్యభక్ష్యముల కాసింది యీ కార్య మాను కా దనక మీ రరుగుచెంచి
తత్తఱిల్లిన మీకుఁ దప్పదు చా వంచు గుడికాళ్ల బంధించి కూల నేసె
దుండుభి యనువాడు వందిమాగధబృంద మంతయు వీక్షించి సంతసిల్లి
వన్నెలతలచీర లన్నియు విదళించి గట్టిగా దామెనల్ గట్టివైచె
వెంటనే యొక్కఁడు వేశ్యాంగనలఁ జేరి సూచీముఖం బెట్లు జూపుడనుచు
భరకరద్యుతిగల కరవాల మంకించి ముక్కులు వరుసగా మోటుచేసె
నదియెల్ల వీక్షించి యతిభీతచిత్తులై పారు లొండొరులతోఁ బలికె రార
బలరాముఁ డత్యంతపాపాత్ముడై తోడఁబుట్టువు నిలు వెళ్లగొట్టి యిట్టి

- పాపమానవులతో బాంధవం బొసరించుకతమునఁ బ్రజలకు గాసి గలిగె
మన సొస్పియుండిన మాధవుం డిది మాన్పుఁ గన్నెత్తి చూడఁ డీకర్మ మేమొ
నదనంబులు దున్న సర్వవృశ్చికబాధ తలలెత్తి చూడఁ బో శిలలబాధ
అని విలసింపఁగా నంతలోఁ గొందఱు పడఁతు లొండొరులతోఁ బలికి రహమా
అత్తగారింటికి నల్లుఁడు ప్రొత్తగాఁ జరుచెంచి పిడుగుతోఁ జచ్చెనమ్మ
కలకంఠి యొక్కతె కపిలధేవుని పెద్దపులితోట బడి నేఁడు పోయెనమ్మ
మునితరో విరుచెందుముంతలపా లిచ్చు నెరుములు పెనుబొబ్బ కీల్లెనమ్మ
తొయ్యలి నూణాణుతోడేర్లు గుంపులై మాడి మేకలదొడ్డి బాడునేనె
బదునైదుపాములు పదముల కెగఁబ్రాక భీష్మయై మాయత్త బెబ్బరించె
కలసిఁగూచునిన. దటుకున శిల దాఁ. యక్కఁంటి. మోసమామెనమ్మ
పాపాణ మొక్కటి బఱతెంచి తాఁకిన మఱియొకఁ యితిగనే నగుగమన
మిక్కిలిచలితేన్గ మిఁటిన మాతాత పెక్కుగంతులు వైచి పొగులసాఁగె
లే. ననుచు బల్కుచు చాబాలవృద్ధ మంత, నక్కడక్కడ గుంపులై పెక్కువగల
మొఱులుపెట్టుచు దాలాంసు మోముఁ జూచి, బలుండ నీవల్ల నా కింతబాధ గలిగె.
- క. అని జనులందఱు పల్కుఁగ, విని రాముఁడు శిరము వంచి వేటొకటనకక
తనమచి యొచ్చెడుతఱిఁ, గనుఁగొని భీమాత్మజుండు గ్రమ్మనఁ బలికెన్. 96
- చ. వనమునఁ బాండవుల్ దిరుగ వారలపెంట జరింపఁజాలకక
తనయుఁడుఁ దాను నిచ్చటికిఁ దద్దయుఁ గోర్కెను వచ్చి చేరినక
మన మలరంగ సోదరిని మక్కువసేయక యాదరింపకక
వనరుహనేత్రి నీవటుల వంకరమాటలు పల్కుటొప్పునే. 97
- క. మేనల్లుని వరకన్యా, దానార్హుని బాధనుతుని దర్పకనమునిక
మాని నుయోధనసుతునకు, మానిని నర్పింప దగునె మామా నీకున్. 98
- క. విజయతనూజాన కొనఁగిన, గజగామిని లక్ష్మణునకుఁ గైకొనువాడై
విజయముచేసినవాఁ డీగజపురివల్లభుని బాగుఁ గనుఁగొను మింకన్. 99
- క. పావనిపట్టికి మేనక, జీవములుం గలిగియున్న సీరాయుధ! నీ
భావమునఁ దలఁచుకార్యముఁ, గావింపఁగ వశమె నీకుఁ గౌరవపలికిన్. 100
- ప. అదియునుంగాక. 101
- క. కురువతి ననుజన్మలతో, నరసింహితనుతునితోడ సౌబలుతోడక
పరిణయమిత్తొత్తమై, యరుచెంచినవారితోడ నవనిం గూర్తున్. 102
- క. అని మీసంబులు దువ్వుచు, గను లెఱ్ఱగఁ జేసి ప్రళయకాలసముం డై
వనమాలిపూర్వజానకుక, గనుపింపక నేగె వాడు ఘనవిఘ్నమునకున్. 103
- ప. ఇట్లంతరిక్షచరుండై ఘటొత్కచుం డతిభయంకరంబున మాయ ప్రబంబుగానింప

దానంజేసి కారవుల యుగాగంబులు దెగి ధరాశలంబునం బొరలిన ట్టాతకపుర
కామినిజనంబుల చూడుటకుం దోచ భయాకులచిత్తులై విలపించువారలం జూచి
నీలాంబరుండు దనమనంబున నిట్లని వితర్కించె. 104

సీ. పిన్నతమ్మునిపల్కు లన్నియు నిజమయ్యె నదిగాక నకలంకుఁ డచ్యుతుండు
శరణాగతత్రాణవిరుదు దాల్చినమేటి శ్రీరమారమణుండు శేషకాయ
వేణునాదవిన్నోది బాణాసురచ్చేది భగవాహనామోది కైటభారి
నరసఖుం డానందనందనుం డనురారి గోపికాలయవర్తి కృష్ణమూర్తి

లే. ఆత్మదలచిన నజువు బ్రహ్మాండమగును. క్షణములోపల భగ మెల్ల తృణమునోయు
నట్టిహరి పక్షపాలియైనందువలన, రక్కసులజేపి కీపరాక్రమము చెల్లె. 105

ప. అని గోపాలదేవుని మాహాత్మ్యంబు వర్ణించి మఱియును. 106

లే. ఇతనిఁ జేపట్టి పాండవుల్ బ్రతుకఁ గలరు, కారవేంద్రుఁడు మిక్కిలి గర్వియగుచు
సరకుసేయక కర్ణాది సహితముగను, జెడుట నిశ్చయముని యొచి నీరపాశి. 107

సీ. అబ్జనాభునిపల్కు లాలకింపక నేను వెట్టినె శశిరేఖ విజయసుతున
కీయక పాపాత్ముఁ డిభపురేంద్రునితోడ వియ్య మంచెద నంచు విజ్ఞప్తిగి
చేసినకార్యంబుఁ జేసేత గుడిచితి హరిచిత్త మరయ లేనైతి ననుచు
దనలోనె చింతించు తాలాంకు నీక్షించి వికవిక నగుచు గోవిందుఁ డనియె

లే. ప్రళయకాలపురుషునివగది మింట, సంచరింపుచు మనమోదఁ జలము వట్టి
రాక్షసేంద్రుఁడు వచ్చిన రాజసుతుల, వసుధపైఁ గూల్చు గావున వగపుమాని. 108

క. అన్నా నాపల్కులు విను, కన్నీయ శశిరేఖమనసు కవ్వడిసుతుడై
నున్నది సౌభద్రునకుం, గర్నియపైఁ గోర్కి గలదు కావున వారిన్. 109

క. ఎడబావఁ దగదు నీకున్, గడుపాపము సంభవించుగతిఁ బో సేలా
యొడయండు మనశశిరేఖకు, వెడవిల్లిని బోలునట్టి విజయాత్మజుఁ డా. 110

లే. పరశురాము జయించిన బల్లిదునకు, వాయు భుగ్భక్షణోత్తమవాహనునకు
దుల్యంఁ డభిమన్యు లక్షణ తుల్యంజేయ, హస్తీమశకంబునకు సామ్యమనుట రాదు.

ప. అని చెప్పి మధుసూదనుండు మఱియు నిట్లనియె. 112

క. సామంబునఁ జక్కంబడు, భీమునినుతుఁ డంచు బల్కి పీతాంబరం డా
రామునిఁ దోడ్కొని సంధికి, భూమిజను ల్బదముఁ జెందఁ బోయెడువేళన్. 113

సీ. కరకంకణధ్వసల్ గల్లగల్లనిమ్రోయ రమణీమణులు చామగములు పీవ
పందిమాగధులు కైవారము ల్లావింప నుర్విగీర్వాణు లాకిర్వడింప
వేత్రహస్తలు నూరుచే లడఁకువతోడ బహుపరా కని బరాబరు లానర్ప
డమరు పీత మృదంగ డక్కాదివాద్యముల్ శ్రుతుల కంతంతకు సాంబానర్ప

- తే. తమ్ముఁ డత్యంతభక్తిఁ గైదండయొనగ, రత్నమయ మైనకొన్ని ద్వారములు దాటి
పంకజాత్మండు వేగమె బయలుదేరి, గట్టిగా దానె దనుజున కిట్టులనియె. 114
- సీ. ఒహో ఘటోత్కచ యోధీమనందన మెచ్చితి నీధైర్యలక్ష్మీమహిమ
రావణాసురుపాటి రణగరిష్ఠుండ వీవు నిన్ను సాధింపంగ నెవ్వఁడోపు
తమ్ముని కొఱకునై తక్షణంబున వచ్చి పనిత నెత్తుకపోయి వనముఁ జేర్చి
వెండియుఁ జనుచెంచి వేదండపురనాథు కండకొ వ్వణఁగించి కర్ణు నొంచి
- తే. పరిణయంబున కరుచెంచు ధరణిపతులఁ, జంపఁ జూచెద విది యేమిసాహసంబు
చలము సాధించుకొంటివి చాలుచాలు, రాక్షసేశ్వర దయయుంచి రమ్మ రమ్మ. 115
- ఉ. కాలవిశేషము న్ననక గాంఢివిపత్నిని నిందురేఖతై
నీలపటంబుతాల్పు నవిసీతిగఁ గొన్నివచించినందు కీ
యాలముఁ గల్గజేసితి వయారె విరోధము మామగార్తివైఁ
జాలఁ గృపారసంబు నిడి నంధిని యమ్మ బకాంశకాత్తజా. 116
- క. కల్లులు గా విని రాక్షస,వల్లభ నాపలుకు నమ్మి వచ్చితివేనో
ఉల్లము రంజిలఁ బార్థికిఁ, జేల్లెలు ముఁమందఁ చెండ్లి జేసెద మింకన్. 117
- క. అని పల్కిన గోవిందుని, మునుగని యాధీమసుతుఁడు ముకుళితకరుండై
పనరుహాలాచన మాధవ, సనకససుత వాసుదేవ సామజవరదా. 118
- క. కందర్పజనక వినతానందనకంఘాణ నందనందన హరి గో
వింద జనార్దన నీకు, న్వందన మిదె వాసుదేవ వారిజనాథా. 119
- వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 120
- సీ. పాకకాసుపత్నియై గోవింద నీకు తోఁబుట్టు వై నెగడినట్టి
యాసుభద్రను రాముఁ డాడరానటువంటి కఠినవాక్యము లాడి కౌరవులకు
రమణి నిచ్చెద నంచు రప్పించి వెంటనే పరిణయం బొనరింప భావ్య మగునె
మిఁబోఁటిపెద్దలు మేరఁ దప్పినయంత మాబోఁటిమూఢులమది దలంప
- తే. నిబ్బరముఁ బట్టఁజాల దోసీరజాక్ష, సామమున కీవు రమ్మని ప్రేమచేతఁ
బిలిచినటువలె హలపాణి పిలువఁ డితఁడు, పిలువకుండిన నేనేల నలుగఁకుండు. 121
- వ. కావున. 122
- క. కౌరవుల వారివారలఁ, బోరున మర్దించి పిదప పురుషోత్తమ యీ
ద్వారకనగరముతోడక, నీరధిలోఁ గలిపి పోదు నిమిషార్థమునన్. 123
- క. అని సింహనాద మొనరుచు, దరుజేంద్రుని జూచి సీరి తగ నిట్లు నా
తనుజ యగు నిందురేఖను, దనుజేశ్వర రమ్మ నీదుతమ్మున కిత్తున్. 124
- వ. అని పల్కి బలభద్రుఁడు ఘటోత్కచునితో మరయు నిట్లనియె. 125

- క. శినివరుడు మాధవుండును, ననుమాటుదు రదియుఁగాక నగరములానన్
జనులెల్లఁ దిట్టుచుందురు, దనుజేశ్వర సీవు దానిఁ ద్రవ్వగఁ జేలా? 126
- క. మీకంటెను బంధువు లింక, నా కెవ్వరు లేరు వినుము నా కజీర్తిన్
రాకుండ నిటవ వచ్చిన, రాశిమరుల బ్రతుకఁ జూడు రాక్షసనాథా. 127
- క. వలముఠిఁతాలుపు చెప్పిన, వలకులు చెవి సోకనిక పాపాత్ముడ నై
చెలియలి నవమానించిన, ఫలమంతయు నేడు నాకుఁ బ్రస్తుం బయ్యెన్. 128
- క. లలనానుఁగి శశిరేఖను, బలభిత్తుతుసుతున కీక పాపాత్మకుఁ
తులువల కొంగునకతమునఁ, గలహము జన్మించె గాక కలుగునె మనకున్. 129
- వ. అని మఱియును. 130
- క. ధరణీనాథు లనేకులు, పరిణయపితౄత్తు లగుచు బహువేడుకతో
నరుదెంచి నారు వీరిన్, కరుణారసపుర మొలుకఁ గావుము వత్సా. 131
- క. అని పల్కిన బలరాముని, వివయోక్తుల కాత్మనలరి వికవిక నగి య
ద్వజశిఖామణి వెండియు, నెనరూరగ నిట్టులనియె నీలాంబరుతోన్. 132
- ఉ. మంజుల మైనసీవచనమాధురికి న్నది సంతసితై నీ
కంజలి చేసి వేడెద హలాయుధ విన్నవ మాలకించి యీ
కుంజరపట్టణాధిపుని కూరిమితములఁ బుత్రమిత్తులన్
కంజదళాత్ముల న్వరునఁ గ్రమ్మనఁ బోల్వెడలింపు మింకటన్. 133
- వ. అని చెప్పిన ఘటోత్కచునివాక్యంబులకుఁ బ్రతి వచింపంజాలక తనసహోదరుడైన
సాత్యకిం జూచి హలాయుధుం డిట్లనియె. 134
- ఉ. తమ్ముడ సీవు తల్క్షణమె దంభిపురేంద్రుని దత్తహాయులన్
దమ్ములఁ బుత్రులన్ హితులఁ దామరసాప్తతనూభవాదులన్
బొమ్మని చెప్పి రమ్మనిన బుద్ధి పరా కని చెప్పి యప్పుడే
నమ్మదమందుచు న్నెడలి సాత్యకి వారలఁ జేరి యిట్లునెన్. 135
- సీ. ఓరి దుర్యోధన యోజయద్రథ కర్ణ యోదుస్ససేన యోరోరిశల్య
ఓద్రోణింపన యోక్తవ పృవసేన యోసోమదత్త యోరోరిశకుని
ఓరిబాహ్నిక మీ హారక మాయూరికంపన బడి యేల పరితపింప
మెచ్చి మాపెద్దన్న మిముఁ దెచ్చినందుకు మీరు చావకయున్న మేలుచాలు
- తే. ధార్తరాష్ట్రులు త్రొక్కినస్థానమెల్లఁ, దలఁచి చూడంగ నిర్ధామధామ మగును
కేశవుని మీరు పలుమారు గేలిచేసి, నట్టిఫలమెల్ల ననుభవ మయ్యె మీకు. 136
- వ. అని వేడియు. 137
- తే. ఇనుముతోఁగూడి తొలుత యశ్లేశ్వరునకు, దఱచు నమ్మెటచెబ్బలు తగిలినట్లు
కేశకు—6

మీరు పాపాత్ములగుట మాయూరుజొచ్చి, రాగ జనులకు శిలపెట్టు ప్రాప్తమయ్యె.
వ. శావున. 139

క. పనియేమి యిచట మీకుకొ, మనుజాధములార యొక మనలిలిచెనికొ
దనుజశిఖామంః మిమ్ముకొ, దునుమాడుట నిశ్చయంబు దుర్గతులారా. 140

క. అని శినిపాత్ముడు పల్కిన, విని యొండొరుమోము ల్లేచి వీక్షింపుచు న
జ్ఞానాఘలు తమకాంతల, గనునైగల బిల్బుకొనుచు గవలెడువేళన్. 141

చ. కరుపలి మోము పంచుకొని కుందినడెందుముతోడ ద్వారకా
పురిపాలిమేరయు న్నడచిపోయెడురాజును జూచి తమ్ములకొ
తరుణులు పుత్రమిత్రులును దక్కినభూపతు లెల్ల భీతులై
కరిపురితోవఁ బట్టుకొని గ్రతున్ నేగిరి యేమిచెప్పదున్. 142

వ. ఆగమయంబున. 143

ఉ. అంతిపురాంగనల్ పలికి కార సుభద్ర యొనర్చుపుణ్యముకొ
ఎంతనిచెప్పవచ్చు నుతు లింతపరాక్రము లాజ్ఞ మిరకకొ
ఇంతటికార్యము న్సలిపి విట్టితనూజులు లేనిమాకు నీ
దంధిరథాశ్వనై న్యధనధాన్యవిశేషము లేల కాల్పనే ? 144

వ. అని మఱియు నిట్లని రఘువు డరణ్యంబున ముక్కంటితో నెక్కటిఁ బోరి పాకు
పతాస్త్రంబుఁ గొని కాలకేయాదినివాతకపచుల నిర్జించి పాకకాననుచేత దివ్యాస్త్ర
లాభంబు నొందినట్టిబీభత్సనకుఁ బల్కి యగుటంజేసి వీరపత్నియు, కంస నరకాసుర
బాణాసురమర్దను డగురథాంగపాణితోఁబుట్టు వగుటంజేసి వీరసోదరియు, అభి
మన్య ఘటోత్కచులకు మాత యగుటంజేసి వీరమాతయుఁ గావున సుభద్రపురా
కృతపుణ్యఫలం బెంతయని గణుతింతు మని కారవాంగన చాకరితో నొకరు భాషిం
చుచుం జనుచున్ననయంబున. 145

సీ. భూసురుల్ గుంపులై పురిఁ బాసి పోవుచు నెక్కడిపెండ్లి మీఁ డేటిరాజు
తాత్రంబు వర్జించి సమరంబు సేయక యొక్కరక్కసునకై యోడి పార
వీనిసంభావన వీనుమైనను లేదు సూపాన్న పెట్టిదో చూడలేదు
అజ్ఞభక్తిగ్రంథులు పూజ్యమైపోయెను జాలఁజెబ్బలు చాల లభ్యమాయె
లే. రాజరాజుపేరు యారాజుకేల, ప్రథన మెందుకుఁ గరులేల రథములేల
సాధనములేల హరులేల నైన్యమేల, యేల నిర్భాగ్యునకు రాజ్య మేల యేల. 146

సీ. అనినొందఁబడి పు లమరచే నీరాత్రి చావకుండిన మేలు చాలు చాలు
గుండ్లుచెప్పలే కదా పెండ్లిసంభావన పదమని చెప్పించు బరువు లిడఁగ

వారాంగనామజు ల్వగచుచు గుమిగూడి దిక్కుమాలిన పెండ్లి దీర్ఘరాగ
ముక్కుకోతలు గల్గె నక్కరో యింకేమి గతి యంచుఁ జేరించుకమలముఖుల
లే. జూచి యొకబోటి పలికె నోసుందరాగి, తాళగాఁ డీల్లె నుతికాఁడు ధరణిగూఠె
వరుస మద్దెలవాయించువాఁడు చచ్చె, సామజముచేతఁ బులిచేతఁ భాముచేత. 147

క. అని యిట్లు వారవనితలు, దనుజేంద్రునిభీతిఁ దవలి తక్షరపడుచుకొ
మును వచ్చినమార్గంబునఁ, జని రందఱు గుంపులగుచు జగతీనాథా. 148

ప. ఇన్విధంబునఁ గౌరవనైన్యంబునం గలజనంబులు శార్దూలంబుబారిం బడి వెడలుధేను
పులమాడ్కి కంకిరవంబులం గని బెగడుగజంబులపగిది పృకంబులం గనినయజు
బులరీతి కలాయనం బగుట వీక్షించి భీష్మప్రోణులవాక్యంబు లుగడించి క్షిణాననుం
డై చింతించుచున్న సుయోధనుం జూచి రాధేయుం డిట్లనియె. 149

సీ. మనుజాశనుఁడు పెక్కుమాయలు గల్పించి వారిదంబున డాగి వైరులకును
అంగంబుఁ జూపక దొంగపో రొనరించుకతమున జీవించె గాక యెదుట
నిలిచి కయ్యమునేయ నిమిషమాత్రంబులూఁ బంపుదు నయమివట్టణమున
కదిగాక హరి పక్షపాతి యైనందున వానిపోకలు చెల్లె మానవేంద్ర

లే. మనకుఁ గౌంతేయులకు యుద్ధ మెనసినపుడు, హేడవరయందుఁ జేర్చినపాముతూపుఁ
బెఱికి పార్థునిఁ దక్కినధరణిపతుల, క్షణములూపలఁ బరిమార్చి ఋణముదీర్తు. 150

ప. అదియునుంగాక. 151

క. ఇంద్రజానికొడుకు కొనఁగిన, చంద్రానన తగదు మనకు సరిపోల్పంగ రా
జేంద్ర మనలక్షజనకును, సాంద్రముగాఁ గలరు చెలులు జగతీస్థలిలోన్. 152

ప. అనినఁ గృపాచార్యుండు కర్ణునితో నిట్లనియె. 153

సీ. భీమపుత్రునిచేతిపెట్టు కోర్వంగలేక పిఱికియై చనువెంచి బిరుదుమాడ్కి
రజ్జుకూతలు గూసి రారాజునకు లేనియాళఁ గల్పించెద వంతెకాళ
ఫాలనేత్రునితోడ బవరం బొనర్చినఁ బార్థబారిని బడి బ్రతుకవశమె
అకిరీటికి నీకు నజగజంబులపఠె నమరంగఁ దార్మ్యకాకములపగిది.

లే. దారతమృంబు లెఱుంగక తప్పుకూత, లేలఁ గూనెద విషవారి కింపుగావు
వడముడియుం బార్థ లేకమై వెడలినపుడు, వాసవునకైన శక్యమె వారి గెలువ.

క. అనిన విని కర్ణుఁ డిట్లనుఁ, బనికిం గొరగానియిట్టివలంకలు వలంకన్
వినువారల్లె నవ్వరె, మనుజాధమ నీకుఁ దగదు మఱిమఱి పలుకన్. 155

క. జీవన మొనఁగెడురాజును, దైవముగా హృదయమందుఁ దలఁపక విరళం
భీవిధమున దూషింపుచుఁ, గావరమున శత్రుఁ డొగడుకపట్టుటకున్. 156

ప. కృతఘ్ను లనునాకుంబు గలుగు నతి రారాజుంజూచి క్షిణియె. 157

- క. అనిమొనఁ గార్చుక మెక్కిడి, ఘనశరములు నారిఁ దొడిగి కాంతేయులతో
నని చేసినపుడు నన్నుం, గనుఁగొను మిపు డేలచెప్పుఁ గౌరవనాథా. 158
- క. అన విని కురువతి కర్ణుని, దనతమ్ముల సుతుల హితులఁ దద్దయుఁ బ్రీతి
గనుఁగొని తుశలం బడుగుఁడు, జని తనపురిఁ జొచ్చె రాజు సందడిగొనఁగన్. 159
- వ. ఇవిధంబున. 160
- ఉ. ద్వారకఁ బాసి కౌరవులు తర్లి నఁ జూచి ఘటోత్కచుండు కం
సారికి నీరికి న్వరున సాఁగిలి మ్రొక్కి మహాత్ములార మీ
కురిమి నావయి న్నిలిపి కోరినకోరికెఁ దీర్చి బ్రోవుఁ డీ
సారికిఁ బోయివత్తు నని చయ్యనఁ దద్వనసేమ కేగినన్. 161
- వ. ఆనమయంబున. 162
- క. తొక్కలు విదలిచి యీకలు, ముక్కునఁ జక్కంగ దీడి ముదమున మోము
ల్పిక్కించి మిన్నుఁ జూచుచు, గొక్కొక్కొక్కో యనుచు గోళ్లు గూసె న్వరునన్. 163
- వ. తదనంతరంబు. 164
- సీ. ప్రాగ్విశాంగన తాల్పు బహురత్నభరితనూ వదియాటువ న్నైలపదక మనఁగ
దినవిటుం డనువాడు దిక్పాంతకును బంపు మణిగణద్యుతుల రాకిరి యనంగఁ
గరిమొ రాలింపుచుఁ గ్రక్కున మకరిపై సారసాక్షుండు పంపుచక్ర మనఁగ
గైరికద్యుతు లొల్కుఘనయశోకపుసుమనమిలిఁ గూర్చినపరస్తబక మనఁగఁ
లే. దమముఁ దోలుచుఁ జక్రవాకములకెల్లఁ, బరమసంతోష మొనరించి పద్మములకు
ముఖవికసనంబుఁగావించి ముదమొనర్చి, యుదయంతైలాగ్రమున భానుఁడుదగ్గవించె.
- వ. ఆనమయంబున ఘటోత్కచుండు హిడింబి సుభద్రలకు సాష్టాంగదండప్రణా
మంబు లాచరించి సౌభద్రుని గౌఁగిటం గ్రుచ్చి తాను పోయివచ్చినవృత్తాశం
బాద్యంతంబు సవిస్తరంబుగా వినిపించిన విని సుభద్ర సంతోషసాగరంబునం దేలి
హైడింబున కిట్టనియె. 166
- క. అన్నా నీకౌర్యము నే, నెన్నడు వివరించి చూచి యెఱుంగను నేఁ డీ
కన్నయకొఱకై చూచితిఁ, గన్నులకును బండువయ్యెఁ గాదా నాకున్. 167
- క. జనుసేజనకులు నిన్నున్, గని ముదమున నెత్తి పెంచి కడుమక్కువతో
మనిచినటుణంబు బాపెడు, తనయొడు మఱి నీవె కాక దానవనాథా. 168
- క. పయలకురునై న్యమునం, దనహాయలు గలరు వారి ననిమొనలొనన్
దెనలకు గదిమితి వేరా, యనురేక్కర సీసమాన మవనిం గలరే. 169
- క. మితండ్రిగారు యీవిధ, మాతతముగ వినినఁ గోర్కె లబ్బె నటంచున్
చేతోమోదము నొందర, మాతెఱుగన వార లవట మారులిపుత్రా. 170

- వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 171
- క. తనయా దీర్ఘాయువు గ, మృని తా దీవించుతల్లిమధురోక్షలకుక
దనుజాడు మది ముద మందుచు, జననీమణిపాదములకు సాగిలి మ్రొక్కెన్. 172
- క. ఈతెఱగున హైడింబుండు, మాతకు దనసోదరునకు మఱదలిమడికిక
బ్రీతి వహిల్లగఁ జేయుచు, పితమనోమలిను డగుచు వేడ్కతో నుండెన్. 173
- వ. అని వైశంపాయనుండు మఱియు నిట్లనియె. 174
- ఉ. ద్వారకవాసుఁడై వెలయు దైవశిఖామణి రుక్మిణీమన
స్సారసభానుని స్వకచసారసలోచను మేలుకొల్పు శృం
గారవిలాసముల్ గలుగుకాంతలు భక్తులు రత్నమందిర
ద్వారముచెంగట న్నిలిచి దానవభంజనులీల లెన్నుచున్. 175
- సీ. యాదవాన్వయవార్ధి మోదంబు నొందించు మిహిరకిరణప్రాయ మేలుకొనుము
పూతనచనుఁ ద్రావి భూమివైఁ గూల్చిన మేదినిధరధీర మేలుకొనుము
షోడశాయుతగోపసుందరిలోలుఁడై మీఱుచారువిహార మేలుకొనుము
గోవర్ధననగంబు గోరక్షణంబుకై కేలఁ దాల్చినదేవ మేలుకొనుము
తే. నీలనీరదరుచిదేహ మేలుకొనుము, ఫాలలోచననతక్షిల మేలుకొనుము
వాలితాకార మాధవ మేలుకొనుము, బాలగోపాల పరిపాల మేలుకొనుము. 176
- క. అని యిట్లు మేలుకొల్పిన, విని దిగ్గన నిద్రలేచి వేగంబున ను
జ్జనకాల కేఁగి యచ్చట, వనితామణు లందియిచ్చువారిం గొనుచున్. 177
- సీ. స్నానంబుఁ గావించి సరిగంచుచేలంబు సవరించె తిరుమణి చక్కదిద్ది
తిరుచూర్ణతిలకంబుఁ దీర్చి పిమ్మట కార్యవిధు లొప్పుగా నల్పి వేడ్క మిగుల
మణిహేమరుచిరహా మకుటంబు వెను దాల్చి విమలవజ్రపుగండలములు పెట్టి
పాకారిమణులచే భాసిల్లుటంగారు భుజికిరీటంబులు పొసఁగ నునిచి
తే. భర్తవనంబు చుంగులు బారఁ గట్టి, చక్రకాష్ఠాదిసాధనచయముఁ దాల్చి
నఖులు తనవెంట నంటిరా నంతనమున, మధ్యకక్ష్యంతరముఁ జేరె మాధవుండు.
- వ. అట్టియొడ బలదేవసాత్యకిగదామూరకృతవర్తోద్ధవాదులును సారణ్యబ్రద్యుమ్నసార
బానిరుద్ధాదికుమారులును బొడచూపినం జూచి దామోదరుండు వారల సుచితపీఠం
బులఁ గూర్చుండ నీయోగించి కదనంతరంబు బలభద్రసాత్యకులం బిలిచి సుభద్రా
భిమన్యులఁ దోడ్కొనివచ్చుట కంతకిపురకామినులతోఁ బ్రయాణసన్నాహంబు
సేయుం డనిన వార లాక్షణంబున తేవతీరుక్తిణీసత్యభామాదికాంతల రథంబు
లంజేర్చి తమతమరథంబు లారోహణంబు గావించి రామమయంబున గోపాల

దేశండు దెబ్బది రెండుకన్నెంతరంబులు గడిచి యేనుంగు మొగసాలకడ ర్పం
బెక్కి ప్రయాణోన్ముఖుం డగుచు వెడలునమంచుంబున. 179

సీ. కూర్చినముత్యాలగొడుగులసిడచే హంసమండలరత్న యడగిపింపఁ
జామరంబులఁ బుట్టుజంఝానిలంబుచే నీలాంబుదంబులు నింగి కెగయ
వాజిరథోద్ధాతపాంసుజాలంబుచే భాస్కరం డద్దంబుభౌతిఁ దనర
గజబృందసేంకారఘనవిరావంబుచే బరగఁ దిక్కరులకు బధిర మొదవ
తే. సమరభీకర మగుసాధనములు పట్టి, శూరభటు లాఱుకున్నముల్ చుట్టు నడువ
వనజసాభుండు హైడింబువనముఁ జొచ్చె. ... 180

క. అంతట హైడింబుండు తా, నెంతో మది ముదము నొంది యిట్లని పలికెన్
దంఠిరథాశ్వభూతితో, కంతునిగురుఁ డరుగుచెంచుకలకల ముదిగో. 181

క. కరుణాకలాక్షపీషణుఁ, డరవిదదళాయతాక్షుఁ డరిమర్దనుఁ డా
గరుడతురంగుండు శ్రీహరి, మరచునె మనయందుఁ గలుగుమాలిమి తల్లి. 182

క. అని యిట్లు పలుకునమయంబున రాముండు కేశవుండు భూరితరంబా
దనుజుని గిరిగహ్వరముం, గనుగొని తమరశము లచట గ్రక్కున డిగినన్. 183

ప. ఇట్లురథావళరణం లగురామకేశవులకు మ్రొక్కి ఘటోత్కచుండు మణిమయం
బైనగుహప్రదేశంబునకుం దోడ్కొనిపోయి కూర్చుండ నియోగించె నంత సుభ
ద్రయం జనుడెంచి తదగ్రజాలకు సాష్టాంగదండప్రణామంబు లొనరించి యు
న్నంత రుక్మిణీదేవిమొదలైనకాంతలును బ్రద్యుమ్నాదికుమారులను గృతవర్తాకూ
రయుద్ధవాదులను దమతమరధంబులు డిగ్గి గుహప్రదేశంబునకుం జని కూర్చుండి
రానమయంబున దీనానన యై యున్న సుభద్రం జూచి దామోదరం డిట్లనియె.

క. వెదన్న పల్కుపల్కులు, ముద్దియ మదినుంచవలదు ముమ్మారును నీ
పద్మ జయించెను కోపము, వద్దమ్మా విజయురాలి యొమ్మదుపాణి. 185

క. షీతిభృచ్చైర్యం బొప్పిన, యతులితరణరంగదత్తు లరిమర్దను లీ
సుతులుం గలిగిననీ వీ, గలిఁ బరిచించింప నేల కమలదళాక్షీ. 186

క. భీమతనూజానిసాహస, మేమని వినులింతుఁ గౌరవేంద్రుని శకుని
దామరసాప్తతనూజాని, సామజపురిఁ జేర్చి నింత చాలరాజ వనకున్. 187

క. నీకోడలు నినుఁ జేరెను, నీకోరిక నప్ల మయ్యె నిమిషార్థములొ
న కేమిగొదవ తల్లి, పాకారికుమాకుఁ డాత్మపతియై యుండన్. 188

ప. అని మఱియు గోవిందుం డిట్లనియె. 189

సీ. అభిమన్యునకు హరిణాక్షికిఁ బరిణయం బొనరించుకోరికె బొడమి రులుకు
నిన్నుఁ దోడ్కొనిపోవ నీలాంబుండు వచ్చె నని పల్కుకొరియానవముఁ జూచి

- భద్రే భయాన సుభద్ర చేతులు మోడ్చి పంకజనాభ యీబలుఁడు నన్నుఁ
బలికినపలుకుల కలిగి పుత్రునితోడ రెండుదినంబులు రేయఁబులు
- లే. నడచి యీ ఘోరవనమున నడవలేక. నలతచే నేను నిద్రించునంతలోన
నన్నదమ్మలభావంబు లరయలేక, ధీరు లీపుత్రు లిరువురు పోరిపోరి. 190
- క. రోసంబున వీరిరువురు, భాసురకమలాసనాఖ్య బాణంబులఁ బే
రిసున నుపక్రమించిన, వ్యాసమహామానిసింహుఁ డడ్డం బగుచున్. 191
- ప. వీరిరువురనడుమ నిలిచి భీమార్జునులకుమారు లని యెఱిగించి పారాశర్యుం డంకర్థా
నంబు నొందిన ఘటోత్కచుం డభీమన్యుం గొగిలించుకొని మద్యస్త్రాంతం
బాద్యస్త్రాంతంబు విని రోహదణితనేత్రుండై ద్వారకాపురంబునకుం జని శశిరేఖం
దెచ్చినాఁ డని చెప్పి సుభద్ర గోవిందున కిట్లనియె. 192
- సీ. ఈభీమనందనుం డింతిఁ దెచ్చిన దొకయొగ్గఁగాఁ దోచిన నితనిఁ బ్రోవుఁ
డికళిరేఖాఖ్య యిభరాజగామిని మిఠ తోడ్కొనిపొందు మేము పాండు
తనయులు విహరించువనము కేఁగెదము నానుతున కెచ్చటనైన నుదలి దొరకు
భాగ్యవంతులపుత్రి బడుగుల కేలమ్మ ధనవంతు లగుసుయోధునిపట్టి
- లే. కొనగి చేసిన సమవియ్య మొప్పు ననుచు, న్యాయనిష్ఠారవాక్యముల్ తోయజాక్షి
పలుక నాపల్కు విని బలభద్రుఁ డాత్మఁ, బుట్టువగవునఁ జెల్లెలి కిట్టులనియె. 193
- క. పంకజలోచన నైవము, బొంకించిన బుద్ధి లేక బొంకిలి విను నా
బొంకు తిరంబుగ నీహృ, త్పంకజమున నిల్చువలదు పార్థునియానన్. 194
- సీ. నాకతంబున నీవు నగరంబు నెడబాసి భయదాటవులయందు బాధనొందు
పాపంబు పోవునే పడఁతి నీసుతునకుఁ బొనఁగఁ గన్యాదాన మొనఁగకున్
నేను బార్థునకు మో మెట్లు చూపుదు నంచు విలపించువారి జూచి విజయుర్రాణి
యెడ్చిన పిఠించి యింతులందఱు నేడ్చి రది చూచి ప్రద్యుమ్నుఁ డాదిగాఁ
- లే. సాంబుఁ డనిరుద్ధుఁ డుద్ధవసాత్యకలును, గడుఁడు కృతవర్త సారణు ల్కన్నులఁపల
నీరుపెట్టిన పిఠించి నీరజాక్షుఁ, డూరడింపుచుఁ బార్థుని యువిద కనియె. 195
- ఉ. చెల్లెల నీవు నీవగిదిఁ జింత వహించగ నీరసాధనుం
డుల్లమునందు పెన్నగవు నూర్జితమై పెనుపొందువేదనకొ
జ్జల్లనఁ గంట నీరిడియె సారసలోచన యీమహాత్ముఁడుకొ
దొల్లి వచించువాక్యములదోషము లెంచకుమమ్మ వేఁడెదన్. 196
- సీ. అని యిట్లుపల్కిన హరిపల్కు లాలించి సంతసంబున నవ్వసాచిపట్ని
మాధన నీవాక్యసద్గురొప్పుతంబున మదినున్న తాపంబు మానె నాకు

- బలభద్రుఁడు పుత్రి యాజలజారిరేఖను నిచ్చిన మఱియు మీ రివ్వకున్న
మేనమామలు మీరు మేనల్లుఁ డభిమన్యుఁ డన్నలు మీరు నే ననుజ ననుచుఁ
తే. గరయుగంబును ముకుళించి పరమభక్తి, వారిజోదర గోవింద వాసుదేవ
సుందరాకార గోపికాబృందలాల, పన్న గాళనకంఠాణ పరమపురుష. 197
- ప. అని సుభద్ర బలభద్రుం జూచి యిట్లనియె. 198
- క. నేరిచి నేరక చేసిన, నేరంబులు మఱచి నన్ను సెనరూరంగా
భూరికృపక రక్షింపవె, సీరాయుధ యంచుఁ బల్కుచెల్లెలితోడన్. 199
- క. బలదేవుఁ డనియెఁ దల్లి, తలఁపఁగ నీయందుఁ గలపె త పురయంగా
దెలియక మూర్ఖత నిన్నుం, బలికనయాతప్తు నాది పద్మదళాక్షి. 200
- క. పురికిం జనుదెంచెద నని, కరివరదుం డాలకింప గ్రమ్మన నాటక
పర మొనఁగు మనిన విని యా, సరసిజముఖ పార్థరాణి సంతోషిత యై. 201
- క. ఉన్నయెడ రాముపత్నియు, వెన్నునినతు లదుగుడెంచి వినుము సుభద్ర
పన్నగమృగవినివేశము, లిన్నగముల సంచరింప నెందుకుఁ దల్లి. 202
- ప. అని మఱియు నిట్లనిరి. 203
- సీ. పురుషోత్తమునితోడఁబుట్టు వై బీభత్సువనిత యై యాఘోరవనమునందు
తల్లిదండ్రుల బాసి తనయునితో నీవు గాసిఁ బొందఁగ నేల కమలనేత్ర
బలభద్రుఁ డత్యంతభక్తి దోడ్కొనిపోవ వచ్చినాఁ డింక నీవగపు మాను
మెక్కడ లక్ష్మణుం డెక్కడ శళిరేఖ కాలిగోరుకుసాటి బోలఁ డతఁడు
తే. చూడ వీరిర్వరకు వీడు జోడు గాక, యిభుపురేంద్రునిపట్టికి నీడుగాదు
సుదతి శళిరేఖ యభిమన్యుసామ్మగాని, యితరులకుఁ దక్కనేర దీయిందువదన. 204
- క. అని యిట్లు వచినె లందఱు, మునుకొని బీభత్సునలని ముద మొనరింపక
వివయోక్తులు పల్కిన విని, కవకాంగి సుభద్ర వారి గొగిటఁ జేర్చన్. 205
- ప. ఇట్లు కాలిలించికొన్న సుభద్రం జూచి నుఱియు నిట్లనిరి. 206
- సీ. గహనసీమకు నీవు కదలినదాదిగా రాకేందుముఖ నిద్రరాదు మాకు
అనిపల్కినంతలో నలివేణి యొక్కతె చనుదెంచి వివవస్తు సారసాక్షి
యడవి కేగినవార్త లాలించినదిమొద లాహార మింపుగా దనుచుఁ బలికె
వెండియు నొకబోటి విజయుపత్నిని జూచి చూచితి రారాజునుతునిరూపు
తే. వానిరూపంబు తుడిచెఁబో వారిజాక్షి, వాయుసూనునిసుతుఁ డింతసేయకున్నఁ
బొలఁతి శళిరేఖ వ్యర్థమై పోవునవ్వు, మక్కు ముట్టినకుండ యై కుందరదన. 207
- తే. అని వచించిన వారిజానులఁ జూచి, యలసుభద్రయు సంతోషజలధిఁ దేలి
యతిశయంబుభక్తితో నతు లొనర్చి, పదిసెగారికి నత్యంతముద మొనర్చు. 208

సీ. అనమయంబునం దలివేడి శశిరేఖ చనుడెంచి జనకులచరణములకు

మ్రొక్కి నిలచిన తనముద్దుపుత్రునిజూచి బలభద్రుఁ డానందభరితుఁ డగుచు
నాపుత్రుని నాతూన నరభోజనుఁడు నిన్నుఁ దెచ్చినప్పుడు నెంత దిగులుపడితొ
ముముఁబాసి యీవనమధ్యదేశంబున నెట్లు నిద్రించితో యిందువదన

లే. శుభకరంబుగ నిను బార్థసుతున కిచ్చి, సిరులు విలసిల్లుగాఁ జెడ్డిసేతు ననుచుః
బలుకువలుకులు విని వచ్చి పార్థసుతుఁడు, హాటికి హరికిని సాష్టాంగ మాచరించె.

ప. ఇట్లు సాష్టాంగనమస్కారంబు లొనరించిన సాధద్రుఁ జూచి యత్యంత సంతో
షంబుతో నీలాంబరుండు తనమనంబున నిట్లని వితర్కించె. 210

సీ. కంతుజయంతనక్కోబేరుల హసించు వరుస శృంగారంబు లరసిమాడ
శరజన్నగాం గేయజామదగ్గులఁ గేరు ఘనవరాక్రమశస్త్రకౌశలముల
అనిలనాగాంతకయహిరాజుల హసించు వటుకరం బగుబాహుబలమునందు
నద్బృందపూర్ణేందుచౌదంతులను గేరు భాసురం బునికి ర్తిపటిమలందు

లే. అహహ యిటువంటియల్లని నడవి కనిచి, మరుసరేంద్రునిపుత్రునిఁ గోపినట్టి
బేలతనమును దనుఁదాసె తూలనాడి, భూరిబలుఁ డైనవైడింబుఁ బొగడి పొగడి

ప. తనసహోదరుఁ డైనగోవిందుం జూచి హలాయుధుం డిట్లనియె. 212

ఉ. ద్వారక కేఁగుయత్ను మిఁక దానవభంజన సేయవే యనకొ
వారిజనాభుఁ డాక్షణమె వాయునుతాత్మజుఁ జూచి వత్స నీ
భూరివరాక్రమక్రమముఁ బూని నులింపఁగ శేషుఁ డొప్పునే
ధారుణిఁ బొండునూనులకు దైత్యశిఖామణి కీర్తిఁ దెచ్చితో. 213

ప. అని మఱియు నిట్లనియె. 214

క. దుస్తర మగుకార్యంబులు, నిస్తలకార్యంబుచేత నెరవేర్చినని
స్మృతిసేయఁగ బ్రహ్మకు, కన్తిగదా భీమపుత్ర ఘననిభగాత్రా. 215

క. అనుజానివై వాహికముం, గనుగోనఁగా రమ్మ లెమ్మ గ్రహ్మన ననిన
నిన్ని కరములు ముకుళింపుచు, దనుజారికి నిట్టలనియెఁ దద్దయు భక్తిన్. 216

సీ. అప్పటప్పటికి నన్లోషు సేయఁగ నేల పాటించి వినుము నామాట యొకటి
అసురారి నీకృపారసము నాపై నిల్చుకతమున కాత్రవు ల్గదనమందు
కృపణులై నాచేత నపజయం బొందిరి అదిగాక పాండవు ల్విదితయశులు
నిను నమ్మి మిక్కిలి ఘురులైరి మాధవ యని పల్కి సాష్టాంగ మాచరించి

లే. నిడ్డ నర్పించి సాధద్రుఁ పెండ్లిసేయఁ, బాటువడువారు మిరుండఁ బన్ననాభి
సేసె రాకున్నఁ గార్యంబు నిలవనేర, దనిన విని పార్థనందనుం డాత్మఁ గుంది. 217

లే. అన్న రాఁడని చిరించునతనిహృదయ, మెఱిగి గోవిందుఁడనురేంద్ర కరముఁ బట్టి
భీమసుత నీవు రాకున్నఁ బెండ్లి యేల, ననుచుఁ జిరించు నీతమ్ముఁ దడిగొ చూడు.

క. అనిన విని దానవేంద్రుడూ, తనతమ్మునిమోముఁ జూచి తప్పుడ నీతోఁ
జనుడెంచెదఁ జీంతింపకు, మని వెండియు నిట్లు అనియె నభిమన్యునితోన్. 219

సీ. జనకు లడవి నున్న సమయంబులో నీకుఁ బరిణయం బిప్పుడు సుప్రాప్తమయ్యె
తమ్ముడ నీభాగ్యదశ యేమిచెప్పుడు ననుచుఁ గన్నుల నీరు నతఁడు రాల్చిఁ
జూచి పార్థునిరాణి జొటజొటఁ గన్నీరురాల్చిన వీక్షించి రమణు లెల్లఁ
బొక్కుచు విలపింపఁ బురుషోత్తముఁడు చూచి చెల్లెల నీవిట్లు చింత సేయఁ
తే. గారణం బేమి వివరము కంబుకంఠి, సమయకాలంబు గడచిన యమతనూజుఁ
డాదిగాఁ గలపాండవు లరుగుదెంతు, ఇప్పుడు శుభకార్య మెడసేయ నెందుకమ్మ.

క. అని గోవిందుఁడు పల్కిన, విని సోదరి వగపు మాని పేటొక యానక
తనమది సంతసమందుచు, తనయులమదిఁ జీంతబాపె ధరణీనాథుఁ. 221

సీ. అంత ఘటోత్కచుం డత్యంతసంతోషసహితుడై బలకృష్ణసాత్యకులకు
వారిభార్యలకును పరుస యాదవపీఠంబులకు మఱి వారివనితలకును
దివ్యభూషణముల దివ్యాంబరంబుల దివ్యగంధంబుల దివ్యకుసుమ
ములను బూజలు సేసి ముదముతో మ్రొక్కిన భీమపుత్రుని జూచి పెద్దప్రాద్దు
తే. నతఁడు చేసినసాహసం బార్చమెచ్చి, యోఘటోత్కచ వినుము ఈయుద్వీయందు
ఘనుడైవే వేయువర్షముతో మనుమలుతుచు, పరుస దీవించి రప్పడు వనుమతీంద్ర.

ప. అనమయంబున. 223

సీ. కమలాక్షుఁ డాఘటోత్కచునిగైదండఁచి దనరంగు దెక్కించుకొనిండు నపుడు
బలభద్రుఁ డంత సౌభద్రు సహితుడయి రఘు మెక్కెఁ దక్కినరథికువరులు
తమతమరథములు తా మెక్కుతఱిఁ గాంత లంపఱు గుమిగూడి యాహిడించి
మోము వీక్షింపుచు ముసిలిముత్తైదువ రమ్మ రమ్మని పిల్చి రగముఁ జేర్చి

తే. వారు తమతమయరదము ల్వరుస నెక్కి, రంత బలరామకృష్ణు లాయడవి బాసి
కడుజవంబున రథవారు ల్గారులు నడువఁ, బుడమి గంపింప ద్వారకాపురముఁజేరి.

ప. వీనుంగుమొగసాలకడ రథంబులు డిగ్గి నగరు ప్రవేశించి రామకృష్ణులు జనసేజన
కులకు మ్రొక్కుసమయంబున సుభద్రాభిమన్యుఘటోత్కచు లరుచెంచి దేవకీవసు
దేవులకు మ్రొక్కినం జూచి దేవకీదేవి సుభద్ర కిట్లనియె. 225

క. పాపనిఁ దోడ్కొని హరివై, గోపంబున భీమ మైనఘోరాటవికి
విహిది బోలివో గడ, మామై గలమమతమాని మాచటి చేశన్. 226

క. భువ్విగమ్యగములఁ గనుగొని, పెన్నగములఁ గాంచి మదికి భీతి జనింపజ్
పెన్నుని నన్నుఁ దలంచితో, పున్నమశశికల్యవదన పొక్కుచు మదిలోన్. 227

ప. అని మఱియు నిట్లనియె. 228

- సీ. కాంతారమున నిన్నుఁ గామ పాలుండు పల్కుకలకులు మది నిల్పకలవదల్తు
ఇందీవరాక్షి మీ రితరులు గారు యీ హలసాధను దన్న యనుజ వీవు
నెలకఱి నీసొంపు నీయిల్లు చేరెను శ్రీతితో గురునకుఁ బెండ్లిచేసి
నేఁ డాదిగా నీవు నీకుమారుండును వెనుపొందుసిరులతో మరు డటంచు
- లే. దేవకీదేవి పార్థునిదేవిహృదయ, సంకటముఁ బాపి యభిమత్య సంకసమునఁ
జూచుదువ్వుచు ముద్దాడి సొంపు మిగుల, నిండు వేడుక మిన్నందుచుండె నపుడు.
- క. అని చెప్పిన ముదమందుచు జనమేజయుఁ డిట్టలనియె నత్తునినాథా
వినవిన నామదిఁ గోరిక, ఘన మయి తనరాఁత నవలికడ యెట్లనినన్.

230

మ. త్తకోకిల. వారిజాననపంకజాననవందితా నతపోషణా
ధారుణీధరతల్ప కేశవ దానవాన్వయశోషణా
నారదాదిమునీంద్రసన్నత నాగభుగర్వరవాహనా
నీరజాక్ష కళింగమర్దన నీరదాంగ జనార్దనా.

231

గద్య. ఇది శ్రీమత్సూర్యనారాయణకరుణాకటాక్షవిక్షణాలంకార సుస్థిరామృతవాక్య
జనితకవిత్వరత్నాకరపంశ పయః పారావార రాకాసుధాకరాంజనేయార్ఘ్య తనూజ
అప్పుష్పనామధేయప్రణీతం బైనశశిరేఖాపరిణయం బయమహాప్రబంధంబునందుఁ
జతుర్థాశ్వాసము.

పంచమాశ్వాసము

రాధాధరపరిమళ

సారామృతపానలోల నజ్జనపాలా

చారుమనీహలాలా

సారసభవవినుతశీల స్వర్ణసుచేలా.

1

వ. ఆవధరింపుము సూతుండు శౌనకాదిమహామునులకుం జెప్పినట్లు వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె.

2

ఉ. సీరియుఁ జక్రియుం జెలఁగి చెల్లెలిసూనువివాహయత్నులై
చారులఁ జూచి పట్టణముఁ జయ్యన సుందర మొప్పుఁజేసి బల్
సారసుగంధపుష్పముల సంగ్రహమున్ దగఁ జేయుఁడంచు నా
కారుణికోత్తము ల్పలుక గ్రక్కున నేఁగిరి తత్ప్రియత్నులై.

3

సీ. ఆనమయంబునల దమరమునీంద్రుడౌ నారదుఁ డాత్మలో నవ్వుకొనుచు
నలఘుటోత్కచుకౌర్య మందందఁ దలచుచు నింపుగా వీణె మ్రొయించుకొనుచు
సారసాత్మని దివ్యసంకీర్తనంబులు తోడిరాగంబుతోఁ బాడుకొనుచుఁ
బార్ధపుత్రుని పెండ్లి బహువైభవంబుగాఁ జెలఁగుమార్గం దేను జేతు ననుచు

తే. గునుకుపరువునఁ బోవుచు గోపురంబుఁ

గాంచి కాంచనవజ్రసంకలితమైన

మేటిమొగసాల గోపురా ల్లాఁటిపోయి

విమలమైనట్టి యింద్రనీలములచేత

డంబుమీఱిన కొలువుకూటంబుఁ జేరి.

4

సీ. కపిమార్కండేయకౌశికజాబాలిమైత్రేయపర్వతమందపాల
కణ్వకుత్స్థవసిష్ఠకౌండిన్యపరశంతుజామదగ్నియగస్త్యశౌనకాత్రి
భార్గవగార్గ్యేయమైలకశ్యపపుల్ల గాలవహరిదశ్వనాలఖిల్బ
శుకమతంగవ్యాసజనదాల్ఫ్యమంకణశౌండిన్యూ డాదియా సకలమునులు

తే. ధనదుఁ డనిలుండు నీకాన్యూ డవలఁ డాది, సురలు యత్నులు కిన్నరు లుచ్చట్టుగొలుప
నద్దునునితోడ నేకసింహాసుమున, నిండుకొలుపున్న దేవతానేతఁ గాంచె.

5

వ. ఇట్లు కాంచి యేతెంచునారదుం జూచి సుపర్వాధిపుం దర్శనసమేతంబుగా నెదురు
వచ్చి సాష్టాంగదండప్రక్షామంబు లాచరించి లోపలికి దోడ్కొనిపోయి సీమాను
నాసీయంజేసి సహస్రాక్షం డిట్టనియె. 6

క. మునిసార్వభౌమ మీరుకొ, జనుచెంచిన నాదుపుట్టు సాఫల్యంబై
దనరాకె ననుచు వెండియు, విచయంబున నిట్టు లనియె విబుధేశ్వరుడున్. 7

సీ. మాయజూదంబున మహి నెల్లఁ గోల్పోయి వైశ్రవనంబులూ ధర్మజూడు
తమ్ములతోఁగూడ ద్రౌపదీసహితుడై కూర లకనముగఁ గుడుచువెళ్లఁ
బార్థుఁ డభవుతోడఁ బందికైపోరాడి పాశుపతాస్త్రంబు బడసి మఱియు
దిక్పాలకులచేత దివ్యాస్త్రములుగొన్ని దత్త మందెద నంచుఁ దలచి వచ్చి
తే. దేవమాసీంద్ర విను వెక్కుడినము లయ్యె, ధర్మజాదులవిధ మేమొ దుర్మదాంధుఁ
డాసుయోధుఁ డదయఁదై యాచరించు, దవ్యవశు లేమొ వివరించిచెప్పవలెన. 8

క. నావిని మునిశంకరుఁ డా, దేవేతునిఁ జూచి వలికె దివిజాధిప న
ద్భావముతో నీ వడిగిన, యావిధ మెఱింగింతు వినుడు అర్జునుఁ డీవున్. 9

సీ. పార్థపుత్రున కిచ్చు బలభద్రుస్త్రుత్తిని మందుఁ డా రారాజనందనునకు
నడిగి రమ్మని ధరామరులఁ బుసిన వారు పోయి తాలాంకునిపుత్రి నడుగ
నిచ్చెద నని మాట నిచ్చిన విని వచ్చి వెలది సుభద్ర తా వేడుకొనిన
తోడఁబుట్టును బెక్కుదుర్భాష లాడినఁ గోపించి యాయమొడుకుతోడ
తే. వెడలి మిక్కిలిభయవహా నడవించొచ్చి, రపుడుసౌభద్రుఁ డాఘటోత్కచునితోడ
సమర మొనరింప నంతలో సన్న సీంద్రుఁ, డలపరాశరనందనుం డరుగుచెంచి. 10

సీ. భీమార్జునులు గన్నబిడ్డలు మీరంచుఁ బల్కుఁగా విని భీముపట్టి వచ్చి
పిన్నకల్లికి మ్రొక్కి పిమ్మటఁ దమ్మునికొ గొఁగిటఁ గదియించి గారవించి
ఘనభయంకరమైన వనభూములకు మీరు నేతెంచుటకు నేమిహేతు వనిన
విని స్ఫుద్రాదేవి వివరించి చెప్పఁగా దానవుం డుగ్రుడై తక్షణంబు
తే. ద్వారవతి కేగి తాలాంకుతనజుఁ డెచ్చి, తనవనంబున ముదముతోఁ దరుణి డించి
మరలఁ జని తానె కళిరేఖమాడ్కి నుండి, లక్షజునిగంతువేయించి రాక్షసుడు.

వ. అంతటం బోక నాఘటోత్కచుం డనేకరూపంబులు దాల్చి దుర్బోధనాది కౌర
వుల కవజయం బొనరించినం జూచి బలరాముం డాదానవుని జయింపం జని యలని
గాక దామోదరుం దోడ్కొని వచ్చి సౌభద్రునకు కళిరేఖ నొసంగెద మని రామ
కేశవులు ఘటోత్కచువనంబునకుం జని సుభద్రాభీమన్యులఁ దోడ్కొనివచ్చి సౌభ
ద్రునకు వివాహప్రయత్నంబు నిశ్చయంబుజేసి రసి చెప్పి నారదుండు బిడొజు
జూచి మఱియు నిట్టనియె. 12

- క. మనుమనివై వాహికమున్, గనుగొన దేవేంద్ర నీవు కడువిభవముతో
తనయుఁ డగుపార్థుఁ డోడ్కొని, జను మని వినిసింప నవ్యసాదికి మదిలోన్. 13
- సీ. ముందుగాఁ దనవల్ని నిందించె నని చెప్ప రాశితగ్దై తోచె రాద్రరసము
కొడుకుతో నిశేవేళ నడవి కేగ నటన్న గణ్యమై తోచె గారుణ్యరసము
అభిమన్యుఁ డనురేంద్రుఁ డనిచేసి రనిచెప్ప బహుచిత్తముగఁ దోచె భయదరసము
అనురేంద్రుఁ డంగనాకృతి నుండె నని చెప్ప ధుర్యమైతోచె నాశ్చర్యరసము
- తే. ఇంతిఁ గని లక్షణుఁడు గంతు వేసె ననిన, నాశిరీటికిఁ దోచె బో హాస్యరసము
మెచ్చి రాముఁడు ననుజఁ దోడ్చెచ్చె ననిన, సలితంబుగఁ దోచెను శాంతరసము.
- వ. ఇట్లర్జునుండు శాంతాత్ముఁ డగుచుఁ దనకుమారునివివాహంబు వీక్షించువాడై
యోచించుచున్ననమయంబున నారదుం జూచి సుపర్యాధిపుం డిట్లనియె. 15
- ఉ. దేవమునీంద్ర మంచుటని తెల్పితి రాత్నకు మోద మబ్బె రా
జీవభాక్షునికొ దివిజనేవికమూర్తిని జక్రపాణి శ్రీ
దేవుని దానవాంఠకుని దీనదయాళునిఁ జూచుతోర్చె నై
రావత మెక్కి పోదు యదురాజులవీటికి దేవకోటితోన్. 16
- క అని మఘవంతుఁడు పార్థుం, గనుగొని సౌభద్రు పెండ్లిఁ గనుగొనువేడ్కన్
వనజవళాక్షుని పురికిం, జనవలెఁ బయనంబు గచ్చు చయ్యగఁ బుత్రా. 17
- సీ. అనివల్కునిర్హరాధిపుఁ జూచి విజయుండు వానవ యిది వనవానవేళ
గనుక నేవచ్చినఁ గాంతేయపూర్వజుం డనుమానపడు ధర్మహానికొఱకు
అని సంశయగ్రస్తుడైనపార్థునిమదిసంశయం బెడబాసి శతమఖుండు
పత్నీసమేతుడై పార్థజయంతాదితనయులతోడఁ జొదంతి నెక్కి
- తే. కనకమణియుక్త మగపుష్పకములమీఁద, సురలు మానీంద్రులెల్లను చుట్టు నడువ
నతిముదంబున రుభాదిసతులు గొలువ, వనజనాభునిపురి కేగ వానవుండు. 18
- వ. ఇట్లేగి ద్వారకాపురిసమీపవనంబున నిలిచి దేవదూతంబుసిన వాడుం జని రామ
కేశవులం జూచి పురందరుండు శచీసమేతంబుగా జయంతార్జునులతో నేతెంచినాఁ
డనిన విని వార లత్యంతసంతోషంబునం బొదలుచుండి రంత రుక్మిణీదేవి మొదలైన
కాంత లానుభద్రం జూచి తల్లి! నీకోరికప్రకారంబునఁ బార్థుం డరుదెంచె నని
పల్కునమయంబున రామకృష్ణులు పుత్రమిత్రాదిబాంధవులతో జననిజనకులతో నభి
మన్యకుటాత్కచులతో రేవతీ రుక్మిణీ సత్యభామాది-కాంతలతో నెదురేగి వారి
వారికిం దగినయుపచారంబులు సేయునమయంబున. 19
- సీ. హైదంబుఁ డభిమన్యుఁ డరుదెంచి పార్థునిచరణంబులకు భక్తి సాగి మ్రొక్కి
ముకుళితహస్తై ముంగిట నిలిచిన ముద్దుపుత్రుల జూచి పెద్దపొద్దు

కొగిటఁ గదియించి గ్రుక్కనఁ దొడలపై నిడుకొని వారితో నిట్టులనియె
అన్నదమ్ములపుత్రు లని యెఱుంగక మీరు భూరిరోషముతోఁ బోరి పోరి
లే. పరమునీం దు నికృతచేత వసుధముందు, బ్రలికితి మిమ్ము జూచెడిభాగ్య మబ్బె
నని ఘటోత్కచు పీఠించి యర్జునుడు, పరమనాతోషభీతుఁ డై కలికె నొప్పుడు.

ఉ. పోరున ధార్తరాష్ట్రులకు భూరిమదం బడఁగించి పిమ్మట
సీరికి మిక్కిలికొ భయము చెందఁగఁ జేసిన నీపరాక్రమం
బార ! చుతిప వ్యాధపతి కైనను శక్యము కాదటంచు నా
మారుతపుత్రుని బొగడి మక్కువతోడఁ గిరిటి యంతటన్. 21

క. పరమపరాక్రమపుత్రుల, మురిపంబున వాసవునకు మ్రొక్కించినచో
సురపతి సంతోషితుఁడై, కర మరుదుగఁ జూచె వేయుగన్నులతోడన్. 22

వ. తదనంతరంబు నహస్రాత్తుండు రామకేశవులం జూచి భవద్దర్శనార్థంబుగా ముని
బృందారకాది సంఘంబులతో నర్జునన మేకంబుగా నేతెంచితిమనిన గోపాలదేవుం
డిట్లనియె. 23

క. పురుహూత సురమునీశ్వర, పరివృతుఁ డై శచిజయంత పార్థానులతోఁ
గర మరుదుగఁ జనుచుచుట, పరముగ మా కింతకంటె భాగ్యము కలదే. 24

క. అని యిట్లు వెన్నుఁడాడిన, విని మది ముదమొందఁ జూచి వేల్పులదొర యా
వనజపూత్రుని కిట్లుచు, దనుజాంతక మిమ్ము జూడ ధన్యుడ నైతిన్. 25

క. అని యిట్లమరాధిపుఁడుకొ, వనజాత్ముండు పల్కువేళ వాని పేద్రుకొ
తనసలియొద్దకు నేగిన, ఘనవేణి సుభద్ర పార్థుఁ గనుగొని భక్తిన్. 26

వ. సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి యుద్ధిష్ఠిరభీమనకులనహజేవాదిపాండవులను
ద్రుపదరాజపుత్రి యైన ద్రౌపది గుశలనమాచారంబు లడిగి పెన్నిధిం గనిన పేద
చందంబున సంతోషమగ్నమానస యై యుండె నప్పుడు. 27

సీ. అచ్యుతు డాసురేంద్రులఁ దోడ్కొని పోయి వారలనెల్లఁ బొంకమైన
మందిరంబుల డించి మర్యాద లొనరించి యింద్రాణితోఁ గృష్ణుఁ డిట్టులనియె
పరిణయోత్సవకార్యవధతుల్ జరిగింపు మన విని పౌలోమి యాత్మ నలరి
పార్థనందనునకుఁ బన్నీట జలకంబు గావించి దేవయోగ్యంబు లైన

లే. అంబరంబులు మణిభూషణములుదాల్చి, ముదముతోఁ బారిజాతముల్నుడిచి మఱియు
దివ్యమైనట్టి కస్తూరితిలక మొప్పఁ, దీర్చు సఖులెల్ల వేద్యతోఁ దేరిచూడ. 28

వ. అట్టిసమయంబున. 29

సీ. ముదముతో రుక్మిణి మొదలైనకాంతలు రేవతీసుత చంద్ర రేఖ కెలమి
తలనంటి నలుగిడి తరువాత పన్నీట జలకంబు గావించి సరిగెఱువ

చేలంబు ధరియించి లోలలోచన కురుత్ దువ్వి మేల్కాకి తోలుతఁ బెట్టి
కెంపులు నింపైనకేదిగ వెనఁ జేర్చి కొమఱొప్పు సవరంపుఁగువైఁ బెట్టి

తే. నిడుదలై జగ్గవెంట్టుకత్ జడ నమర్చి, చెక్కడపు కనులబిల్గలు చెక్కి మఱియు
భాసురం బైనబొగడలు పావలీలు, నతులవజ్రాలకమ్మలు శ్రుతులఁ జేర్చి. 30

తే. రంగు లమరిన వైతిజీరవికఁ దొడిగి, యాణిముత్యాలగూర్చినసరముఁ దాల్చి
సరిగె ముక్కరయఁను బన్న సరము తీగె, మొదలుగాఁగలసొమ్ములు పదిలవరచి. 31

తే. రమణు వీరీతి వేడ్కతో రామసుతకు, పరమశృంగార మొనరించి పరిణయంపుఁ
బడఁతఁ గావించి క్రీతితోఁ బద్మముఖులు, సంతసిల్లుచు విహరించు సమయమునను.

క. సురపతి గని వాచస్పతి, సురుచిర మగులగ్న వేశఁ జొచ్చె నటన్న
కరమామోదము నొందుచు, పురుఁగూతుం డిట్టులనియెఁ బురుషోత్తముతోన్. 32

చ. పరిణయవేశ వచ్చె నికఁ బంకజలోచన జాగుసేయక
త్వరితము సేయు మంచు మఘవంతుఁడు చెప్పిన నాలకించి య
మ్మరెపుఁ డన్నకుం డెలుప మోదము నొందుచు సీరసాధనం
డురుతరవైభవం బెనఁగ నుత్సవయత్నము సేయుచుండఁగాన్. 34

సీ. ఇంద్రసీలప్రభ లీనుభూషణరుచుల్ చూడ్చికి మిరుమిట్లు జొనుపునదియు
పద్మరాగంబుల భాసిల్లుపదకంబు తప్పకనుదుటివై నొప్పనదియు
హాటకమణిమయం బగునూపురధ్వనుల్ శ్రుతుల కానందంబు సేయునదియు
హిమగిరికరదందు హీరతారద్యుతు ల్నిరసించు కాంతుల సెగడునదియు

తే. నాల్గుకొమ్మల విలసిల్లు నాగ మపుడు
దేవవిభునాజ్ఞ దివిజాలు తెచ్చి నిలువ
నిండ్రుఁ డభిమన్యు నెక్కించి హితులు సుతులు
వెంట నడువంగ ముదముతో వెడలి రపుడు. 35

వ. రంభోర్వశి మేనకాదికాంతలు నాట్యంబుసేయుచు ముందు నడువఁ గాంచనశ్రే
హస్తలు బరాబరు లొనరించునమయంబున. 36

ఉ. అంతట రామకేశవు లహర్వతిజేజా లరాతిభీకరుల్
సంతసచిత్తులై సుతులు సఖ్యులు తమ్ములు భూసురేంద్రులన్
ఇంతులు వెంబడి న్నడువ నింద్రకిరీటులు తోడఁగాఁగ న
త్యంతముదంబుతోఁ బరిణయాలయసీమకు నేగి రప్పడున్. 37

క. బలరాముపత్ని రేవతి, బలభిత్సుకు సతిని జూచి బహువేడుకతోఁ
గలకాలము నానుదికిఁ, గలఱోరికె ఫలిత మయ్యెఁ గమలదళాక్షి. 38

- వ. అని యిట్లు లేవతీడేవి సుభద్రతో నన్యోన్యసంభాషణలు నేముచుండె నానకు
యంబునం దొకరికొకరు డేమనమాచారము లడుగుచు గంధపుష్పములు లాసంగు
చున్నతఱి నై నేయుండు ఘటోత్కచుం దిచ్చి గొంగిలించుకొని సరససంభాషణం
బుల గాడరించె నవ్వు డప్పురజనంబులు బకాంతకతనూజు జూచి వానిసాహస
మై ర్యాదిగుణాంబు లగ్గించుచు నిట్లని రమరేంద్రాదిబృందారకులం గఱుగొట్టి మింక
కంటెను భాగ్యంబు గలదే యిట్టికార్యంబులు గావించు గొంతేయులకుం జెల్లఁ
గాని యితరులచేత నగునే యని పలు తెఱిగలఁ బలుకుచుండి రాసమయంబున. 39
- సీ. అంతఁ బాఠోహితు లత్యంతముదముతోఁ జక్కఁగా స్వస్తివాచనము లెసఁగఁ
జనుప ముత్తైదువులే సంతోషచిత్తులై పరమకల్యాణము ల్పాడుచుండ
వందిమాగధులు కై వారముల్ గావింప నుర్వి గీర్వాణు లాశీర్వదింప
నారాంగ నామణు ల్నాట్యము ల్లావింపఁ దాళమర్దలపాద్యుతకులఁ చెలఁగ
లే. వినుల మైనట్టికల్యాణవేదిఁ జేర, నరిగినవ్వుడు మాధవుం డమరవిభుండు
తెరకు నిరుపార్శ్వముల నిల్పి యున్న చెలమి, నిండువేడుకమిన్నుండుచుండి రపుడు.
- క. సురపతిపాఠోహితుఁడున్, మురవై రిపుఠోహితుండు ముదఁ పులరంగ
నిరువుర గోత్రాన్వయములు, సిరు లలరంగఁ జెప్పవేళ సీరాయుధుఁడున్. 41
- వ. సంతోషముగ్నమానసుండై యవ్వుడు. 42
- క. ఊర్జియకులకేభరనకు, ధాత్రీధర్మచైర్యధుర్యధనునకు రిపురా
డైత్తుఁ డగుపార్థి కెలమిన్, పుత్రీమణి నొసఁగె సురలు భూసురు లలరన్. 43
- వ. అప్పు డవ్యధావరులమధ్యంబునం దిడిన తెర వంచి రాసమయంబున. 44
- క. అభిమన్యుఁ డింటిఁ జూచెన్, ఇభిగామిని యతనిఁ జూచె నిరువురమాడ్కుల్
ప్రభ లాప్సుభూషణములై, యుభయులకుం దోచె నపుడు సుర్విసాధా. 45
- క. అంగజనముఁ డభిమన్యుం, డంగనకంతంబునందు నతివేడుకతో
మంగళసూత్రముఁ గట్టెఁ దదంగన ముదమందఁ బార్థుఁ డానందింపన్. 46
- క. అత్తఱి వేడ్క వధూవరు, లెత్తినకరకంకణంబు లివరుచు లీనన్
ముత్తైముల దోయిటను నిడి, చిత్తము లలరంగఁ బ్రాలు శిరముల నిడఁగాన్. 47
- వ. ఆనమయంబున సీరాయుధుం డవ్యధావరుల కనేకమణిమయంబు లగుభూషణం
బులను పట్టుపెరిణిచేలంబులను త్రినవాస్త్రతురంగంబులను జతుస్పత్రదాసీ
జనంబుల నొసంగె నంబుజాత్మం డాణువేలరంగంబులను ద్వీలక్షతురంగంబులను
మూఁడువేల గజంబులను లక్షపదాతిజనంబుల నొసంగె దేవేంద్రుండు దేవ
యోగ్యంబు లైనభూషణాంబరంబులను నవగంధపారిజాతంబుల నొసంగె శచీ
దేవి యింద్రుని ప్రభాభాసికంబు లైనభూషణంబు లిచ్చె ఘటోత్కచుండు
శశిరేఖ—7

కనకశరీరూదికుండలంబు లొసంగె దదనంతరం బవ్వధూవరులఁ బాహోహితుం
డౌదుంబరపీఠంబునఁ బ్రాశ్నఖాసీసులు గావించి సౌభద్రునిచే నాజ్యపూరంబులు
వ్రేల్పించి వీరివారోక్తునకుఁ బ్రదక్షిణంబు చేయించి ధృవాదినప్తముఖుల నయంధుని
దర్శనంబు గావించ నియోగించి తత్సేరోహితుం డయ్యురువురను బృహస్పతిః
మ్రొక్కించి తదనంతరంబ నారదాదిమునీం ద్రులకు భూసుర సమూహంబునకు సురే
ద్రాదిదేవతలకు రామకేశవాదియాదృష్టలకు సవ్యసాచికి నేవ్రేల్పి మ్రొక్కించిన వార
లెల్ల నాశీర్వాదంబులు గావించ సౌభద్రుం డాశశిరేఖకరంబువట్టి తోడ్కొని
యంతఃపురంబునకుం బోవునెడ శశిరేఖశృంగారంబు రంభాదికాంత లాలాకించి
యమ్మానినిసౌందర్యంబునకు సరిపోలం జాలమని లజ్జించుచుండి రివ్వీధగాబునఁ బరిణ
యంపు దినచతుష్టయానంతరంబున.

48

చే. అలవధూవరు లిరువుర నవ్వు డొకటి, సేయుకోరికె సుతోషచిత్తు లగుచు
శచియు లేవలి రుక్మిణి సత్యభామ, మిత్రవిదాదికాంత లామిథునమునకు.

49

చే. శిరము మజ్జన మొనరించి జిలుంగుచలువ, చేలమున నొత్తి తడి యూర్పి చిక్కుతీసి
వెలకుమించినభూషణవిశతతు లిడుచు, పట్టుపెరిణి చేలము లట్టి మఱియు.

50

క. పడకింటిఁబూలపాన్పును, గడుఁ బరిమళ మైనగంధకస్తురిలేపం
బెడ తెగనితావినుమములు, విడియము ఫలహారవస్తువిశతులు వరుసన్.

51

ప. కాంచనమణిమయంబు లైనపాత్రలం దిడి రుక్మిణీసత్యభామశచీదేవిమొదలైన
కాంత లాసౌభద్రుని శయ్యాతలంబున నుండ నియోగించి తదనంతరంబ శశిరేఖం
దోడ్కొనిపోయి సుభద్రానందసుయెగట న్నిలిపి ముసిముసిగవులతోఁ గవాటబంధ
నంబు గావించి గౌసమయంబున.

52

క. అలసౌభద్రుడు ముదమునఁ, గలకంఠికరంబుఁ బట్టి ఘనతల్పముపైఁ
బెలుచ న్నిగించిన బయ్యెద, వలువ వెనం దొలఁగె నపుడు వనజాననకున్.

53

క. సిగ్గడఁ బొడమినఁ బాన్పున, కొగ్గక నాలేమ సురత మొప్పుక కరమున్
జగ్గన విదళింపుచుఁ జన, దిగ్గన సౌభద్రు డరిగి తెంపున దానిన్.

54

క. కర మొడిసిపట్టి వివచే, కరిగామిని పూలతోఁట గా దిచ్చొట్టెన్
గురుతుగఁ జల్లనిమి త్రము, బర తెంచియు ముంత దాచు పగి దిటఁ దోఁచెన్.

55

క. అని గేలిసేసి వనితకై, మనసిజకయ్యమునఁ గూడి మక్కువతోడకై
గనులార నిదుర నొంచెను, విను ముర్వీనాథ యంత వేకువ యయ్యెన్.

56

ప. అంత.

57

క. తెలతెలవారెను బత్తులు, కలకల మని ధ్వను లొసంగె ఘనచక్రములు
నిల్లనిల్లెఁ గమలముఖశము, లలరారె న్నూర్వకైల మర్కుడు పొడిచెన్.

58

సీ. అనుమయంబునం దలివేసి తెలివొంది పరియాజ్ఞఁ గైకొని పాన్పు డిగ్గి
మోవికాటులతోడ మోమువై వ్రేలాడు పొటముంగురులతోఁ బొకజాక్షి
చెరనికొప్పుతో జిటిలినగంధపుఁబూఁతతో వాడినపూలతోడ
మునిముసిగవుతో ముడిపిడిపైకతో పెడలుచుఁ దడబడ నడుగులిడుచుఁ

తే. బుడమి జీరాడుకుచ్చెట్ల నెడమచేరఁ, బట్టుకొని మందయాన యై యట్టె వచ్చు
నిందురేఖను గనుగొని యింతులెల్ల, గుట్టు లెడబాసి నవ్వుచు నిట్టులనిరి. 59

సీ. అద్దాలఁ గేరునీముద్దుచెక్కులమీఁదఁ గసికాటు లేడవే కంబుకంటి
డంబుమీఁతినదివ్యభింబంబు సరిపోల్పు మోవి వాడిన దేమె ముద్దుగుమ్మ
నిస్తులం బైనట్టికస్తూరితిలకంబు చిట్టిపోయినదేమె సింహమధ్య
అజీముత్త్యంబులహారము ల్లిక్కిలి చిక్కుబొందినవేమె చిగురుఁబోఁడి

తే. కుందనపుగి న్నెలను గేరుకుచములందు, వాడియై సోకునఖరేఖ లేడవమ్మ
కంచుకం బేలమిలెనే యంచగమన, వంచనము లేక తెల్పవే వారిజాక్షి. 60

న. అనిపల్కువారిజాక్షులం జూచి శశిరేఖ లజ్జించుచు మునిముసిదరహాసంబుతో
నచ్చోటు వాసి యంతఃపురంబునకుం జనియె నప్పు డంబుజాక్షుం డమరేంద్ర
ప్రముఖు లైనగీర్వాణులతో నారదాదిమహామునిసంఘంబులతో సాత్యకికృతవర్షాది
యాదవులతోఁ గొలువై యున్నసమయంబున దా మోదరుం జూచి నారదమునీం
ద్రుం డిట్లని న్నుతియించె. 61

దండకము. శ్రీమానీమానసాంభోజహంసాజ్ఞగర్భము రేంద్రాదిబృందారకస్తోత్ర పాత్రా
నుచారిత్ర రాజీవనేత్రా మురారి పురారిప్రియా చక్రధారి దిశేంద్రాయు తానంత
లేఖా జగద్రక్షకా భక్తకల్పద్రుమా యాతుధానాన్వయంభోదజంఘానిలా నీమహా
చర్య లేమందు పో ముందు మీనాకృతి వ్రాల్చి వారాశిని జొచ్చి వేదాపహు
స్వేదం ద్రుంచి వేడబు లాబ్రహ్మ కర్షింపవా కూర్మరూపంబుతో మందరాద్రి
స్ఫోరిం దాల్చువా దేవ భూదారమై స్వర్ణనేత్రు నివదారింపవా నారసింహుండవై
యాహిరణ్యాక్షుతోఁబుట్టువుం ద్రుంపవా గుఙ్జరూపంబు వేపూని వైరోచనున్
వేగఁ బాతాళముం జేర్చువా జామదగ్న్యుండవై రాజులం ద్రుంపవా భానుపం
శాధిచంద్రుండవై పక్షికంఠం ధరన్దూల్చి భూజాతనుం దెచ్చి రాజ్యంబుపాలింపవా
నందనూనుండవై వెన్నల నైక్కినవా బుద్ధకల్కాగ్రతపారంబులం దాల్చువా నాగుదేవా
జగన్నాథ నే నెంతధయ్యుండనో యీసురేంద్రాదిబృందారకు ల్లందు నేన్నాన
మేదాన మేయోగ మేలగు గావించినారో మిముం జూడగా గల్గె వైకుంఠవాసా
నమస్తే నమస్తే నమః, 62

- క. అని నారమఁ డివ్విధమున, వనజాక్షుని సన్నులించి వారిజనాభా
పనివినియెన మని పల్కుచు, మునిసంఘముతోడఁ జనియె ముద మలరారన్. 63
- క. ఆమరేంద్రుఁ డొత ముదమునఁ, గమలాదరు మోము జూచి కరము మొగుచుచున్
సగురావతిపురమునకుఁ, గమలేశ్వర మమ్ము బంపు కారుణ్యముతోన్. 64
- క. "నియింద్రు" డాడుసమయంబున పార్థుఁడు కౌరపాదపుష్కరములకు
నివ్వయమున మ్రొక్కి దేవా, పనివినియెద నంచుఁ బల్కి పయనంబయ్యెన్. 65
- ప. ఆసమయంబున. 66
- క. నాకజులెల్లనొల్వగ, పాకరిపుం డరుగువేళ బాధుం డమరా
సికముతో శరచయములు, చేకొను సంకల్ప మాత్మ జేయుచు నేగెన్. 67
- ప. ఇవిధంబున సింద్రాధువు లమరావతికిం జనినపిమ్మట హిషి బాసందమం డనొప్పట
గొన్నిదినంబు లుండి రామకృష్ణులకు సుభద్రాదేవికిఁ మ్రొక్కి సాభద్రుగ గాఁగి
లింపుకొని గమనోన్ముఖుడై వైవ్రతవంబునకుఁ జని యుద్ధిష్ఠిరభీమనకులగనాడేవా
దులకు ద్రోపదికిం బ్రణామంబు లాచరించి ద్వారకాపురంబునం జరిగినవృత్తాంత
బాధ్యంతంబు వినిపించిన విని యుద్ధిష్ఠిరాదిపాండవులు సంతోషసాగరంబునం జేలి
ఘటోత్కచునిపరాక్రమంబునకు మెచ్చి పార్థునిరాక నిరీక్షించుచుండి రని వైశం
పాయనుండు మఱియు నిట్లనియె. 68
- క. ఈక్షణ్ణ విరుజునములకున్, లోకప్రభుఁ డబ్జపత్ర లోచనుఁ డమరా
సికముఁ బ్రోచిన కృష్ణుఁడు, ప్రాకటముగ నిరు లాసంగి భవములఁ బాపున్. 69
- మత్తకొకిల. వేణునాచవినోద మాధవ వీరదానవమద్దనా
బాణబాహుసహస్రపర్వతపాకశాసనసాధనా
సాణుబాణ సుపర్ణవాహన సామజాధిపరక్షకా
క్షోణిభృద్ధర వారిజోదర సోమభాస్కరలోచనా. 70
- గద్య. ఇది శ్రీమత్సూర్యనారాయణవీక్షణాలంకారసుస్థిరామృతవాక్యజనితకవిత్వ
రత్నాకరవంశకవయఃపారాచారరాకాసుధాకరాంజనేయ్యాఖ్యతనూజ అప్పప్పనామ
ధేయ ప్రణీతంబయినశశిరేఖాపరిణయం బయమహాప్రబంధంబునందు బంచమా
శ్వాసము సర్వంబును సంపూర్ణము.

శశిరేఖాపరిణయము సమాప్తము.

9

చెన్నపురి : వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రిలు అండ్ సన్స్ వారి
'వావిళ్ల' ప్రెస్సున ముద్రితము. — 1954.

ప్రతి 1-8 ద్వి. అ.

అంధ్ర కిమద్రామాయణము—క్రిజనమంచి శేషాద్రికర్త గారిది,

3 సంపుటములు

... 15 0

జిహ్వా 7 సంపుటములు

... 18 0

అంధ్ర భాషామయము

... 1 0

అంధ్ర చంద్రాలోకము, నటిక

... 1 4

ఉత్తరరామాయణము, చక్రవిహారము

... 6 0

ఉత్తరహరివంశము, నాచనసోమన

... 8 0

కవిరాజునిరంజనము

... 1 4

కృష్ణదండకము

... 0 2

కవిగజాంకుశము

... 0 4

కవిజనరంజనము

... 0 12

కృష్ణరాయవిజయము

... 0 12

కళాశ్రాద్ధోదయము, సూరసార్యునిది, అముటికానుక్రమణికతో

... 5 8

కాశీఖండము, క్రీ. నాథకవి

... 3 8

గజేంద్ర మోక్షము, నటిక

... 0 10

గయోపాఖ్యానము, రామనామాత్యకవి

... 0 12

గద్యకవ్యసంగ్రహము, విద్యాకృ. జ. పే. నులచూర్ణాశర్మగారిది

... 0 12

గరుడాచలము - యక్షగానము, పెద్దచుప్ప

... 0 4

గీతమంజరి, క్రీ. చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహముగారిది

... 0 4

చాటుపద్యముణిమంజరి

... 1 12

చెన్నబసవపురాణము

... 1 8

చందోదర్పణము, (అనంతనిధందన్యు)

... 2 0

కైమిసిభారతము, నిల్లలమర్తి వినవీరభద్రకవి

... 2 8

దశావతారచరిత్ర

... 4 0

దశరామద్యములు

... 0 8

దేశింగురాజుకథ (జంగంకథ)

... 0 8

ధనాధిరామము

... 0 12

ధ్రువోపాఖ్యానము, నటిక

... 0 12

సరిసభాపాలియము, నటిక

... 8 0

సృషింహపురాణము, క్రీ. త్తమార్యు

... 2 8

నలాపాఖ్యానము, నటిక

... 0 12

నలచరిత్ర, ద్విపద, క్యాలికోలైందు

... 2 4

నాదికతోపాఖ్యానము, మిక్కిలి మల్లికార్జునకవి

... 1 0

	ప్రతి 1-కి ద్వి. అ.	
విద్యుదనోత్తరరామాయణము	... 2 0	
నీతిపద్యసంగ్రహము, నటిప్పణము	... 0 6	
నీతిచంద్రిక, శ్రీ చిన్నయనూరిగారిది	... 0 12	
,, టీకతో	... 1 4	
నీలానుందరీపరిణయము	... 0 12	
పంచతంత్రము, పేంకటనాథరాజకవి	... 2 8	
ప్రభావతీప్రద్యున్నము, పింగళినూరన	... 2 0	
పారిజాతావహరణము, చిన్ననైజా	... 1 0	
డిటా టీక	... 5 0	
పాండురంగనూనోత్తము, లఘుటీక, క్యారికోతైందు	... 0 0	
బంగనపురాణము, ద్విపద, చిన్ననైజా	... 5 8	
శక్తిరసకతాసంపుటము I. 20 కళకములు	... 3 0	
,, II ,,	... 3 0	
,, III ,,	... 3 0	
నీతికతకసంపుటము	... 0 0	
ద్విజ్ఞానీయము	... 1 4	
భాస్కరరామాయణము	... 8 0	
భారతసావిత్రి	... 0 2	
భగవద్గీతా కందార్థములు	... 1 4	
,, పద్యకావ్యము, శ్రీ గోపినాథము పేంకటకవికృతము	... 1 4	
భోగినీదండకము	... 0 2	
మనుచరిత్ర, వావిళ్ల రామస్వామికృష్ణగారి వ్యాఖ్యానముతో		
చిన్ననైజాన మేలుకాగితములమీద ముద్రితము	... 5 0	
మల్లమాసారీయము, నీతికతకము, ఎలనూచి బాలనరస్వరిది,		
పదము లక్షీనారాయణకృష్ణ టీకతో	... 1 0	
యరహాలిచరిత్ర, పొన్నిగంటి తెలగనార్య	... 2 0	
డిటా అకౌండి వ్యాసమూర్తిగారిది	... 0 3	
రత్నచరిత్ర, సాంధ్యతాత్పర్యము	... 0 6	
రంగనాథరామాయణము, ద్విపద	... 6 0	
రంగరాయచరిత్రము	... 1 0	
కాళిదాసాంధ్యచరిత్రము, నటిక	... 4 0	

వావిళ్ల రామస్వామికృష్ణులు అండ్ సన్స్,
చాప్టకాపు 1872, మద్రాసు. 1.

